

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na 5. strani:

Med
socialističnimi
grofi

Sobota, 30. marca 1963
Št. 12, leto XXI

Pepca Kardelj:

Različni pogoji — različne možnosti za urejevanje nočnega dela žena

Vprašanja nočnega dela žena v našem gospodarstvu zaradi potrebe dela v treh izmenah in velikega števila delavk v industrijskih podjetjih, zlasti v nekaterih panogah, ni mogoče za sedaj dokončno rešiti. Nasprotno, po zahtevkih gospodarskih organizacij, da se jim dovoli nočno delo žena, se ne more predvideti, da bi to vprašanje rešili bolj radikalno že v bližnji prihodnosti. Leta 1958 je n. pr. 129 podjetij dobilo dovoljenje za nočno delo 14.543 žena, l. 1959. leta 163 podjetij za 15.128 žena, 1960. leta 181 podjetij za 15.972 žena. V prvi četrtini leta 1961 je bilo dovoljeno nočno delo žena 42 podjetjem, od januarja do septembra 1962 pa 76 podjetjem. In čeprav se v zadnjih letih zmanjšuje število zahtevkov za delo žena v tretji izmeni, se vendar vidi, da je to stalna potreba. Kot kaže to, ne moremo računati s sko-

rajšjo popolno odpravo nočnega dela žena. Potemtakem lahko trmasta zahteva te oblike varstva zaposlene žene v taki situaciji samo poslabša položaj žena in otežuje njihov obstanek v gospodarstvu. Ne moremo vztrajati na nečem, kar ni v skladu z našimi potrebami in pogoji. Za saniranje posledic nočnega dela so bile doslej sprožene razne iniciative, katerih rezultati bi lahko precej ublažili njegovo težo. V tem smislu so prišli v nekaterih podjetjih do zelo pozitivnih izkušenj. Izboljšani so delovni pogoji v nočni izmeni, prilagaja se sistem izmen, da se praktično skrajšuje delo v nočni izmeni, boljše so organizirani pogoji prevoza itd. Te akcije so organizirale razne organizacije in forumi. Zlasti kolektivi nekaterih gospodarskih organizacij so pokazali veliko iniciativo. Opazne so izkušnje Mariborske tekstilne tovarne,

»Dalmatince« in še nekaterih. Mariborska tekstilna tovarna je poskušala ublažiti to vprašanje z uvedbo novega sistema izmen in s prilagajanjem temu pogoju prevoza, prehrane, funkcioniranja strojnega parka in podobno. Pri njih so izmene začele ob 5. uri zjutraj in končale ob 2. uri po polnoči. Tako je ostal del noči za odmor. To je omogočalo tudi lažje pogoje za vrsto ženskih opravil doma. Prva izmena je trajala devet, druga sedem in tretja pet ur. Ti poskusi so dali dobre rezultate tako v pogledu zdravja ljudi kot v pogledu delovne storilnosti in to se je pozitivno odrazilo tudi z zmanjšanjem obolenj in izostankov z dela.

Vendar je doživel ta sistem kljub njegovim pozitivnim stranem precej kritik, ker je bil tudi v nasprotju z veljavnimi predpisi, zlasti v pogledu skrajšanja rednega delovnega časa. Malo pozornosti je šlo v to, da se sistem prouči in pregledajo njegove dejanske koristi in pogoji za širšo uporabo.

Kaže pa, da so naporji za saniranje dela v nočnih izmenah v zadnjem času manjši. Aktivnost v tem pogledu je oslabela in bi bilo koristno, da se ta vprašanja ponovno razgibajo.

Dovoljenja za nočno delo dajejo še vedno zvezni organi. Vendar ti ne morejo dobro oceniti pogojev za nočno delo v vsaki posamezni organizaciji niti upravičenost predloženih zahtevka. To precej otežuje učinkovitost odločb o nočnem delu, ker je potrebno za pravilno rešitev malo več časa. V mnogih razpravah se je zahtevalo, da se pravica odločanja o nočnem delu prenese na nižje organe, ki bi mnogo lažje in objektivno ocenjevali upravičenost nočnega dela. Ti predlogi so ostali brez rezultatov. Medtem pa je vsekakor potrebno, ko že v temeljnih ustavnih načelih nakazujemo potrebo zmanjšanja delovnega tedna v bližnji perspektivi, da se ta vprašanja ponovno proučijo, da se zopet oživi aktivnost glede reševanja nočnega dela žena — z vrsto ukrepov in oblik, ki olajšujejo njegove posledice. Predvsem je treba več pozornosti posvetiti možnostim v samih kolektivih za boljše organizacijske rešitve in izboljšanje delovnih pogojev.

Ali je pravilno, da se je odločalo, v katerih dejavnostih se lahko dovoljuje nočno delo žena, ne pa na katerih delovnih mestih? Veliko bolj realno bi se reševalo: na katerih delovnih mestih in glede na konkretne pogoje v posameznih gospodarskih organizacijah. Tako se je primerilo, da delajo žene v nekaterih storitvenih dejavnostih, kjer nočno delo žena ni prepovedano — v mnogo težjih pogojih kot pa v vrsti industrijskih podjetij, v katerih je mehanizacija proizvodnje precej zboljšala delovne pogoje in tako zmanjšala njegove posledice.

Enostransko reševanje vprašanja nočnega dela žena je imelo velikokrat za posledico izrivanje žena iz proizvodnje in oteževanje njih zaposlovanja. Napori za varstvo žena so bili v teh primerih predvsem škodljivi za njih same.

Zato bi bilo potrebno bolj sistematično in načrtno ponovno začeti proučevati izkušnje, do katerih so se dokopali nekateri kolektivi. Skrajšanje delovnega časa v nočni izmeni bi kazalo analizirati in poiskati možnost za njegovo pravilno rešitev.

Pri tem je treba strogo paziti na specifične pogoje in možnosti v vsaki posamezni gospodarski organizaciji. Razumljivo,

razen izmen je treba računati tudi o vrsti drugih ukrepov: o organiziranju prevoza in prehrane delavcev, neogibno je mnogo bolj tesno sodelovanje gospodarskih organizacij in vseh družbenih sil na terenu pri reševanju otroškega varstva, preskrbe, ustanavljanje storitvenih obratov za gospodinjstvo in podobno.

Največji del teh nalog vsekakor morajo prevzeti sindikalne organizacije in organi delavskega samoupravljanja, pri čemer naj bi vključili vse člane delovnega kolektiva, vsakega posameznika.

Interes pri tem ni samo skrb za ljudi in njihove delovne pogoje, marveč tudi skrb za povečanje delovnega učinka, povečanje produktivnosti. Ti dve stvari se ne moreta in ne smeta ločevati druga od druge brez škode za eno ali druge.

Potemtakem je proučevanje teh vprašanj in ukrepanje za napredek organizacije dela, prilagajevanje sistema delovnih izmen in izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev naloga, za katero se morajo zavzeti vse sile v kolektivu in vsak njegov član. To aktivnost je treba prenesti tudi v razne organizacije in družbene organe na terenu. Praksa je pokazala, da same gospodarske organizacije ne morejo popolnoma samostojno reševati vprašanje pomoči družinam članov svojih delovnih kolektivov. Ustanavljanje obratov v te namene v okviru tovarne ni in ne more biti zadovoljiva rešitev. Sodelovanje z raznimi družbenimi silami in organizacijami na terenu se je pokazalo veliko bolj koristno. Zato naj sindikalne organizacije vzbudijo pri svojih članih interes, da ne rešujejo nekatera vprašanja samo znotraj gospodarske organizacije, marveč da se angažirajo za reševanje na teritoriju, kjer živijo.

Samo tako združene akcije za ustvarjanje boljših pogojev tako v podjetju — v proizvodnem procesu — kot v prebivališču bodo prinesle pozitivne rezultate pri reševanju nočnega dela in ublažitvi posledic, ki jih nočno delo pušča delovnim ljudem in njihovim družinam.

(Iz Rada)

V OKVIRU

Menda velja za večino občinskih sindikalnih svetov, da so že ustanovili svoje statutarne komisije. Toda resnici na ljubo moramo ob tej ugotovitvi zapisati še novo, namreč, da v mnogih komisijah sploh še niso razčistili osnovnega vprašanja, kakšne so njihove konkretne naloge in dolžnosti v pripravah za statute delovnih organizacij. Tako v mnogih primerih te komisije čakajo, kaj bo razkrila statutarna razprava v delovnih kolektivih — in spet druga skrajnost — čakajo, kdaj bodo lahko potrdili prve statute.

Ne oziraje se na to, ali bodo ali ne bodo potrjevale komisije občinskih sindikalnih svetov statute delovnih organizacij — doslej še ni v ničemer določeno, kdo bo potrjeval statute in če jih bo sploh kdo — pa so njihove naloge že povsem jasno opredeljene. Predvsem je družbena vloga teh komisij, da od začetka do konca spremljajo in usmerjajo statutarno razpravo v delovnih organizacijah, da analizirajo delo statutarne komisij v delovnih organizacijah, analizirajo probleme, s katerimi se srečujejo v delovnih organizacijah, da zagotovijo delovnim kolektivom bodisi politično bodisi strokovno pomoč pri izdelavi njihove interne ustave.

Ob tako zastavljeni vlogi statutarne komisij pri občinskih sindikalnih svetih pa se že zdaj razkrivajo številne konkretne naloge. Med mnogimi, naj opozorimo samo na

NI ČASA ZA ODLAŠANJE

nekatero. Tako na primer občine v svojih statutih pogosto še vedno precej administrativno urejajo odnose z delovnimi organizacijami, posegajo tako ali drugače v samoupravne pravice delovnih kolektivov, bodisi na področju planiranja, bodisi v združevanju sredstev, bodisi v integracijskih procesih... In po drugi strani moramo spet priznati, da tudi delovni kolektivi v svojih statutarnih razpravah pozabljajo, da žive in ustvarjajo v širši družbeni skupnosti in da imajo do nje tudi svoje pravice in dolžnosti. Na vse te probleme pa bi morale opozarjati prav statutarne komisije pri občinskih sindikalnih svetih, še več, morale bi zagotoviti tudi njihovo rešitev.

Po drugi strani pa lahko tudi v dosedanjih pripravah zasledimo vrsto pomanjklivosti, ki obetajo, da bodo mnogi delovni kolektivi samo formalno izoblikovali svojo novo interno ustavo. Tako v nekaterih delovnih organizacijah pripravljajo statute samo skupine strokovnjakov ali pa celo posamezni strokovni delavci, pri čemer pa kolektiv sploh ni analiziral svojih ekonomskih in družbenih odnosov. Ponekod spet iščejo recepte, s pomočjo katerih bi napisali svoje statute, ponekod celo iščejo za vodo, ki bi jim — za plačilo seveda — izdelali statute. Ob teh pojavih, ki pa jih bodo morale zaustaviti prav statutarne komisije s pomočjo sindikalnih podružnic, pa res cela vrsta kolektivov ne bo mogla izoblikovati svojih statutarov že zato, ker nima dovolj strokovnega kadra. Tem bo res potrebna pomoč. Samo vprašanje je, kakšna? Zato je med drugim naloga statutarne komisij pri občinskih sindikalnih svetih, da organizirajo različne oblike neposredne pomoči pri izdelavi statutarov, bodisi s svojimi strokovnjaki, bodisi da pri delavskih univerzah, strokovnih društvih in ustanovah v občini ustanovijo posebne ekipe strokovnjakov.

Če pa tako ocenimo vlogo, pomen in neposredne naloge statutarne komisij pri občinskih sindikalnih svetih, moramo priznati, da ni časa za odlašanje.

BOJAN SAMARIN

ODGOVORNEJŠE NALOGE ZAHTEVAJO BOLJŠI KADER

Neposreden povod za ta razgovor je bil pravzaprav zadnji seminar, ki ga je prav v teh dneh priredil v Podvinu OSS Ljubljana za predsednike občinskih sindikalnih svetov in za predsednike statutarne komisij. Po tematici so se naša vprašanja in odgovori Slavka Bohanca, člana predsedstva okrajnega sindikalnega sveta, sicer nekoliko oddaljili od vsebine seminarja, vendar ne zato, ker bi ne zaslužila pozornosti, temveč, da bi tako lahko osvetlili drug problem, namreč vzgojo in izobraževanje sindikalnih delavcev. Čedalje večji pomen občinskih sindikatov v gospodarskem in družbenem življenju občine in zato tudi čedalje bolj družbeno odgovorne naloge terjajo od sindikalnih delavcev precej več kot to, čemur smo doslej rekli aktivizem.

Najprej tole: čemu ti seminarji, ki jih prireja okrajni sindikalni svet in kakšen je njihov namen?

— Kljub razmeroma razvitemu sistemu družbeno-ekonomskega izobraževanja v občinah, ki so ga zlasti v poslednjem obdobju razvile delavske univerze in ki je zajel že dobršen del sindikalnega članstva tako v delovnih organizacijah kot tudi v občinskih sindikalnih vodstvih, pa lahko ugotovimo, da so poklicni sindikalni delavci tako rekoč sami sebi prepuščeni.

Bi hoteli nekoliko podrobneje označiti, v čem sami sebi prepuščeni?

— Ta kader si pogosto širi in poglablja svoje družbeno-ekonomsko in idejno-politično obzorje samo ob skupnih akcijah organizacije ali ob reševanju neposrednih vsakodnevnih problemov. Toda zaradi še premalo trdnih osnov svojega znanja in ker je to njihovo znanje vse premalo sistematično, poglobljeno, se v svoji družbeno-politični dejavnosti ne more otresti praktičizma. Čedalje večja demokratizacija družbenega življenja pa zahteva povsem drugačno metodo, vsebino in oblike dela poklicnih sindikalnih delavcev.

Potemtakem naj bi bil namen tovrstnih seminarjev predvsem vzgoja in izobraževanje poklicnih sindikalnih delavcev v občinah?

— Res, predvsem to, čeprav smo doslej — in mislim, da bomo tako storili tudi v prihodnje

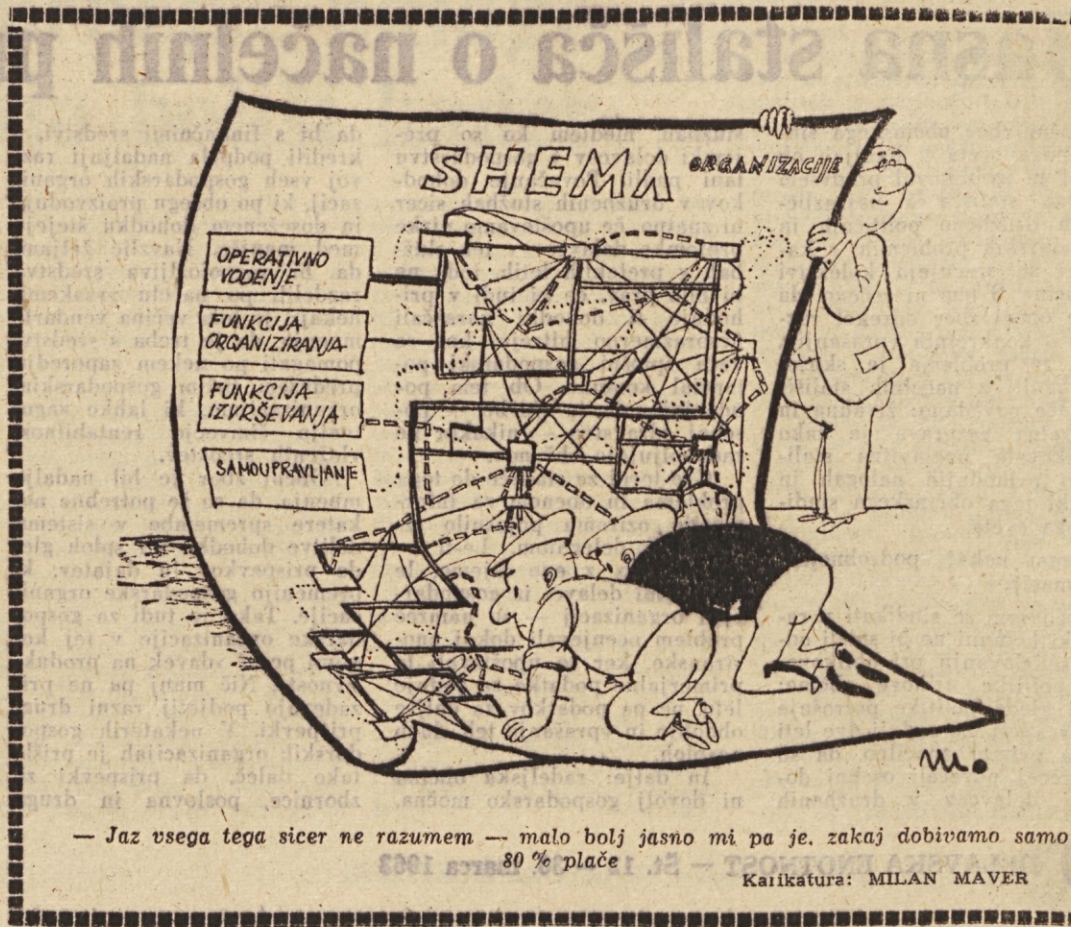
— pritegnili na seminarje tudi vse tiste sindikalne delavce v občinah, ki so v posameznih obdobjih zadolženi za povsem konkretne družbene naloge.

Morda ob tem še nekaj o vsebini seminarjev?

— Že pred združitvijo sta kranjski in ljubljanski sindikalni svet prirejala tovrstne seminarje. Z združitvijo okrajev pa smo pripravili tudi enoten okvirni načrt za izobraževanje sindikalnih delavcev v občinah. Tako naj bi se vsak mesec sestali v Podvinu in analizirali najbolj aktualne družbeno-politične naloge. V minulem mesecu smo na primer seminar posvetili statutarni problematiki in jo osvetlili s stališča določil nove ustave. Od tod teme: idejni temelji statutarov delovnih organizacij, kako s statuti zagotoviti organizirano delovanje gospodarske organizacije, socialna politika delovne organizacije in kako organizirati sindikalno akcijo za razpravo o statutih. Prav tako je bil tudi zadnji seminar posvečen statutarni problematiki in ob tem še nekaterim najbolj pomembnim družbeno-političnim nalogam v prihodnjem obdobju.

Potemtakem neke vrste informativno akcijski seminarji?

— To in bolj posvetovanje kot pa predavanje ex cathedra. Dodati pa moram, da obravnavamo posamezne probleme ne le (Nadaljevanje na 3. strani)

— Jaz vsega tega sicer ne razumem — malo bolj jasno mi pa je, zakaj dobivamo samo 80 % plače

Karikatura: MILAN MAVER

ZA VIŠJO STORILNOST

V začetku tedna je imel Okrajni sindikalni svet Ljubljana tridnevni seminar o aktualnih družbeno-političnih nalogah sindikatov in o statutarni problematiki, ki so se ga udeležili predsedniki občinskih sindikalnih svetov in predsedniki statutarnih komisij. Seminar, pravzaprav bi bilo bolje reči posvet, je osvetlil nekatere probleme, ki jih bodo morali v prihodnjem obdobju intenzivno reševati občinski sindikalni sveti in ki jih bo moral podrobneje analizirati tudi aprilski plenum okrajnega sindikalnega sveta. Ne vseh, samo nekaj najpomembnejših med njimi pa naj bi osvetlil tudi naš povzetek.

Osnovno ugotovitev iz razprave na seminarju, ko so udeleženci analizirali aktualne družbeno-politične naloge sindikatov in občin v prihodnjem obdobju, bi pravzaprav morali takole formulirati: rezultati gospodarjenja delovnih kolektivov so sicer v primerjavi z obema prvima mesecema minulega leta boljše, če pa primerjamo dinamiko letošnje industrijske proizvodnje z dinamiko v lanskem drugem polletju, potem bi pravzaprav morali govoriti o stagnaciji. To dokazuje tudi cela kopa oštevilčenih podatkov: celotna industrijska proizvodnja v ljubljanskem okraju je po prvih dveh mesecih sicer ujeta lansko povprečje, vendar pa je precej pod decembrsko ravnino. Tako je na primer črna metalurgija v primerjavi s povprečjem minulega leta dosegla v prvih dveh mesecih letos komajda indeks 91, januaraska proizvodnja pa je bila v primerjavi z decembrsko za 3% nižja, kovinska industrija je imela januarsko proizvodnjo za 24% nižjo v primeri z decembrsko, v prvih dveh mesecih letos pa je dosegla v primerjavi z lanskim povprečjem indeks 95. Ta občuten padec v dinamiki proizvodnje pa je povzročil tudi znatno manjši izvoz industrije ljubljanskega okraja: januarski izvoz je v primerjavi s povprečjem minulega leta padel na indeks 68,4.

Pri tem pa se tako rekoč samo po sebi vsiljuje vprašanje, kje so pravzaprav globlji vzroki za to stagnacijo. Razen objektivnih težav, ki jih v letošnjem letu označujejo v glavnem neugodne vremenske razmere, ki pa pri dobrem delu gospodarskih organizacij niso mogle povzročiti tolikšnega padca v gibanju proizvodnje, je imela večina delovnih kolektivov zagotovljena tako obratna sredstva kot reprodukcijski material. To pa pomeni, da bo treba globlje vzroke za slabše proizvodne rezultate poiskati predvsem v delovnih kolektivih samih.

Povečanje industrijske proizvodnje je zavoljo tega ena izmed najpomembnejših nalog v prihodnje. Tudi za sindikate v delovnih organizacijah in občinah. Pri tem pa so udeleženci seminarja opozorili, da boljših proizvodnih rezultatov ne bo možno doseči samo s povečanim fizičnim delom neposrednih proizvajalcev, kot to mislijo v nekaterih kolektivih, saj le-ta v mnogih gospodarskih organizacijah dosega, če ne celo presega evropsko povprečje. Dvig storilnosti je namreč v mnogih gospodarskih organizacijah neposredno odvisen od številnih še neresenih problemov.

Ze površna analiza vzrokov za pogosta nihanja v gibanju proizvodnje, za nizko stopnjo storilnosti, za slabe rezultate gospodarjenja razkriva, da je že v samem planiranju gospodarskih organizacij veliko pomanjkljivosti: letni plani niso pravočasno pripravljani, v naglici pripravljani pa so v večini primerov pomanjkljivi; namesto da bi nastali na osnovi razprave proizvajalcev v delovnih enotah, jih v večini primerov pripravljajo le službe podjetja; dinamični plani za prve mesece

so občutno nižji, kot pa so objektivne možnosti. Zasedovanje rezultatov gospodarjenja je prav tako slabo razvito. Proizvajalci v večini gospodarskih organizacij dobe vsaj nekoliko podrobnejšo podobo o gospodarjenju celotnega kolektiva šele ob polletni bilanci. Investicijska politika gospodarskih organizacij je usmerjena v novogradnje in ne v smotrnejše izkoriščanje obstoječih proizvodnih kapacitet. Ze izpopolnjena druga izmena, da o tretji sploh ne govorimo, pomeni za veliko število delovnih organizacij pomembno notranjo rezervno. Celo v razvitejših občinah so udeleženci seminarja opozorili, da ima morda le slaba tretjina delovnih organizacij vsaj kolikor toliko sodobno organizacijo dela. In ob vsem tem še kadrovski problem. V večini delovnih organizacij imajo sicer podrobne podatke o tem, kakšen kader bi potrebovali, toda pri tem si sploh niso izoblikovali svoje kadrovske politike. Tako je eden izmed kolektivov ob milijardni investiciji v osnovna sredstva investiral sredstva samo za vzgojo dveh tehnikov.

Vse te in številne druge probleme pa bodo morali začeti reševati delovni kolektivi veliko bolj intenzivno in tudi veliko bolj načrtno, veliko bolj poglobljeno. Sindikati v delovnih organizacijah pa bi morali nanje opozoriti samoupravne or-

gane in zahtevati od služb podjetja, da jih bodo začele tudi reševati. In po mnenju udeležencev seminarja bi morala analiza vseh teh problemov gospodarjenja dati prav statutarna razprava.

Ob teh notranjih vzrokih pa so udeleženci seminarja opozorili tudi na nekatere zunanje vplive, ki preprečujejo hitrejši porast storilnosti. Zbori proizvajalcev v občinah so tako rekoč v celoti zatajili. Skrb za boljše gospodarjenje v občini, analiza problemov in neposredni ukrepi — vse te njegove naloge so v večini primerov ostale samo deklaracija. Podobno velja tudi za svete občinskih ljudskih odborov in druge strokovne službe v občinah in za gospodarsko zbornico. Njihova prizadevanja so usmerjena v reševanje trenutnih operativnih nalog in ne v analitično sistematično, načrtno usmerjanje nadaljnega razvoja gospodarstva. Zato je tudi njihov vpliv na gospodarjenje v delovnih kolektivih razmeroma skromen in o neposredni pomoči delovnim kolektivom — čeprav je tudi to ena izmed njihovih nalog — skorajda ne bi mogli govoriti. A prav zdaj, ko občine oblikujejo svoje statute, bo treba na to njihovo vlogo še posebej opozoriti in v prihodnje tudi zagotoviti, da bodo svoje naloge res izpolnjevali. S. B.

MARIBORSKO POSVETOVANJE O TISKU DELOVNIH KOLEKTIVOV

V STATUTU DOLOČITI MESTO IN VLOGO TISKA

Posvetovanje o tisku delovnih kolektivov je sklical organizator (Okrajni sindikalni svet Maribor) v sedanjem času zato

da bi z analizo o razširjenosti listov, porabi sredstev zanje, predvsem pa o dosednji vsebinski usmeritvi

opozoril delovne kolektive, kakšno vlogo in mesto naj bi prisodili tisku v statutih. Predvsem pa, kakšna naj bi bila vsebinska usmeritev v prihodnje glede na to, da postaja tisk v delovnih kolektivih eno izmed sredstev in oblik neposrednega upravljanja.

Trditve, izrečena v analizi (izdelal jo je predsednik komisije za družbeno upravljanje okrajnega sindikalnega sveta tovariš Vanek Siftar), da postaja tisk delovnih kolektivov eno izmed sredstev in oblik neposrednega upravljanja, je bila podprta z nekaterimi številčnimi podatki.

Samo v minulem letu je na primer v delovnih organizacijah mariborskega okraja začelo izhajati 7 novih glasil (skupno jih izhaja 24, kar pomeni skoraj četrtino vseh glasil delovnih kolektivov pri nas). V minulem letu je bilo tiskanih 225.360 izvodov listov delovnih kolektivov in je bila tako najrazličnejša problematika obravnavana na 3.831.120 straneh. Po podatkih iz 19 delovnih kolektivov je bilo za to potrošenih več kot 37 milijonov dinarjev. Za ta tisk pa je bilo porabljenih prav gotovo tudi več sredstev.

Samo te številke (o nakladi in potrošenih družbenih sredstvih) opozarjajo, da ne smemo podcenjevati tiska delovnih kolektivov, nasprotno naravnost terjajo jasnejšo opredelitev o njegovi vlogi in mestu ter večjo skrb za njegovo vsebino.

Kakšne so dosedanje vsebinske slabosti? Odgovor na to je bil, da so

glasila po svoji vsebini sicer zelo pestra, včasih morda celo preveč, toda da večinoma le registrirajo dogodke ali pa pri poročilih in obravnavi posameznih problemov zaostajajo za dogodki v sami delovni organizaciji kakor tudi izven nje;

glasila delovnih kolektivov so še preveč zaprta vase, premalo posredujejo izkušnje in uspehe iz istovrstnih ali pa svoji stroki sorodnih delovnih organizacij ter ne obravnavajo dogajanj na območju komunice;

njihovo pogostotnost niso obravnavani problemi, ki so sicer v središču razprav v delovnem kolektivu, oziroma ni odgovora na to, kako je bil posamezni problem rešen;

delu samoupravnih organov je prisojeno v listih raz-

meroma malo prostora oziroma se zožuje le na skopa poročila, povzeta po zapisnikih.

Zaključek ob teh in še drugih slabostih je, da glasila delovnih kolektivov zaradi tega še vse premalo vplivajo na svoje bralce, da bi ti čimbolj aktivno sodelovali pri iskanju posameznih rešitev, bili aktivnejši pri odločanju o raznih problemih in da bi jih list s svojimi sestavki usposabljal, da bi jih lahko tudi sami uspešneje urejevali. Sedaj, ko je na primer v središču pozornosti izdelava statutov, listi delovnih organizacij le v redkih primerih obravnavajo najrazličnejše probleme, ki se pojavljajo ob tem izredno odgovornem delu.

In kje so vzroki za takšne vsebinske slabosti?

Tako v analizi kot tudi v razpravi so bile izrečene tele ugotovitve: v prenekatih delovnih organizacijah se vedno uvrščajo list v informativno obveščevalno službo in sredstvo. Ne pojmujejo ga kot eno izmed oblik in sredstev samoupravljanja, kot enega izmed organov delovnega kolektiva. Le v redkih delovnih organizacijah je postal list komunikator med vsemi organi v podjetju, v vseh smereh in na vsej ravni ter pobudnik za razprave. Pogostokrat je izdajanje lista in njegova vsebinska usmerjenost prepuščena samo uredniškemu odboru, namesto da bi bilo za list odgovorno kolegijsko telo, da bi bila njegov mentor družbeno politična organizacija, kar bi tudi omogočilo sproščenejšo obravnavanje posameznih perečih problemov.

Ob koncu posvetovanja je bilo izrečeno poročilo, naj bi uredništva listov analizirala dosedanje obravnavanje raznih problemov in predložila to analizo samoupravnim organom v pretres. Na osnovi vsega tega pa naj bi delovni kolektivi v statutih povsem jasno opredelili mesto in vlogo tiska kot eno izmed sredstev in oblik samoupravljanja. P. D.

V gradbeništvu se še vedno ponesreči vsak šesti delavec. Oskrbnine, zdravljenje, invalidnine in pokojnine ponesrečenec in njihovih ožjih svojcev, učinkoviti stroški podjetij in posredna škoda nas pripravijo letno malo manj ko ob milijardo dinarjev. Samo v Sloveniji. Pohabljenosti in smrtnih žrtve pa ni mogoče oceniti v denarju... To so trpka dejstva, nad katerimi se malokdo resno zamisli razen delovnih inšpektorjev.

Imamo kup predpisov, s katerimi naj bi zagotovili varno delo. Ze sam zakon o delovnih razmerjih določa, da morajo gospodarske organizacije s pravili določiti varnostne ukrepe. Svet občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za delo in delovna razmerja, določa na predlog organov delovne inšpekcije, katera podjetja morajo imeti posebne pravilnike o higiensko-tehnični varnosti pri delu.

Razen tega obstoji splošni pravilnik o HTV in poseben pravilnik o tej službi v gradbeništvu pa še pravilnika o varnosti pred električnim tokom in o varnostnih ukrepih pri lesno obdelovalnih strojih, ki pridejo v poštev v gradbeništvu.

Skupnost je torej storila vse, da bi bilo delo varno, izvajanje teh predpisov pa je stvar delovnih kolektivov, ki bi pravzaprav morali imeti največji interes za varno delo, saj jih nesreče neposredno moralno in materialno prizadenejo.

In vendar gradbišča razen redkih izjem nimajo posebnih predpisov o varnem delu. Saj jih upravna vodstva ne oskrbijo niti s splošnimi predpisi. Če pa že imajo posebne predpise, po navadi obleže v predalih vodilnih ljudi na upravi.

Delovni inšpektorji ugotavljajo, da večina vodilnih ljudi na gradbiščih površno pozna predpise o varnostnih ukrepih v gradbeništvu. Delovna varnost je stvar njihove osebne presoje in vestnosti ali pa tudi sredstev, ki so jim

BREZDUŠNI FORMALISTI

za to na razpolago. Posledice: varnostne ograje so ponekod iz dotrajanega lesa, stopnice, kanali, jaški niso za varovani, delovni podi na gradbenih odrih ne varujejo delavcev dovolj pred padci.

Vodje gradbišč tudi često premalo skrbijo za varno obratovanje konzolnih in dvigalnih naprav. Delovna mesta njihovih upravljalcev niso zadosti varna. Razen tega, da te naprave nimajo varnostnih ograj, delavci ne nosijo varnostnih pasov, čelad ipd. in uporabljajo večidel kavilje iz navadnega železa namesto varnostnih sponk.

Problem zase so lovili odri. Na marsikaterem gradbišču jih ne prestavljajo iz etaže v etažo, razen tega so pomanjkljivo izdelani — imajo tolikšne odprtine, da so ob padcih lahko usodne.

Nevarna pa je na gradbiščih tudi električna napeljava. Pogosto gradbinci uporabljajo prenosne svetilke, priključene na napetost 220 V, transformatorji pa niso niti ozemljeni. Električne kable nestrokovno podaljšujejo, nezavarovani priključni kontakti pa pomenijo nenehno smrtno nevarnost...

Nič kolikokrat so inšpektorji dela že opozorili na vse te pomanjkljivosti in celo predlagali denarne kazni, toda nesreče v gradbeništvu zelo počasi upadajo. Če že gradbeni kolektivi izboljšajo varnost, pa število nesreč povečujejo stroji. Predvsem mešalci malte, ki jih izdeluje podjetje Belt v Črnomlju. Mešalna greda namreč ni zavarovana. Ze dolgo je tudi znano, da dvigalca in žerjavi podjetja SKIP v Vižmarjih niso varni, vendar jih še vedno izdelujejo brez ustreznih varnostnih naprav. Nesreče pa se povečujejo še zato, ker jih gradbeni kolektivi malomarno vzdržujejo.

Biro gradbeništvu LRS je poskušal vodilne ljudi gradbenih podjetij posebej opozoriti na pereče probleme delovnega varstva v gradbeništvu in jim svetovati, kako naj v prihodnje skrbje za zmanjšanje nesreč, toda lepa in humana zamisel se je izjalovila. Na posvetovanje je prišlo le malo vodilnih ljudi — predsednikov samoupravnih vodstev, ki bi jih morala ta vprašanja najbolj zanimati, niti direktorjev in tehničnih vodij. Zastopali so jih varnostni tehniki, ki probleme poznajo, pa v svojih podjetjih ne prodrejo s predlaganimi izboljšavami ali pa jih je premalo, da bi na pomanjkljivosti opozorili, preden pride do nesreče.

Zdaj isti biro organizira še seminar o delovni varnosti za vodje gradbišč. Videti je, da se bo tudi ta poskus ponesrečil, čeprav je varnost gradbenih delavcev v glavnem odvisna od njih. Novomeško gradbeno podjetje Pionir je za seminar pripravilo svoje varnostne tehnike, ki najbrž nenehno ne nadzorujejo gradbišč, da bi ob hitrem spreminjanju delovnih pogojev sproti zagotavljali varno delo...

Morda Biro gradbeništvu ni izbral ravno najprimernejšega časa za ta seminar, kajti pričenja se gradbena sezona, ko je operativno vodstvo skorajda nepogrešljivo. Toda kaj pomeni za delovne kolektive večjo škodo: nekajdnevna odsotnost gradbenih vodij ali če se ponesreči letno vsak šesti delavec?

Vprašanje zastavljam delavskim svetom gradbenih podjetij.

MARIOLA KOBAL

Usnjarski tehnikum v Domžalah je v relativno kratkem času svojega obstoja postal eno najpomembnejših izobraževalnih središč usnjarske industrije pri nas. V novem šolskem posloju ter v delavnicih se izobražuje 240 slušateljev, ki bodo že v kratkem lahko prevzeli tehnična delovna mesta v usnjarski stroki. Na sliki, ki ima devet oddelkov, se izobražuje tudi 55 tehnikov galanterijske stroke. Za ta oddelke velja omeniti posebej še to, da ni edini tovrstni le pri nas, temveč v svetu nasploh. Tod si bodo pridobili slušatelji potrebne sposobnosti, s katerimi bodo lahko uredili prehod z obrtnega načina proizvodnje galanterijskih izdelkov na sodobno industrijsko. — MILAN SPAROVEC

ZAPISEK Z OBČNEGA ZBORA OBSS RADLJE OB DRAVI

Jasna stališča o načelnih problemih

Občni zbor občinskega sindikalnega sveta v Radljah ob Dravi je izoblikoval predvsem načelna stališča o najrazličnejših družbeno političnih in gospodarskih problemih, s katerimi se srečujejo kolektivi te občine. S tem ni rečeno, da se je občni zbor odrekal razpravi o konkretnih vprašanjih, samo te probleme je skušal ovrednotiti z načelnih stališč. Drugače povedano: živahna in konkretna razprava je tako izoblikovala poglobljena stališča o prihodnjih nalogah in politiki tega občinskega sindikalnega sveta.

Samo nekaj podrobnejših informacij:

Predvsem se sindikati v radeljski komunici ne bi smeli odreči sodelovanju pri oblikovanju politike njihove občine; zlasti glede politike potrošnje in investicij. Za zadnji dve leti je na primer značilno, da so se precej povečali osebni dohodki delavcev v družbenih

službah, medtem ko so prejemki delavcev v gospodarstvih lani padli. Povečanje dohodkov v družbenih službah sicer ni znatno, če upoštevamo nizke prejemke delavcev v teh službah v preteklih letih, toda ne bi bilo prav, če bi tudi v prihodnje ti dohodki naraščali nesorazmerno hitreje, kot se večja splošna gospodarska potencialna komunice. Ob tem poudarjajo, da te službe — posebej zdravstvo — nikakor ne zadovoljujejo občanov.

Gre torej za stališča do tega problema in obenem za informacijo oziroma pojasnilo izvoljenim delegatom. Leti — govorili so, z eno izjemo, le sindikalni delavci iz gospodarskih organizacij — so namreč problem ocenjevali dokaj enostransko, ker so upoštevali le primerjalne podatke za zadnje leto, ne pa podatkov za daljše obdobje in vprašanje teh služb nasploh.

In dalje: radeljska občina ni dovolj gospodarsko močna,

da bi s finančnimi sredstvi, s krediti podprla nadaljnji razvoj vseh gospodarskih organizacij, ki po obsegu proizvodnje in doseženem dohodku štejejo med manjše. Navzlic željam, da bi razpoložljiva sredstva razdelili po načelu »vsakemu nekaj«, je bila večina vendarle mnenja, da je treba s sredstvi pomagati po nekem zaporedju predvsem tistim gospodarskim organizacijam, ki lahko zagotovijo čimvečjo rentabilnost vloženih sredstev.

Občni zbor je bil nadalje mnenja, da so še potrebne nekatere spremembe v sistemu delitve dohodka ter sploh glede prispevkov in dajatev, ki bremenijo gospodarske organizacije. Tako je tudi za gospodarske organizacije v tej komunici pereč »davek na produktivnost«. Nič manj pa ne prizadevajo podjetij razni drugi prispevki. V nekaterih gospodarskih organizacijah je prišlo tako daleč, da prispevki za zbornice, poslovna in druga

združenja, za vodni sklad itd. znesejo ravno toliko, kot ostane podjetju v skladih. Ob tem pa organi, katerim gospodarske organizacije odvajajo ta sredstva, le malo pomagajo podjetjem pri reševanju njihovih problemov.

Občina Radlje razen vsega drugega prihaja v najrazličnejše težave tudi zavoljo tega, ker praktično skoraj nima »lastnih« podjetij. V komunici je namreč vrsta obratov raznih podjetij s sedežem v drugih občinah. Decentralizacija upravljanja, zlasti pravica razpolaganja s sredstvi ne poteka tako, kot bi želeli kolektivi. Da je tako, pa je precej tudi posledica aktivnosti sindikalnih podružnic. Pokazalo se je namreč, da je v tistih podjetjih, kjer se je sindikat zares zagrizel v te probleme (zlasti v EE podjetij MARLES in SUROVINA), sledil tudi uspeh in so si kolektivi enot priborili večje pristojnosti.

-mG

ZDRUŽEVANJE »DOBRIH« PODJETIJ PREPOVEDANO!

Že v januarju so v podjetjih »Transturist« iz Škofje Loke in »Avtoservis« z Jesenic sklenili, da se priključita k »Ljubljana transportu«. Na sklep sta vplivala predvsem ugotovitve in prepričanje, da bosta ta dva kolektiva v okviru večje gospodarske organizacije lahko še bolje poslovala, potnikom in drugim komitentom pa zagotovila kvalitetnejše storitve. Sklep »Transturista« o priključitvi k »Ljubljana transportu« je že potrdil ObLO Škofja Loka, medtem ko se ObLO Jesenice s priključitvijo ni strinjal, čeprav je občinski svet za industrijo in obrt združitve priporočil.

Zakaj tako odklonilno stališče odbornikov ObLO Jesenice, ko pa prizadeti kolektiv vztraja pri svoji odločitvi?

Iz stenografskega zapisnika zadnje seje ObLO Jesenice z dne 5. marca letos je razvidno tole:

Svet za industrijo in obrt ObLO Jesenice je 22. februarja 1963 razpravljal o vlogi podjetja »Avtoservis«, ki utemeljuje sklep kolektiva tega podjetja glede priključitve k podjetju »Ljubljana transport«. V zvezi s tem potrebuje soglasje občinskega ljudskega odbora. Iz predložene gradiva, ki je vsebovalo najvažnejše podatke o finančnem stanju vseh treh podjetij, je bilo razvidno, da je »Avtoservis« Jesenice trenutno in glede na finančne pokazatelje najtrdnjša gospodarska organizacija med vsemi tremi partnerji. Vendar to velja samo glede na sedanje razmere. »Avtoservis« s svojimi 40 vozili in 73 zaposlenimi le stežka vzdržuje konkurenco drugih podjetij. Razen tega, da je zavoljo konkurenčne sposobnosti doslej vlagal pretežno v prevozni park, zelo malo pa v servise obrate in družbeni standard, tudi sicer zelo težko zadovoljuje potrebe po avtobusnih prevoznih. Ker podjetje navzlic ugodnim finančnim pokazateljem (če jih primerjamo s podatki ostalih dveh podjetij) ne ustvarja zadostnih sredstev za modernizacijo in razvoj, bi v nekaj letih druge okoliščine je občinski svet za industrijo in obrt predlagal ljudskemu odboru, naj potrdi priključitev »Avtoservisa« k »Ljubljana transportu«.

Na seji ljudskega odbora je o tem predlogu razpravljalo več odbornikov. Če na kratko povzamem bistveno vsebino iz njihovih razprav, izzveni predvsem dvoje:

• Odbornikom ni jasno, zakaj bi se podjetje, ki je boljše gospodarilo (kar je dokazano s pokazatelji o poslovanju vseh treh podjetij), priključilo oziroma združilo z drugima dvema gospodarskima organizacijama, ki izkazuje slabše pokazatelje;

• Postopek podjetja »Avtoservis« kaže na omalovaževanje ljudskega odbora. Delavski svet »Avtoservisa« je namreč 21. januarja 1963 sklenil, da se s 1. februarjem združi z »Ljubljana transportom«. Odborniki so torej postavljali pred izvršeno dejstvo, ko so po petih tednih »post festum« obveščeni o združitvi, ki naj jo zdaj še potrdijo.

V tem smislu so razpravljali odborniki in predlog zavrnili, pri čemer pa se je veliko odbornikov glasovanja vzdržalo.

ČUDNA KRATKOVIDNOST

Ob takem poteku zasedanja ObLO Jesenice kaže razmisliti predvsem o dveh zadevah.

Prvič: čudno je, da občinski svet za industrijo in obrt po analizi vseh razpoložljivih podatkov lahko pride do prepričanja, da je združitve domačega »Avtoservisa« z »Ljubljana transportom« koristna. Temu nasprotno pa odborniki ObLO Jesenice, še posebej zbor proizvajalcev, do podrobnosti obravnavajo pokazatelje o trenutnem položaju vseh treh podjetij in se teh podatkov ne potrudijo malo globlje anali-

zirati. Podrobna analiza pa bi pokazala, da so trenutni podatki zelo varljivi. »Avtoservis« na primer izkazuje visoko realizacijo in dohodek na zaposlenega. To pa zato, ker en mehanik skrbi za 4 vozila. Pri ljubljanskem podjetju pa na vsako vozilo odpade 0,8 zaposlenih delavcev v servisni službi. »Ljubljana transport« zato v najkrajšem času popravi pokvarjena vozila, v jeseniškem podjetju pa avtobusi in tovornjaki tudi mesec in dlje stoje v delavnici, ker podjetje nima opremljenih servisnih dejavnosti. Na videz »neproduktivno« osebe v servisni delavnici seveda vpliva na višino povprečnega dohodka na zaposlenega. Toda predvsem od teh ljudi je odvisno, koliko bodo razpoložljiva vozila tudi sposobna za promet.

In drugo vprašanje: mar ni čudno, če so odborniki »užaljeni«, ker »post festum« razpravljajo o združitvi. Ali ni pravzaprav samo pohvalno, če je kolektiv — po predhodnem posvetovanju z vsemi družbeno političnimi organizacijami v komunih — sam prišel do prepričanja, kakšna naj bo njegova prihodnja pot? Šele tedaj, ko so se v kolektivu dobora pogovorili med seboj, ko so obiskali podjetje »Ljubljana transport« in nekatere njegove zunanje ekonomske enote (v Mežici in Slovenjem Gradcu) ter spoznali življenje v tem kolektivu, ko so se dogovorili glede prihodnjega statusa, skratka, ko so vse nejasnosti v kolektivu razčistili, tedaj so prišli pred ljudski odbor s svojim predlogom. Če pa so glasovali za takojšnjo priključitev, so se s tem hoteli izogniti zamudnemu in dragemu postopku (sestava inventure, zaključni račun itd.), ki spremlja vsako združevanje med poslovnimi letom.

ODBORNICI V PODJETJU

Ne glede na odklonilno stališče ljudskega odbora »Avtoservis« Jesenic že posluje kot samostojna enota »Ljubljana transporta«. Ta je enoti na Jesenicah že priskočil na pomoč z vozili, za jeseniško enoto v ljubljanskem servisu opravljajo vsa večja popravila itd. Če »Ljubljana transport« ne bi pomagal, bi trenutno »dobro stoječe« jeseniško podjetje v najhujši zimi ne zmoglo niti prevozov na obstoječih progah, ker je bila vrsta vozil izven prometa zavoljo okvar. Na to okoliščino so občinski odborniki verjetno »pozabili«.

Glede na to je razumljivo, zakaj kolektiv na Jesenicah vztraja pri svoji prvotni odločitvi, saj že zdaj vidi in čuti, da je delo pod okriljem večjega podjetja lažje in bolj plodno. Navzlic temu pa je pred njimi strah, kako bodo »prepričali« ljudski odbor, da bo potrdil priključitev in jim s tem tudi olajšal delo in poslovanje.

Zato so sklicali sestanek vsega kolektiva in nanj povabili tudi odbornike občinskega ljudskega odbora, da bi bili ti informirani tudi iz »prvega vira«. Zdaj kolektiv »Avtoservisa« pričakuje, da bo ObLO Jesenice na prihodnji seji bolj podrobno in poglobljeno razpravljal o njihovem predlogu in potrdil priključitev. S tem bo jeseniškemu kolektivu, kjer navzlic vsemu vendarle že pridelovna vnaša, najbolj pomagal.

MILAN GOVEKAR

Podjetje »Termit« iz Domžal se je preteklo leto specializiralo za proizvodnjo livarskih sredstev za potrebe črne in barvne metalurgije. Ze v kratkem času jim je uspelo osvojiti najširši asortiment proizvodov, od kremenčevih pralnih in naravnih peskov do vseh drugih pomožnih livarskih sredstev, raznih premazov, eksotermnih pripomočkov, talil ter kot najnovejši proizvod tudi sredstev za tlačna litja in kokile. Z dobro informativno službo je podjetju uspelo seznaniti s svojimi kvalitativnimi proizvodi vsa prizadeta podjetja v naši državi, ki že sedaj v večini nabavljajo izdelke podjetja »Termit«, katere so morali prej izključno uvažati. S tem so že v lanskem letu prihranili družbi nad 240 milijonov dinarjev. »Termit«, ki je edino tovrstno specializirano podjetje pri nas, je že doslej krilo 90% vseh jugoslovanskih potreb. To jim je uspelo z napori celotnega kolektiva, saj so kljub zastarelosti naprav povečali proizvodnjo v zadnjih dveh letih kar za 250 odstotkov. — MILAN SPAROVEC

ZAPUŽKI VOLNARJI O IZVOZU

Izvoz iz žabje perspektive

Največ volnena blaga, ki je lani v balah odšlo čez naše meje, je imelo znamko tekstilne tovarne Sukno v Zapužah. Izvozni primat si je priborila v startnem letu izvoza. Predvidoma bodo zapužki volnarji letos dobili vsaj dvakrat več za izvoženo blago. Velik uspeh, kajne? Pa še niso zadovoljni. Pravijo, da niso zreli za mednarodno konkurenco, ki je v tekstilni industriji zelo zaostrena. Vzroki, ki jih navajajo, pa se malce razlikujejo od tistih, ki jih ponavadi slišimo...

Kako so prodrli v inozemstvo? Težko. Štiri izvoznike so zaposlili, naj jim najdejo kupce, sofinancirali so celo razstavljanje blaga na mednarodnih sejmih, pa iz vsega skupaj ni bilo nič. Se pravi, komercialnega učinka ni bilo. Lepih besed pa nič koliko. Poleg zahvale za sofinanciranje razstav so jim sporočili še laskava priznanja inozemskih interesentov, češ da so jim deseni zelo ugajali, da pa se bodo verjetno direktno poslovno povezali z njimi...

Če bi morali glasovati, ali naj konjunkturno službo opravljajo izvozniki ali kdo drug, bi za izvoznike najbrž ne dvignili rok. »Kaj smo pa drugega zvedeli od njih,« pravijo v Suknu, »kakor to, da so inozemska blaga za 15 do 20% cenejša kot naša?«

Šele peti izvoznik, na kate-rega so se obrnili ljubljanski Veletekstil, se je resno zavzel zanje. Povezal jih je z neko avstrijsko firmo, ki je lani odkupila za 35.000 dolarjev surovega blaga za otroške in deške marsove. Seveda bi raje prodali izgotovljeno blago, toda vse države, ki imajo razvito tekstilno industrijo, štitiijo domače proizvajalce z visokimi carinami.

Letos bodo izvažali v Avstrijo in Švico. Razen tega se dogovarjajo še o izdelavi 50.000 metrov blaga za konfekarje, ki

bodo Sovjetski zvezi eksportirali plašče. Kljub hitremu in uspešnemu osvajanju tujih tržišč pa zapužki volnarji niso zadovoljni.

NISMO NE GLUHI, NE SLEPI

»Mednarodna konkurenca je v tekstilni industriji vedno hujša,« pravijo, »mi se tega zavedamo in damo vsem tistim prav, ki nas opozarjajo, da se moramo vsestransko modernizirati in prislunhiti zahtevam tujih kupcev. Mislimo pa, da z modernizacijo strojev in tehnoloških postopkov ter z boljšo organizacijo dela še ne bo vse opravljeno.«

Vedo: inozemski potrošniki imajo drugačne zahteve kot naši. Ni jim toliko mar, če je blago trpežno, glavno, da je moderno in poceni. Zato tuje tekstilne tovarne uporabljajo slabše in cenejše surovine — umetna vlakna in regeneratne — in skrbijo predvsem za estetsko plat tkanin. Za lepe vzorce in dobro plemenjenje.

Zapužki volnarji in nemara še mnogi drugi bi jih posnemali, če bi se jim to izplačalo. Kilogram umetnih vlaken jih stane 3600 din, kilogram volne preje pa 2100 din. Pa očitaj te proizvodnji starokopitnost, če je umetna preja za 1500 dinarjev dražja kot naravna. Tega kakopak niso krivi tekstilci, ampak

naša uvozna politika. Carina na umetna vlakna znaša že dve leti 25%, čeprav bo začela prva domača tovarna umetnih vlaken obratovati šele čez dve leti. Vsaj tako so zatrjevali zapužki tekstilci.

S preusmeritvijo na regeneratne prav tako ne bi zmanjšali proizvodnih stroškov, ker so veliko dražji kot na tujem. Vsaj dokler bo tekstilne odpadke pri nas predelovala ena sama tovarna. Saj veste, kako je, če ima kdo monopol...

RAZKORAK MED NAČELI IN PRAKSO

Ne, zapužki volnarji so pošteti. Ne skušajo samo drugim naprtiti krivdo, da tekstilna industrija porabi veliko več deviz, kot jih ustvari, ampak pošteno priznajo: »Blaga bi lahko bolj plemenitili. Ze leta in leta ugotavljamo tekstilci na ožjih in širših posvetovanjih, da se moramo ozko specializirati. Če bi vsaka tovarna izdelovala samo nekaj vrst blaga, bi laže modernizirala tudi plemenjenje. Toda, ko se razidemo, jo mahamo po starem naprej. Vsi hočemo izdelovati malo manj ko vse. Vsaka tovarna mora zato imeti malo manj ko vse plemenitilne stroje. Če ni denarja za nove, uporabljamo pač stare. In stare tehnološke postopke. Razen tega obsežna strojna garnitura plemenitilnic ni nikdar v celoti izkoriščena. Strižni stroj ne more obratovati, če blaga ni treba striči. Večših stoji po več mesecev skupaj. Na proizvodnih stroških pa se seveda to pozna.

Zdaj smo se začeli pogovarjati o skupnih plemenitilnicah. Kdo ve, če bo kaj iz tega? Plemenitilni stroji bi potem že bili bolj izkoriščeni, plemenjenje bi se moderniziralo, vprašanje bi se, kako bi bilo potem s proizvodnimi stroški? Prevoz v plemenitilnico in nazaj v tovarno

— stroški ne bi bili majhni. Nam pa gre tudi za pocenitev proizvodnje. Na svetovnem trgu ne bomo mogli resno konkurirati, dokler bodo naše cene za 15 do 20 odstotkov višje, kot jih postavljajo naši konkurenti. Najbolj varna bi bila ozka proizvodna specializacija tovarin in z njo vred ozka specializacija plemenitilnic. Finalizacijo tkanin bi tako tudi veliko hitreje tehnološko izboljšali.«

Preprosta resnica, toda kaj pomaga, če ne more pognati korenin!

NAJVEČJA TEŽAVA: OSKRBA S SUROVINAMI

Mednarodni trg zahteva od proizvajalcev poleg lepih in cenjenih tkanin tudi veliko prožnost.

Glede tega pa slišite v tovarni Sukno:

»Lahko je tujim tovarnam. Komercialist zavrti telefon in naroči toliko in toliko preje. Vsaj čez teden dni imajo prejo v rokah. Pri nas pa oskrba s surovinami in z vsem drugim reprodukcijskim materialom ni sinhronizirana z izvoznimi zahtevami. Tuji kupci nam postavljajo kratke dobavne roke, nabava uvoženih osnovnih surovin pa se vleče včasih cele mesece.«

Ze januarja so nakazali 40 milijonov za uvoz česane volne preje, dobili pa jo bodo šele sredi aprila. Zavoljo težav z devizami... Bojda se Narodna banka FLRJ in Jugobanka še nista sporazumeli, katera je pristojna, da jim dodeli devize. Ali takšen devizni sistem lahko podpre izvozna prizadevanja delovnih kolektivov? Primer namreč ni osamljen.

Izvoza pa tudi ne more spodbujati distribuirana oskrba z osnovnimi surovinami, ne glede na devizni sistem. Volnarjem je letos zagotovljeno samo 70% reprodukcijskega materiala za izpolnitev letnega proizvodnega načrta, ostalih 30% pa dobe šele, ko dokažejo, da ga v celoti potrebujejo za izvoz. Dokaz: sklenjene pogodbe z inozemskimi kupci.

Reprodukcijski material dobijo po veljavnih splošnih normativih, pa naj bodo izdelki namenjeni domačim ali tujim potrošnikom. Ob takšni oskrbi s surovinami bi naknadno sprejemali tujih naročil, ki bi zahtevala drugačne surovine, kakor jih imajo proizvajalci na razpolago, povzročilo nemalo težav, preden bi se prebili skozi Sicilo zahtev in Karibdo možnosti, ne da bi trpela realizacija letnega proizvodnega načrta, ki jo kolektiv šteje kot prostovoljno sprejeto obveznost do družbe.

»Kadar nas kdo ocenjuje kot izvoznike,« so končali v Suknu razgovor o izvozu, »naj ne išče samo pomanjkljivosti v tovarnah in z njimi dokazuje našo premajhno usposobljenost za enakovredno vključitev v mednarodno trgovino in delitev dela, marveč naj nas sodi po vseh proizvodnih in izvoznih pogojih. Naj še tako izpopolnimo tehnološke postopke in izboljšamo organizacijo dela, zahtevamo svetovnega trga ne bomo zlahka ustregli, dokler se jim ne prilagodi tudi surovinska oskrba in devizni sistem...«

MARIOLA KOBAL

Odgovornejše naloge zahtevajo boljši kader

(Nadaljevanje s 1. strani) akcijsko, temveč tudi teoretično poglobljeno. Zato ima tudi vsak seminar najprej kratak uvod v problem, temu sledi individualni študij udeležencev o nakazanih problemih, ki ga dopolnjuje skupinska razprava, in slednjič še skupna razprava o ugotovitvah teh skupin.

In kaj menite o uspehu teh seminarjev?

— Sodeč po razpravi na teh seminarjih in tudi po veliko bolj živahni in poglobljeni dejavnosti občinskih sindikalnih svetov, lahko rečem, da je ta oblika vzgoje in izobraževanja sindikalnih delavcev v celoti uspela in da je bila še kako potrebna. Sicer pa mislim, da je neposreden pomen teh seminarjev pravzaprav trojen. Po eni strani pomenuje ti seminarji pomoč občinskim sindikalnim delavcem pri njihovem delu, po drugi strani se s tem spet krepi dejav-

nost občinskih sindikalnih vodstev in slednjič omogočajo ti seminarji tudi okrajnemu sindikalnemu svetu, da se seznanji z najbolj aktualnimi problemi v občinah in da temu primerno tudi izoblikuje svoj akcijski program dela.

Prav zaradi te čedalje večje vloge sindikatov v družbeno-političnem življenju občin pa bo bržčas treba v prihodnje začeti veliko bolj intenzivno razmišljati o celotnem sistemu vzgoje in izobraževanju sindikalnih delavcev?

— Res, morali bomo pravzaprav ta sistem razviti in ga narediti čim bolj funkcionalnega. Naloga delavskih univerz bo tudi v prihodnje, da organizirajo različne oblike izobraževanja sindikalnih delavcev in članov sindikalnih podružnic v občini, pri čemer pa bodo morale zagotoviti predvsem višjo

raven v tej svoji dejavnosti. Pri nas pa se prav zdaj ukvarjamo z mislijo, da bi v Podvinu ustanovili samostojen medobčinski center za družbeno izobraževanje, kjer naj bi se vzgajali in izobraževali predvsem profesionalni sindikalni delavci občinskih svetov, predavatelji delavskih univerz in najbolj perspektivni sindikalni kader. V ta namen naj bi v Podvinu zgradili še 4 učilnice, kabinete, ustanovili knjižnico z vso potrebno družbeno-politično literaturo in ob tem odprli tudi muzej slovenskega sindikalnega gibanja in delavskega samoupravljanja pri nas.

Ob tem morda ne bo izzvenelo preveč neučakano vprašanje: kdaj?

— Če niso bili naši načrti preveč optimistični, potem naj bi bila prva etapa novega centra dokončana še v letošnjem letu.

S. B.

Socialno-kadrovska komisija pri Občinskem sindikalnem svetu v Postojni je izvedla anketo v podjetjih ter tudi pri neposrednih proizvajalcih o prečnem problemu prehrane delavstva. Ze iz dosedanjih odgovorov (anketa se ni popolnoma končala) je razvidno, da ima večina podjetij in delavstva velik interes, da bi tudi v Postojni končno dobili sodoben obrat družbene prehrane. Za ureditev tega bi bila večina podjetij pripravljena prispevati tudi finančni delež. V Postojni sicer imajo nekaj manjših kuhinj in menz, te pa so zastarele in njihova zmogljivost je premajhna. — MILAN SPAROVEC

RUDNIK KANIŽARICA NA POTI V NORMALNO PROIZVODNJO

Obroč se vendarle razklepa

Belokranjskim rudarjem, ki v Kanižarici pri Črnomlju 300 metrov pod zemljo kopljejo premog, se vendarle obetajo jasnejši dnevi. Rekonstrukcija, ki naj bi bila po programu končana že do konca l. 1961, bo, tako vsaj kaže, uresničena do konca prihodnjega meseca. Rudnik, v katerem so lani izkopal 59.000 ton, bo s tem imel pogoje za 90.000 ton letne proizvodnje. Pri tolikšnem izkopu premoga bodo belokranjski rudarji že ustvarjali toliko sredstev, da bodo z njimi lahko tudi gospodarili. V zadnjih dveh letih so namreč zbrali samo toliko, da so odplačali anuitete in družbene obveznosti, za osebne dohodke pa jim je že zmanjkalo. Pravzaprav pa so zašli v izgubo, saj so na račun preveč izplačanih (vendar ne previsokih) osebnih dohodkov zdaj že drugič najeli premostitveni kredit — vsako leto po 13 milijonov — kar zanje pomeni precej veliko obveznost.

Sicer pa bi lahko začeli tudi drugače. Če bi zapisali: »V začaranem krogu rekonstrukcije in fluktuacije« bi zadeli v črno. Kajti gospodarski položaj belokranjskega premovalnika lahko obravnavamo tako s stališča fluktuacije (kot posledice težkih delovnih pogojev in nizkih prejemkov) kot s stališča rekonstrukcije podjetja, s čimer bo zagotovljena večja proizvodnja, boljši dohodki in verjetno tudi konec fluktuacije.

S tem svojim problemom so se belokranjski rudarji spoprijeli že pred petimi leti. Poskušali so ga reševati z največjo prizadetostjo in voljo, pa so zadeli na težave, ki so nastopile tako zunaj podjetja kot tudi po njihovi krivdi.

Naj posežemo nekaj let nazaj! V podjetju so ugotavljali, da njihova proizvodnja ni zadostna, da bi z njo ustvarjali dovolj sredstev za obstoj in nadaljnji razvoj. Tako so leta 1958 zaprosili za posojilo iz splošnega investicijskega sklada v vrednosti 250 milijonov. Da bi na natečaju bolj gotovo uspeli,

so zaprosili za manjši znesek, kot je bil dejansko potreben. Tega jim danes ne moremo več zameriti, toda dejstvo je, da se jim je to precej maščevalo.

Avgusta 1961 je namreč zmanjkalo sredstev. Rekonstrukcija pa je bila le na pol opravljena. Vložena sredstva niso dajala dohodka, obresti od osnovnih sredstev in anuitete pa so morali plačevati. Tako so zašli v izgubo.

Skoraj leto dni je trajalo, da so dobili dodatna sredstva, s katerimi zdaj končujejo rekonstrukcijska dela. Vendar s težkimi pogoji:

Banka je namreč zahtevala, da morajo gospodariti tako, da bo poslovno leto zaključeno brez izgube. Pogoj je sicer navaden, toda razumljiv. Belokranjski rudarji bi ga nemara tudi izpolnili, če ne bi nastopile nove težave in velik spodrslijaz z njihove strani.

V negotovosti, kako naj ukrepa, da bo najbolj prav, se je delavski svet nekoliko prenačil. Z znižanjem osebnih dohodkov do konca leta naj bi »pri-

hranili« toliko sredstev, da bi poslovno leto zaključili brez izgube. V mesecu, ko je bila ta sprememba uveljavljena, so vsem zaposlenim glede na njihov učinek linearno zmanjšali osebne dohodke skoraj za 20 odstotkov.

To pa se je maščevalo. Fluktuacija, ki je v tem podjetju že tako velika, se je še povečala. Dovolj naj bo podatek, da je kolektiv belokranjskih rudarjev lani povprečno štel 279 članov (potreboval pa bi jih 340), od tega se jih je lani na novo zaposlilo 194, odšlo pa jih je 225!

Zdaj v podjetju sami ugotavljajo, da so naredili napako. Če bi obrzali osebne dohodke na dotedanji ravni, pomanjkane rudarjev nemara ne bi bilo tako prede. Če pa bi bilo dovolj delavcev, bi nakopali tudi več premoga. Tako pa so ga nakopali le 59.000 ton, čeprav so imeli potrjena naročila za nadaljnjih 17.000 ton.

Razen vsega tega pa tudi dobavitelji opreme in monterji rekonstrukcijskih del niso opravili v predvidenem roku. In zaradi tega morajo med drugim rudarji še vedno plezati v jamo najmanj pol ure po približno 1000 klinih v globino 250 do 300 metrov. Za pot iz jame pa potrebujejo skoraj uro. Če bi se v jamo že vozili po novem jasku, bi lahko na račun daljšega dejanskega delovnega časa in boljše dela (zdaj rudarji proti koncu dela zmanjšujejo tem-

po, da si prihranijo dovolj moči, da sploh lahko prilezejo na površje) lahko povečali jamski učinek za okoli 20%. To pa bi se precej poznalo pri gospodarskem uspehu podjetja in pri dohodkih rudarjev. Lani, ko so dosegali za 8% večjo storilnost kot predlanskim, so se jim namreč osebni dohodki zavoljo omejenega znižanja zaslužkov povečali le za 5% v nominalnem znesku.

Takšen je konglomerat težav, iz katerega se bodo belokranjski rudarji, kot kaže, vendarle izmotali. Kot rečeno, bo rekonstrukcija verjetno pomenila tudi zmanjšanje ali celo konec doslej nenormalno visoke fluktuacije. Zato je za kolektiv belokranjskih rudarjev zdaj važen vsak dan. Čim prej bo do kraja usposobljen izvozni jašek, čim prej bo nared nova separacija, toliko prej bodo lahko začeli skrbeti za nadaljnje izboljšanje organizacije dela v jami. Toliko prej in laže bodo zadovoljevali tudi naročila. Zanimivo pa je, da v Kanižarici tako manjka rudarjev, da so vse doslej ob nedeljah tudi uslužbenci zunanjih obratov in uprave z direktorjem podjetja vred hodili v jamo kopati! Samo da bi ustregli naročilom, samo zato, da bi prebrdili še sedanje, upajo da zadnje obdobje težav. Čas, ki še manjka, da se bo obroč njihovih težav do konca razklenil.

M. GOVEKAR

Majhen kolektiv - velik izvoznik

Od majhne obrtne delavnice z 11 zaposlenimi in povsem neprimernimi prostori je Lesnogalantijski obrat na Jesenicah v dvanajstih letih zrastle v petdesetčlanski kolektiv, ki je letos tudi zaključil z adaptacijo prostorov, tako da sedaj dela v dokaj dobrih delovnih pogojih. Obnovitev prostorov je kolektiv plačal popolnoma sam in se zaradi tega več let po vrsti odpoval, tedaj tradicionalnega dobička. V boljših prostorih in modernjših strojih so videli edino dobro perspektivo in sedaj dokazujejo, da se niso zmotili.

V Lesno-galantijskem obratu izdelujejo okrog osemdeset artiklov lesne galanterije in embalaže, vendar ne vse hkrati, ampak tako, kot kažejo potrebe tržišča. Morda bi kdo dejal, da to ni pametno organizirana proizvodnja, ker je v majhnem kolektivu treba izdelovati toliko najrazličnejših artiklov. Temu pa ni tako, kajti njihovi stroji so taki, da v proizvodnji ni prav nobenih zastojev, če je treba proizvodnjo preusmeriti. Prav bogat asortiment izdelkov jim je omogočil, da so se tako dobro plasirali na tuja tržišča, ki so stalna, ki pa tudi terjajo najrazličnejše izdelke. Povemo naj tudi, da jim kar 40% kapacitet zasede Železarna Jesenice, za katero izdelujejo vso lesno embalažo.

Izvoz, ki je posreden in neposreden, raste iz leta v leto in je od l. 1950 v stalnem porastu. Mnoga podjetja, ki tudi izvažajo, v svoje izdelke vgrajujejo lesene dele, ki jim jih dobavlja Lesno-galantijski obrat. To je kar dolga vrsta, od Elme v Črnučah, Kartonažne tovarne v Ljubljani, Titana v Kamniku, pa vse do Slovenijalesa in drugih. Tako, da je vse od mlincov za kavo pa do pleskarskih čopičev tudi delo tega kolektiva. Slovenijales, Jugodrvvo, Dom in Narodna radinost izvozijo največ njihovih izdelkov.

Izvoz se je od l. 1950 povečal za nekaj več kot 300%, ali v številkah: od 2,5 milijona deviznih dinarjev na nekaj več kot 9 milijonov v lanskem letu. Za letos so planirali za deset milijonov deviznih dinarjev izvoza, pa so že v prvih dveh mesecih (ko je bil skoraj povsod izvoz pod planiranim) izvozili skoraj za dva milijona deviznih dinarjev izdelkov. V prihodnjih mesecih, ko bodo dobili še tri nove stroje: avtomat za struženje, brusilni stroj in polavtomat za vrtnenje, pa bodo povečali proizvodnjo najmanj za 40 milijonov dinarjev, izvoz pa nič manj kot za nadaljnjih 100%, torej od 10 na 20 milijonov deviznih dinarjev.

Vsa ta občutna povečanja v proizvodnji bodo dosegli brez

bistvenih novih zaposlitev, saj se bo v tem letu povečalo število delavcev le za štiri. Povečanje proizvodnje sloni le na modernjših strojih, na iskoriščanju notranjih rezerv in na povečani storilnosti, ki jo močno stimulira dobra delitev dohodka.

Poleg vsega naštetega se je kolektiv tudi odločil, da bo letos začel serijsko izdelovati najrazličnejše izdelke domače obrti in s tem tudi mnogo pomagal razvoju našega turizma.

Številke, ki smo jih napisali o izvozu, sicer niso velike in ne pomenijo nekih bistvenih postavk v izvozu naše republike, vendar moramo imeti pred očmi dejstvo, da je vse to ustvaril 50-članski kolektiv, ki je trdno odločen, da ne bo ostal pri tem, ampak da bo neprestano iskal novih možnosti za povečanje proizvodnje in izvoza.

S tem pa je Lesno-galantijski obrat po vrednosti izvoza tudi druga gospodarska organizacija na Jesenicah, takoj za Železarno.

VLADO ERJAVŠEK

PROIZVODNI USPEHI BI BILI LAHKO BOLJŠI

Na občnem zboru sindikalne podružnice delavcev v industriji gradbenega materiala v Zagorju ob Savi so sklenili, da bo treba storiti vse, da bodo njihovi proizvodni uspehi v skladu s predvidevanji republiškega plana. Tako naj bi letos povečali proizvodnjo žganega kosovnega apna za 8%, oziroma na 58.000 ton in hidratiziranega apna za 30% oziroma na 24.000 ton.

Udeleženci občnega zbora so opozorili, da so pri obravnavi proizvodnje doslej premalo skrbeli za higiensko tehnično varstvo pri delu in da je bila slaba delovna disciplina.

Res so aparji lani dosegli pomembne proizvodne uspehe, saj so pri 220 zaposlenih proizvedli 55.670 ton žganega in 18.444 ton hidratiziranega apna. Toda ali ne bi bili lahko dosegli še večji, če ne bi izostalo z dela med letom povprečno 7,2% zaposlenih?

Čeprav so dosegli lani mnogo večjo proizvodnjo kot v letu 1961, je bil slabši finančni uspeh kot v letu 1961, in sicer zaradi občutnega znižanja prodajnih cen apna. Produktivnost je bila lani — v primerjavi z letom 1961 — večja za 12%, osebni dohodek zaposlenih pa za 9,5%.

-k-

Pomoč manjšim podjetjem

Na občinskem sindikalnem svetu na Jesenicah že dolgo razpravljajo o tem, da delavsko samoupravljanje marsikje še ni takšno, kot bi moralo biti. In da bi pomagali nekaterim manjšim podjetjem, so sklenili, da bodo člani ideološke in gospodarske komisije pri sindikalnem svetu v letošnjem letu prisostvovali vsem sejam delavskih svetov in upravnih odborov v šestih manjših gospodarskih organizacijah. To je novo področje dela teh komisij, ki naj predvsem pomaga h kvalitetnejšemu delu samoupravnih organov.

Komisiji sta si za letos izbrali dve podjetji iz gostinstva (Restavracija »Pošta« Jesenice in hotel »Erika« v Kranjski gori), dve podjetji iz trgovine (»Zarja« in »Delikatesa«) ter dve podjetji iz obrti (»Cokla« iz Blejske Dobrave in »Komunalni servis« z Jesenic).

Člani omenjenih komisij so na sejah opazovalci, ki ne vplivajo

na potek razprav. Ko je seja končana, pa dajo pripombe na dnevni red, na potek razprave, na material, ki so ga za sejo pripravile strokovne službe itd. Hkrati pa si vse pripombe in zapažanja beležijo v posebne formularje, ki so jih izdelali prav v ta namen.

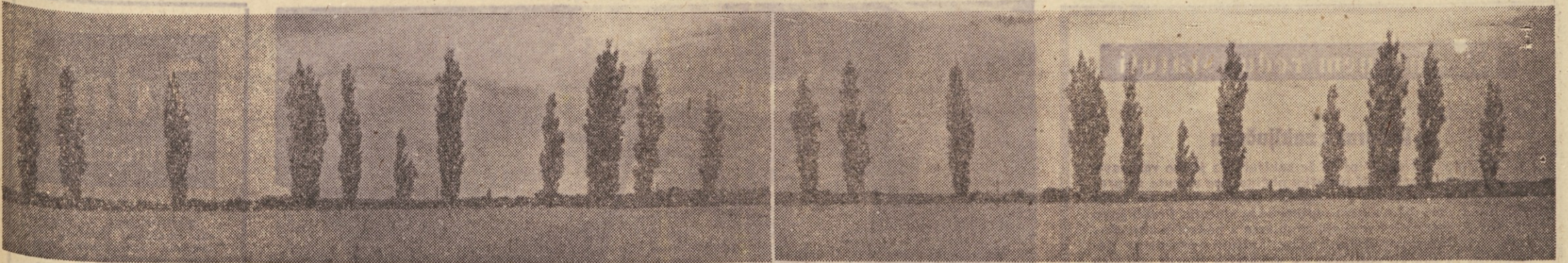
Do sedaj so bili člani komisij za ideološka in gospodarska vprašanja le na nekaj več kot desetih sejah, vendar pravijo, da bo zbrano gradivo zelo koristno. Ob koncu leta bodo namreč izdelali temeljito in precej obširno analizo, ki jo bodo zelo koristno uporabili, ko bodo pripravili seminarje za organe samoupravljanja.

S tem seveda še ne bo vse storjeno, vendar bosta komisiji s takim načinom dela nadaljevali tudi prihodnje leto in bodo sčasoma lahko obdelali delo samoupravnih organov v vseh gospodarskih organizacijah v občini.

VE

TOPS M-1

TOVARNA PISALNIH STROJEV LJUBLJANA

Med socialističnimi grofi

NE VEM, ZAKAJ JIM TAKO PRAVIJO. NIČ GROFOSKEGA NI NA NJIH. ŽIVE PA TUDI NE PO GROFOSKO. VESTE, DA JIH NEKAJ ŠE ZMERAJ STANUJE V ADAPTIRANIH HLEVJIH? BOGATI PA SO. CELO VELIKO BOLJ KAKOR ZARESNI GROFJE,

NEKDANJI LASTNIKI RODOVITNE ZEMLJE, KJER SO ZDAJ POSEJANI OBRATI KMETIJSKO-INDUSTRIJSKEGA KOMBINATA POMURKA. BOGASTVO JE V NJIHOVIH MODERNIH SVINJAKIH IN HLEVJIH. NA TISOČE BEKONOV IN NA TISOČE GLAV

PITANE ŽIVINE VZREDIJO LETNO. LANI SO Z NJIMI ZASLUŽILI DVA MILIJONA DOLARJEV. PO ČISTEM DELVIZNEM UČINKU SO PRVI V SLOVENIJI. IN ŠE V MARSICEM. PA NE SAMO V SLOVENIJI.

Posrečena reč, takšne kmetijsko-industrijski kombinat, kakor je »Pomurka« v Murski Soboti. Živilski tekoči trak, ki se prične na njivi in konča v tovarni mesnih izdelkov ali v tovarni mlečnega prahu. Vse premalo sta dva dneva, da bi si natanko ogledali več ko 2000 ha kmetijskih površin in objekte, na njih pa še tovarne in 7800 hektarov gozdov. Nemara to ni potrebno. Če se ta čas pogovarjate z upravljalci vsega tega, verjamete v solidnost in perspektivnost tega kmetijsko-industrijskega velemehanizma.

Zemlja v zgodnji pomladi ni nič posebnega. Gole panonske širjave, spodite za novo rast in željne sonca. Pa še necesa: gnoja, da bi lahko tudi letos dajale po sto stotov hibridne in silažne koruze. Socialistični grofje zahtevajo toliko od nje, kajti živino hranijo večidel z doma pridelano krmo. Čeprav orjejo s traktorji in žanjejo s kombajni, se držijo stare kmečke modrosti: redi toliko živine, kolikor dopuščajo lastni travniki in njive. Pa se kar obnese. Letne bilance vseh treh kmetijskih obratov izkazujejo prebitke.

Če pojdete v kratkem tja, nikar ne omenjajte gnojil. Spravili jih boste v slabo voljo. Ze tako so zadosti nasršeni zaradi teh nesrečnih umetnih gnojil. »Vsi si perejo roke, ker jih ni,« benti, »naših krav in bekonov s tem pranjem ne moremo krmiti. Kdo nam bo povrnil stroške za koncentrate, ki se iz dneva v dan dražijo? Če zemlja ne bo tako rodila kot prejšnja leta, bomo primorani kupovati ječmen, oves in koruzo. Slišimo, da domače tovarne umetnih gnojil niso dobile deviz za uvoz surovin. Ali ni nikjer človeka, ki bi odkrito povedal, da bi devize za to morali dobiti, saj jih je vendar bolj pametno dati za proizvodnjo gnojil kakor pa — ker zemlja ni dovolj pognojena — uvažati žito iz Sovjetske zveze in Združenih držav. Za žito bo treba še veliko več deviz.«

Občinski ljudski odbori so sprejeli odloke o agrotehničnem minimumu. Zasebni kmetje, zadrage in družbena posestva bi morali porabiti na hektar orne zemlje ca. 300—400 kg umetnih gnojil. Pravzaprav zelo malo, če pomislimo, da jih v drugih agrarnih državah porabijo do 700 kg na hektar. Pri nas se ti skromni kilogrami niso pravčasno zagotovljeni niti socialističnemu sektorju, kaj šele zasebnim kmetom. Ti pa postajajo tudi za družbeno kmetijstvo interesantni kot kooperanti... Nič čudnega, če je direktor rakičanskega obrata Pomurke pobledel, ko je rekel: »Naj se že zaostrijo odgovornost za kmetijstvo tudi navzgor.«

Administrativni škripci

Ko smo že pri »odgovornosti navzgor«, naj omenim še tole: Kombinatski »Pomurka« je od zgoraj dobil naročilo, naj zasadi 120 ha orne zemlje s krompirjem, da ne bo jeseni spet takšnih težav z njim kot s prejšnjo letino. Lahko si mislite, v kakšnih škripcih so se znašli: po eni strani upravičene družbene zahteve, da se zagotovi dovolj krompirja, po drugi strani pa prav tako upravičene želje, da bi orna zemlja rodila krmo za živino, ki jo prav tako morajo vzrediti.

Če bi zasadili krompir, bi morali črede zmanjšati, hlevi bi stali prazni, kdo bi plačeval zanje amortizacijo? Ne, to jim ne bi kazalo. Pa so pogruntali, da bi navsezadnje lahko ustregli zahtevam po krompirju in po živini, če bi krompir pridelali kooperanti, zasebni kmetje. Z idejo so šli dobre volje v Ljubljano, vrnili pa so se poparjeni: krompir morajo sami pridelati, čeprav so se specializirali za živinorejo...

Kakšna sreča, da so si preskrbeli denar za odkupovanje zasebnih zemljišč. Lani so odkupili 180 ha, letos pa se bo »socialistična grofija« predvidoma povečala za 300 ha. Ko bi se le čimprej,

da bo manj skrbi za krmo... Beltinski obrat redi 2,94 glave govedu na hektar. To ni šala. (Posekajo celo Dance, ki imajo v Evropi najbolj razvito živinorejo.) Prav tako ne vzreja 6000 bekonov, kolikor so v Beltineh predvideli za letos.

Toda z odkupom zemlje so precejšnji križi. Ne s kmeti, ti jo radi oddajajo, ker prekmurska mladina prav tako sili v tovarne kakor drugod, ampak z zadrugami. Tako kombinat kot zadruga se puljo zanj, profit imajo pa zasebni kmetje. Prodajo jo tistemu, ki jim več da. Kdo pa ne bi tako storil? Toda... hm... kombinat kot zadruga so socialistični sektor kmetijstva, z istimi končnimi cilji.

Enako se med seboj dajejo zaradi kooperantov. Zasebnim kmetom bi bilo prav vseeno, s kom bi kooperirali, če bi bili pogoji izenačeni. Enake cene za strojne storitve, seme in umetna gnojila, seveda v zadostnih količinah, in kakopak enake odkupne cene živine. Tako pa skušajo oboji pridobiti kooperante s pocenjenjem strojnih storitev (ki pa gre v kombinatu prav gotovo na račun boljšega izkoriščanja mehanizacije v samih kmetijskih obratih, v zadrugah pa po vsej verjetnosti na račun dohodka stranskih dejavnosti, kamor sodi tudi odkup), z zviševanjem odkupnih cen, skratka z ekonomsko in družbeno neupravičenimi ukrepi. Takšna nečedna medsebojna konkurenca bo najbrž tako dolgo cvetela, dokler ne bodo v kombinatu in v zadrugah kooperacije vodili na posebnih računih...

Lendavski eksces

V lendavski občini ima Pomurka manjši kmetijski obrat Zitkovci. Zraven je nekaj parcel, ki jih je od zasebnih kmetov odkupila KZ Lendava. In zdaj orjejo in sejejo vsak s svojimi stroji, čeprav bi bilo veliko bolj ekonomično, če bi vse to hkrati opravili isti stroji, zadrugi ali kombinatovi.

Ne samo to, zadruga je predložila že elaborate za nova gospodarska poslopja, čeprav so nedaleč stran Pomurkina. Zadrugi ne marajo slišati, da bi njihovo zemljo združili z Zitkovci v samostojen obrat, ki bi se pridružil kombinatu. Izgovarjajo se, češ da ta integracija ni potrebna, ker so Pomurkine hlevi tako lokalizirani, da je nujno zgraditi še ene in da potem tudi nov obrat ni potreben...

Prevelik apetit Pomurke? Premajhen ekonomski in družbeni posluh zadruga? Kdo ve. Naj presodi občinski ljudski odbor. Zatrudno pa lahko rečem, da zaradi te zemlje tli slaba volja v Zitkovcih in Lendavi.

Vse v superlativih

Kombinat Pomurka pridelava največ koruze in pšenice na hektar, redi največ živine na hektar, zaposluje najmanj ljudi na hektar, ima najmanjšo vrednost osnovnih sredstev na hektar in, prepričana sem, da je povprečje

osebni dohodkov med vsemi kmetijskimi kombinati najvišje.

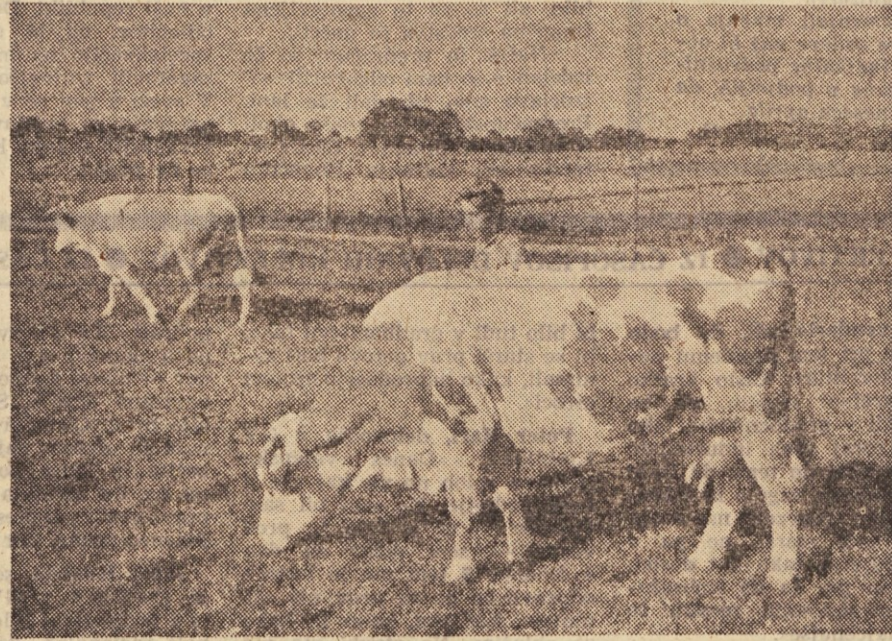
Sami superlativi... Lahko mi zaprete, da sem jih zapisala po zbranih dokazih. Toda naj vam prihranim suhoparnost števil.

Zaradi teh superlativov kmetijski delavci povprečno za tisoč dinarjev več zaslužijo kakor v obeh tovarnah, ki sta vključeni v kombinat. Po računovodskih podatkih. Po izjavah direktorjev beltinskega in rakičanskega kmetijskega

Pa je res. Bekoni so v modernih svinjakih, zgrajenih specialno zanje, ljudje pa v zgradbah, ki jim zaman poskušajo zbrisati pečat nekdanjih hlevov.

Če bi bil kdo drug tega kriv, bi zapisala: nesocialistični odnos do delavcev, tako pa lahko samo domnevam, da so pač sami delavci včasih bolj mislili na proizvodnjo kot nase. Zato imajo zdaj moderne poljedelske stroje, nove hleve, sami pa stanujejo v starih.

Besede ne umikam niti v primeru, če samoupravni organi niso odločali o

obrata pa je ta razlika še veliko večja. V Beltincih je lanski povprečni zaslužek znašal 26.000 dinarjev, z gibljivim delom, ki ga izplačujejo po zaključnem računu, pa 30.000 dinarjev.

Hlevarji in traktoristi so pa sploh na konju. Hlevar lahko več mesecev na leto zasluži do petdeset tisoč dinarjev, če se živina naglo redi. Od kilskega prirastka na živi teži dobi deset dinarjev, če je živine veliko in jo skrbno neguje in krmi, se jurji hitro nabirajo. Traktoristi so za njimi v osebnih dohodkih, zato pa lahko več mesecev potegnejo po štirideset tisočakov.

V kmetijstvu se da dobro zaslužiti, če pametno gospodarš. Najbrž se tega niti prekmurska mladina ne zaveda. Tovarniški delavci v kombinatu pa to že vedo.

Stanovanja, stanovanja...

»Kar se tiče plače, smo na dobrem,« slišite od beltinskih delavcev, »ampak stanovanja. Bekonom se bolje godi.«

živinoreji kljub večji mehanizaciji vendarle potrebovali še nekaj novih delavcev? Na zaposlenega odpade že zdaj 4,2 ha obdelovalne zemlje, v republiškem povprečju pa 2 ha.

Veliki načrti

Kmetijci iz kombinata s svinčnikom v roki dokazujejo, da se jim ob sedanjem dolarskem tečaju in veljavnih premijah ne izplača rediti bekonov in baby beef, ker na primer za kilogram baby beef dobijo manj, kot jih stane sama krma, ne glede na druge stroške, če plačujejo koncentrate po 42 din (pa so še dražji), upajo na vendarle, da se bo ta vroča juha, ki so jo skuhale največje naše žitnice, ohladila s priznavanjem višjih izvoznih premij in s spremembo dolarskega tečaja za kmetijstvo.

Ne zanašajo se pa samo na to, ampak bodo sami povečali proizvodnjo silaže in intenzivnih krmnih mešanic, da bodo manj odvisni od drugih kmetijskih proizvajalcev.

Da bekonov ne bi mogli še več izvažati, se ne bojijo. Angleški kupci so jih bojda pohvalili, češ da so njihovi bekonji med najboljšimi, kar jih dobijo iz Jugoslavije. Zato sprejeti sklep se drži. 1965. leta 15.000 bekonov. Če jih ne bi kazalo izvažati, bi jih redili dalje v težje, mesnate prašiče, pa naj bo že za direktne izvoz ali pa za tovarno mesnih izdelkov, ki jih lahko letno predela 45.000. Zadnje čase že tako delajo, ko niso zadovoljni z izvozom bekonov.

Črede molznic pa se jim bo tudi splačalo povečati. Tovarna mlečnega prahu bo, kakor že rečeno, povečala kapacitete, zakaj ne bi od kmetijskih obratov, s katerimi je združena v kombinatu, dobivala mleka? Trg za mlečni prah je zagotovljen, če ne odprejo v drugih republikah novih tovarn. Lani so v Dalmaciji na karte delili mlečni prah. Potrošnja je porasla. Prednost so imeli gostinci in družine z otroki, drugi pa...

Za zdaj kmetijski obrati predvsem selekcionirajo črede. Vse tiste krave, ki dajo letno manj ko 3000 litrov mleka, so obsojene na smrt v tovarni mesnih izdelkov.

Tekoči proizvodni trak od njive do tovarne. Več ali manj so vsi obrati kombinata med seboj odvisni in potrebni drug drugemu. Idealna proizvodna integracija.

Ne vprašujte prezgodaj

Čas bi že bil, da povem, kako so pravzaprav urejeni medsebojni odnosi v tem integriranem kmetijsko-industrijskem podjetju. Pa sem zapisek o tem zavestno odložila za konec.

»Prezgodaj sprašujete,« so mi glede odnosov odgovorili v Pomurki. »Integracija je fizično izvedena, notranje pa se kombinat šele oblikuje. Išče mo obliko, ki bi bila za vseh osem združenih podjetij sprejemljiva in najboljša. Dokler je ne najdemo, pa v glavnem urejamo vprašanja po starem.«

Delitev dohodka, organizacija ekonomskih enot in obratov so teme živahnih razprav, iz katerih je videti zaskrbljenost, da se ne bi nikjer zmanjšali delovni polet in uspehi. Mogoče je ta skrb celo pretirana, kajti niti eno od integriranih podjetij ni prineslo takšnih dolgov k »novi hiši«, da jih ne bi moglo samo odplačevati.

Nekaj pa temu novemu kolektivu, sestavljenemu iz samih dobrih gospodarjev, lahko verjamemo, namreč to, da se bodo po ureditvi medsebojnih gospodarskih in samoupravnih odnosov še hitreje bližali našim idealom v kmetijstvu in živilski industriji: proizvajati veliko cenene hrane.

MARIOLA KOBAL

Na dnevnem redu: statuti

LJUTOMER:

Razprava zaključena

V ljutomerski občini so že zaključili z javno razpravo o občinskem statutu. K osnutku občinskega statuta so prešli le sedem bistveno pomembnih predlogov, ki jih bodo upoštevali pri dokončnem oblikovanju statuta. Predlagano je, naj drugače obravnavajo probleme s področja zaposlovanja, požarno-varnostne službe, kulturno-prosvetne dejavnosti in zborov volivcev. Na nekaterih zborih volivcev so na primer predlagali, naj bi občina pomagala krajevnim skupnostim, ki bodo za neko gradnjo same zbrale 75 % sredstev, sedaj se pa nagibajo k odločitvi, da bi skupna sredstva občine uporabljali predvsem na tistih področjih, kjer ni mogoče koristiti samoprispevkov, na primer pri kulturno-prosvetni dejavnosti.

VELENJE:

Osnutek statuta pripravljajo

V rudniku lignita v Velenju že sestavljajo osnutek statuta. V januarjski številki njihovega lista »Rudar« so objavili teze in s tem začeli z javno razpravo o statutu.

Sindikalna organizacija je pripravila tridnevni seminar, kjer so udeleženci razpravljali o raznih problemih glede izdelave statuta. Udeležilo se ga je nad 300 članov delovnega kolektiva: člani organov delavskega samoupravljanja, sindikalni in mladinski odborniki ter delegati za letno skupščino sindikalne organizacije. Po omenjenem seminarju so organizirali še dvodnevne razprave s člani delovnega kolektiva po obračunskih enotah.

V veliko pomoč pri razpravi je nova številka glasila delovnega kolektiva »Rudar«, ki je obravnavala izključno različne probleme, ki jih velja razčistiti pred dokončno izdelavo statuta. Tudi letna skupščina sindikatov bo razpravljala o njih.

V rudniku računajo, da bodo lahko začeli z dokončno pripravo teksta statuta že v prvi polovici aprila. Glede na to računajo, da bo statut sprejet že maja meseca.

RADOVLJICA:

Osnutek statuta v razpravi

Komisija za izdelavo statuta pri ObLO Radovljica je izdelala osnutek in ga predložila v obravnavo obema zboroma. Z njeno privolitvijo oziroma sprejetjem je sedaj osnutek v javni razpravi.

Statut vsebuje devet poglavij, in sicer: v prvem so našteje splošne določbe, v drugem skupne potrebe občano, v tretjem določila o formiranju in trošenju občinskih sredstev. V nadaljnjih poglavjih so obravnavani občinski programi, organizacija in delo skupščine in njenih organov, načela samoupravljanja, razmerja med občino, okrajem in sosednimi občinami ter končne in prehodne določbe. Statut obsega 131 členov. Odborniki so že na seji nakazali vrsto dopolnilnih predlogov in postavljali razna vprašanja komisiji. Tako naj bi na primer po mnenju odbornikov temeljito razčlenili organizacijo in pristojnost krajevnih skupnosti, ustanavljanje raznih skladov in formiranje sredstev zanje, ustanavljanje svetov, ki do sedaj niso obstajali, kot na primer svet za turizem, za kmetijstvo itd.

RADOVLJICA:

Neodgovornost samoupravnih organov in družbeno-političnih organizacij

Komisija za pomoč pri izdelavi statuta pri ObSS v Radovljici je te dni sklicala sektorska posvetovanja s predstavniki organizacij na Bledu, v Bohinju in v Radovljici. Ko so sklicatelji posvetovanja ugotavljali, v koliko delovnih organizacijah so se že lotili sestavljanja statuta se je izkazalo, da se v nobeni še niso resno lotili dela. V nekaterih so sicer imenovali komisije, v mnogih pa (med njimi so tudi nekatere večje gospodarske organizacije) niso storili tega. To resno opozarja na neodgovornost organov upravljanja in družbeno-političnih organizacij.

Na posvetovanjih so udeleženci izmenjali mnenja o tem, kaj naj bi vsebovali statuti, katere zadeve naj bi obravnavali s posebnimi pravilniki itd. Sindikalne podružnice, je bilo rečeno, naj vplivajo na organe v podjetjih, da pripravijo osnutke statuta do konca meseca aprila.

N. B.

Prav je, da se naše gostinstvo modernizira ter da si gradi tudi nove obrate. Obenem pa ne bi smeli pozabljati na manjša, že obstoječa gostišča, kot je to primer v bifeju »Nanos« v Postojni. Omenjeno podjetje razpolaga sicer samo z eno gostinsko sobo, kajti druga že dolga leta služi za smetišče različnih predmetov, katerih lastništva nihče ne pozna. Tudi voda, ki že dolga leta preplavlja omenjeno gostinsko sobo, je napravila svoje. Parketna tla so popolnoma uničena. In kdo je kriv? Obratovodja bifeja »Nanos« je doslej, kot sam pravi, že večkrat predlagal upravljalni odbor, da bi sanitarnim organom, da bi končno uredili zanemarjeno gostinsko sobo. Toda do danes je ostalo še vse po starem. — MILAN SPAROVEC

SLOVENSKE KONJICE:

Po letu dni razprav — gradnja zdravstvenega doma

Že skoraj leto dni razpravljajo v Slovenskih Konjicah, da je potrebno zgraditi zdravstveni dom. Zato, da bi zvedeli kako je sedaj z gradnjo, smo se obrnili na odgovorne predstavnike zdravstvenega doma. Takole so nam povedali:

»Res je, da smo že v lanskem letu pričeli na različnih sestankih in sejah razpravljati o tem, da bomo morali dograditi osrednji zdravstveni dom v občini. Za tako odločitev govori več razlogov. Vsak po svoje opravičujejo povečanje zmogljivosti.

Sedanji prostori so bili urejeni pred približno sedmimi leti, torej v času, ko je bilo v Slov. Konjicah in okolici skoraj polovico manj zaposlenih delavcev oziroma zavarovancev. Delovne organizacije so v tem obdobju zaposlile nove delavce, razen tega pa smo dobili še novo kategorijo zavarovancev, to je zasebne kmetijske proizvajalce z družinskimi člani. Vse to je seveda povzročilo, da je v naših ambulantah vedno več pacientov. Ob vsem tem je torej popolnoma upravičeno, da čim prej pričnemo z dograditvijo obstoječih prostorov. To še toliko bolj, ker smo v zadnjih letih precej dobro uredili zdravstvene domove v vseh večjih okoliških krajih kot npr. v Zrečah, v Ločah in Vitanju.

Naslednje naše vprašanje je bilo, ali so za to zagotovljena finančna sredstva in načrti.

»Načrti in predračuni so že izdelani,« so nam odgovorili. »V izdelavo smo jih dali že lani. Predračunska vsota znaša okoli 30 milijonov dinarjev. Glede na težave pri zbiranju finančnih

STT TRBOVLJE:

Tudi za strokovnjake — dohodek po delu

Udeleženci občnega zbora sindikalne podružnice delavcev trboveljske Strojne tovarne so razpravljali o doseženih uspehih, hkrati pa so opozorili tudi na vrsto problemov, ki nastajajo v tovarni, na tržiščih, tako doma kot v inozemstvu, in ki nujno zahtevajo še večjo produktivnost, skrajšanje dobavnih rokov ter mnogo hitrejšo prilagajanje proizvodnje potrebam in zahtevam tržišča.

Mnogi konkurenti trboveljske Strojne tovarne n. pr. znižujejo cene proizvodov, in sicer za 15 do 30 %. Zato ker Strojna tovarna Trbovlje pri izdelavi nekaterih proizvodov ni konkurenčna, je preusmerila proizvodnjo na izdelavo strojev in opreme za gradbeništvo in kemično industrijo ter za metalurgijo. Delna preusmeritev proizvodnje je seveda vplivala na izvrševanje planskih nalog in tudi na oblikovanje sredstev za osebne dohodke.

TEKSTILANA, KOČEVJE:

Pred odločitvijo

»Tekstilana«, tekstilna tovarna v Kočevju, zdaj zaposluje 290 delavcev. Zavoljo zastarelega in izrabljenega strojnega parka podjetje vedno težje vzdržuje tekmo na tržišču. Zato so tu začeli iskati izhod iz težav. O prihodnji usodi tega podjetja za zdaj še ni odločitve, ker vzporedno proučujejo več oblik sodelovanja s podjetji te stroke v naši republici. Dozorela pa je odločitev, da bi si edinole s specializacijo na modne artikule zagotovili trajnejšo prihodnost. V zvezi s tem se v »Tekstilani« ogrevajo za izdelavo nekaterih vrst lažjih tkanin, ki jih naš trg še ne pozna.

STT TRBOVLJE:

Tudi za strokovnjake — dohodek po delu

Udeleženci občnega zbora sindikalne podružnice delavcev trboveljske Strojne tovarne so razpravljali o doseženih uspehih, hkrati pa so opozorili tudi na vrsto problemov, ki nastajajo v tovarni, na tržiščih, tako doma kot v inozemstvu, in ki nujno zahtevajo še večjo produktivnost, skrajšanje dobavnih rokov ter mnogo hitrejšo prilagajanje proizvodnje potrebam in zahtevam tržišča.

Mnogi konkurenti trboveljske Strojne tovarne n. pr. znižujejo cene proizvodov, in sicer za 15 do 30 %. Zato ker Strojna tovarna Trbovlje pri izdelavi nekaterih proizvodov ni konkurenčna, je preusmerila proizvodnjo na izdelavo strojev in opreme za gradbeništvo in kemično industrijo ter za metalurgijo. Delna preusmeritev proizvodnje je seveda vplivala na izvrševanje planskih nalog in tudi na oblikovanje sredstev za osebne dohodke.

Na občnem zboru so opozorili, da bo potrebno uveljaviti nagrajevanje po delu za režijska delovna mesta in delovna mesta strokovnjakov v razvojnem oddelku.

Sindikalna podružnica si je lani prizadevala, da bi kar največ članov kolektiva preživelo letni dopust v Crikvenici, kjer ima tovarna svoj počitniški dom. Lani je tako letovalo tu skupaj 668 članov kolektiva Strojne tovarne in njihovih sorojčev. Mimo komisije za letovanje je bila tudi zelo delavna komisija za šport.

-k-

7 dni v sindikatih

RADOVLJICA — Občinski sindikalni svet je na zadnjem razširjenem plenumu razpravljali o dejavnosti gostinstva in turizma. Te dve panogi sta namreč v radovljiški občini izredno važni. Udeleženci so predvsem razpravljali o boljšem sodelovanju med gostinstvom in trgovino, kar je zelo pomembno za potrošnike v teh turističnih krajih.

Plenum je kritično ocenil tudi razne pojave in slabosti v odnosu do potrošnika. Te slabosti so vidne v slabi izbiri blaga, pomanjkljivem strokovnem pojasnjevanju pri nakupovanju, slabo organizirani servisni službi in premalnem upoštevanju upravljalnih reklamacij. Pri urejanju vseh teh zadev naj bi se odslej bolj izkazale sindikalne organizacije.

M.

STORE — V dveh letih, odkar je pri sindikalni podružnici delavcev železarske Store osnovano poverništvo Delavske enotnosti, je to pridobilo že 632 naročnikov. Največ naročnikov imajo v sindikalni podružnici enote Udeleženci, kjer je na delavsko enotnost naročenih 47 % njihovih članov. Njim sledi sindikalna podružnica enote ekspedit 45 %, elektro plaž 43 % naročnikov, šamotarna za 41 % in modelna mizarna s 40 % naročnikov. Trenutno je 30 % vseh zaposlenih v železarni Store naročenih na Delavsko enotnost. J. M.

Tovarna dekorativnih tkanin, Ljubljana — Izvršni odbor sindikalne podružnice delavcev pri nas je sklenil, da je najprimernejše, če je občni zbor organizacije, ki je v obliki, da bodo morali nedeljo priti člani kolektiva na občni zbor in bodo s tem izgubili svoj prosti čas, toda veliko delovnega časa bi izgubili, če bi bil občni zbor na delavnik. Izvršni odbor je namreč računal, da bo občni zbor trajal najmanj tri ure. Udeležba 300 ljudi in izguba treh ur delovnega časa pa bi prizadelo vse kolektive, tako da bi izgubili za to sicer zelo pomembno zborovanje milijon in pol dinarjev bruto dohodka. Letos naj bi proizvedli več kot leto prej, in tolikšna izguba dohodka je manjša izpolnitve planskih nalog lahko opraviči takšen sklep.

Izvršni odbor sindikalne organizacije je prav razdelil. To je pokazala udeležba. Nad 80 % članov — večina je žena in mater — je prišlo na občni zbor. Izvršni odbor je samokritično obravnaval svoje dosedanje delo, udeleženci pa so razpravljali opozorili še na vse tisto, kar so odborniki v svojem poročilu izkazali. Sklepi občnega zbora bodo vsakokrat dobro napotilo tako organizaciji kot tudi samoupravnim organom in kolektivu kot celoti za delo v tekočem letu.

B. R.

IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV

Gradisov vestnik

Za inženirja 15.000, za vajenca 30.100 dinarjev

Kaj pravijo k temi — šolanje v gradbeništvu — tisti, ki imajo vsak dan opravka z vzgojo kadrov in sploh z mladino:

Kadrovska služba centrale: »V našem sistemu kadrovanja so res nekatera nasprotja, ki jim bo treba posvetiti več pozornosti. Vzemimo samo problem stroškov — koliko mora podjetje prispevati za nekatere kadre. Vzemimo inženirja ali arhitekta. Za inženirja daje podjetje vsak mesec od 12.000 do 15.000 din — tolikšna je mesečna stipendija. Za vajenca dajemo precej več. Če računam za bivanje v samostnem domu — vsi stroški so preračunani na en mesec — 3500 din, za hrano 12.600, za delovno obleko 500, za šolanje 3000, nagrado 5000, terenski dodatek 2500 din in za praznično obleko, obutev ter perilo 3000 din, znese to mesečno 30.100 din. Vsekakor paradoksalno, da nas šolanje inženirja stane komaj polovico toliko kot izobraževanje vajenca.

Ne da bi hotel iz teh nasprotij povleči prerane zaključke,

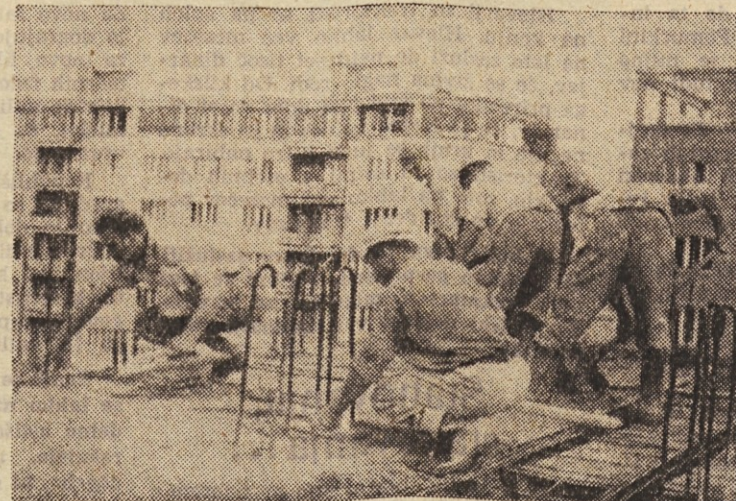
se mi vendarle zdi, da bodo potrebne pri tem problemu nekatere korekture. Cisto kratko in konkretno: menim, da bo treba tudi v gradbeništvu, tako kot v skoraj vseh industrijah, postopno priti do tega, da bodo del stroškov za vzgojo in šolanje mladine prevzeli na svoja ramena tudi starši, ne pa v celoti podjetje, tako kot doslej. Zdi se mi pa, da bo izobraževanje na delovnih mestih še vedno najcenejše.

Ivan Grilc, šef kadrovskega oddelka v GV Ljubljana: »Res je, da gradbena podjetja nosijo vse stroške za šolanje in vzdrževanje vajenske mladine. To je bila doslej nujnost, ker sicer vajenske mladine sploh ne bi dobili. Doslej je vsa mladina silila samo v industrijo. Vem pa, da zdaj nastajajo že drugi časi, da tudi vrata tovarn niso več tako na široko odprta. Zal pa smo medtem mladino nekoliko razvabili...«

Slava Gozdnikar, referent za delovna razmerja v kadr. oddelku GV Ljubljana: »Pri nas dobi vajenec vse — od hrane in prenočišča do obleke, obutev in terenskega dodatka. Če se dobro uči, je prav, če ne, tudi nič zato. V nekaterih tovarnah morajo starši podpisati pogodbo s katero se zavežejo, da bodo podjetju povrnilo stroške, če vajenec ne bo napredoval. Če

bi bilo tudi v gradbeništvu tako, bi se starši prav gotovo bolj zanimali, kako napredujejo njihovi otroci.

Peter Hari, delovodja v GV Ljubljana: »Danes vajenska mladina sploh ne ve, kaj vse ji nudi podjetje. Ko sem bil sam vajenec — to je bilo še pred vojno — sem dobil na dan 4 dinarje. S tem me je lastnik odpravil in ga ni prav nič zanimalo, kje jem, spim in kako se oblačim. Na stavbi sta me vzela v precep dva pomočnika in gorje, če sem napačno prijel v roko opeko. Takoj sem jo dobil pod rebra, da mi je opeka padla iz rok in sem jo moral

pobratiti. Ko so zvečer delavci odšli domov, sem jaz — vajenec — moral pozno v noč čistiti umazano orodje. Seveda to ni bilo prav. Cisto pravilno je, da nudimo danes vajencu mnogo boljše in lepše pogoje. Zdi se mi pa, da mladina tega ne zna prav ceniti. Danes pravzaprav vajenec počne, kar ga je volja.

Janez Kuštrin, sektorski vodja gradbišča v GV Ljubljana: »Za podjetje bi bilo neprimerno bolj racionalno, da bi mladega človeka izobraževali s sistemom priučevanja na delovnem mestu — torej od nekvalificiranega delavca do kvalificiranega.«

Anton Martinšek, upravnik

Centralnih obratov Ljubljana: »Povsem točno je, da je vajenec danes na boljšem, vsaj v gradbeništvu, pred študentom. Inženir zaključil študij šele v 25. ali 26. letu, potem gre še v JLA in ponavadi je star že 27 let, ko se zaposli. Torej ima vajenec vsaj sedem do osem let priložnosti, ko že služi. Tudi dohodki visoko kvalificiranega delavca niso nič manjši ali pa vsaj bistveno ne kot dohodki kakšnega inženirja. To so znane stvari. Vzemimo konkretno moj primer: čeprav sem tu upravnik, moji osebni dohodki niso največji v Centralnih obratih.

Vajenski mladini smo v našem podjetju res vse nudili, to pa zato, ker je doslej vsa mladina silila samo v tovarne, v gradbeništvo pa ni hotel nihče. Zdi se mi pa, da so zdaj že nekoliko drugačne razmere kot leta 1961 ali 1960. Vsi vemo, da je mladine vedno več, da tudi industrija ne sprejema več novih moči kar na debelo. Skratka — menim, da podjetju ne bo več treba v toliki meri popuščati in nuditi vajencu vsega od A do Ž.«

Anton Ogorelec, šef kadrovske-socialne službe v Centralnih obratih v Ljubljani: »Pri nas smo te stvari že nekoliko zaostri. Primer: tečajniko za izpit visoko kvalificiranega delavca v znesku 30.000 din je doslej plačevalo podjetje, zdaj bomo šli na to, da vsaj polovico

stroškov prevzame delavec. Prav bi bilo, da bi v bodoče vsaj nekaj stroškov za šolanje in vzdrževanje vajenca nosili starši. Tako bi se starši tudi nekoliko več zanimali, kako se njihov otrok uči in sploh kako napreduje. Doslej so starši vajenske mladine pokazali v glavnem zelo malo zanimanja za napredek svojih otrok.«

In zaključek?

Problem je vsekakor na dlani in bo o teh stvareh treba slišati ko prej resneje razmišljati. Verjetno v gradbeništvu se ne bo mogoče preiti iz enega ekstrema (od tega, da je podjetje vajencu nudilo prav vse — hrano, obleko, šolanje, stanovanje itd.) do druge skrajnosti — do tega, da dobi mlad človek za svoje šolanje od podjetja posojilo in ga mora nato vrnati. Prav gotovo pa so se razmere od leta 1960 ali 1961 do danes precej spremenile. Mladine je dovolj — v nekaterih občinah imajo po več sto mladih fantov, ki so končali osemletko in ne vedo, kje bi se zaposlili oziroma kje bi nadaljevali šolanje. V centralnih obratih na primer smo slišali, da se je za vajence ponudilo okrog 100 mladih fantov, novih vajencov pa so lani potrebovali komaj 11 (kovinske stroke). Skratka — zdaj bo tudi gradbeništvo na marsikoga »dobro«, ker industrija enostavno vseh ne bo mogla sprejeti.

KAMNIK:

Največ razprav o gospodarjenju in statutih

Te dni potekajo v kamniških sindikalnih organizacijah letni občni zbori. Po oceni sindikalnega sveta so posebnost boljše kot lani. Na dosedanjih je bilo čutili predvsem večje zanimanje članov sindikata za probleme proizvodnje in gospodarjenja. Gospodarjenje, proizvodnja, produktivnost, izvoz in statuti delovnih organizacij so vprašanja, o katerih na občnih zborih največ govorijo.

Značilno za večino dosedanjih razprav je zavzetost in skrb kolektivov za njihov nadaljnji razvoj. Ta prilaha do izraza, kar je še posebno razveseljivo, tudi v manjših kolektivih. Člani teh kolektivov so začeli resno razmišljati, kako usmeriti bodoči razvoj podjetij, kako čim uspešneje prilagajati proizvodnjo potrebam na tržišču, zlasti pa kako uspešneje razvijati oblike proizvodnega sodelovanja in povezovanja med kolektivi.

HRASTNIK:

Nerazumljiv odnos

Komisija občinskega sindikalnega sveta za pomoč pri izdelavi statutom je pripravila pred dnevi dvojice sektorskih posvetovanj s predsedniki komisij in s predsedniki sindikalnih podružnic. Na posvetovanjih niso prišli predstavniki komunalnega podjetja »Usluga«, »Sijaj«, stanovanjske skupnosti Rudnik, podjetja »Meso«, »Pe-karne in slaščičarne«. Kljub poslanemu vabilu se niso udeležili posvetovanja še predstavniki zbora proizvajalcev pri občinskem ljudskem odboru, svet za delo ObLO in Društva inženirjev in tehnikov. Čeprav je to društvo obljubilo aktivno pomoč pri izdelavi osnutkov statutom, takšen nerazumljiv odnos so s svojim izostankom pokazali še predsedniki sindikalnih podružnic delavcev Rudnik-jama, Rudnik-Zunanji obrat, Steklarna, Tovarna kemičnih izdelkov, trgovskih delavcev in podjetja »Sijaj«. Udeleženci posvetovanja so menili, da je tak odnos nerazumljiv in neprimeren, hkrati pa opozarja, da v posameznih delovnih organizacijah in sindikalnih podružnicah podcenjujejo izdelavo statutom delovnih organizacij.

Na posvetovanju so udeleženci med drugim sklenili, naj komisije čimprej začno zbirati gradivo, potrebno za izdelavo osnutkov statutom delovnih organizacij. Razen že obstoječih naj bi imenovali še posebne podkomisije, ki bi pripravile gradivo s posameznih področij. Sklenjeno je bilo tudi, naj bi do konca aprila zaključili s pripravami za izdelavo osnutkov statutom delovnih organizacij.

POLJANE:

Priloge na drugo izmeno

Za Orodno kovaštvo v Poljanah nad Skofjo Loko pomeni leto 1962 prelomnico. S priravnjenimi sredstvi in 3,5 milijona najetejega posojila so si preuredili delavnico, za dvakrat povečali delovne prostore, uredili pisarno in skladišče ter si kupili nove stroje. Dva in

pol meseca so bili kovači, zidarji in tesarji. Adaptacija jih je stala namesto predvidenih 7 milijonov, kolikor je znašal predračun, samo 3 milijone dinarjev.

S 1. marcem letos je postalo to podjetje član poslovnega združenja Fužinar v Ljubljani, ki združuje vse večje in manjše tovarne orodja in kovaštva v Sloveniji. V okviru tega združenja se bo podjetje specializiralo predvsem za izdelovanje raznih vrst dlet in gozdarskih kladiv. Njihova perspektiva je tudi v izvozu, saj so po ceni in kvaliteti konkurenčni na domačem in tujem tržišču. Zato povsem upravičeno računajo, da bodo letošnji finančni plan precej preseglji. V perspektivi, po pričetku novih ljudi, bodo uvedli drugo izmeno, da bodo tako zadovoljili in še bolj izkoriščali stroje in naprave. R. O.

Na Privozu v Ljubljani so v sklopu šolskega centra za gostinstvo in trgovino odprli novo restavracijo »Ursko«. Posebnost tega novega gostinskega obrata je v tem, da v njem pripravljajo v glavnem domače specialitete. Kot posebno novost pa velja še posebej omeniti strežno osebo — učence in učenke, ki v slikovitih narodnih nošah strežejo gostom. Nedvomno lep primer napredka v našem gostinstvu. Upajmo pa, da ne bo ostal osamljen. — MILAN SPAROVEC

Iz razprav o izdelavi statutom delovnih organizacij je mogoče razbrati, da bo potrebna pomoč sindikatov zlasti v manjših kolektivih, kjer je bila že doslej notranja zakonodaja zelo nepopolna ali pa je sploh ni bilo. Kot je videti, pa se bodo morali sindikati v delovnih organizacijah boriti proti mnenju, da bo statut rešil vsa vprašanja v podjetju, da mora biti zato natrpan z vsemi mogočimi in nemogočimi predpisi, skratka nekakšna »sošastarnica«. Prav tako pa se bo treba upreti težnji po »ozkih« statutih z načelnimi in iz ostalih pravnih aktov (ustava, zakoni, občinski statut) predpisanimi določili.

Občni zbori sindikalnih podružnic v kamniški občini opozarjajo tudi na koristnost takih oblik usposabljanja sindikalnih delavcev, kot jih je letos uvedel občinski sindikalni svet. Mesečni razgovori vodilnih sindikalnih delavcev z določeno tematiko so se doslej pokazali kot zelo uspešni. Boljši od kakršnih koli seminarjev. Doslej je bilo pripravljeno več razprav o statutih, o delitvi dohodka, o decentralizaciji itd., o čemer smo pred kratkim že pisali.

Splošna ocena dosedanjih občnih zborov in priprav nanje kaže, da so sindikalne organizacije upoštevale priporočilo občinskega sindikalnega sveta, naj bi bile razprave na občnih zborih usmerjene na najbolj aktualna vprašanja v kolektivih. —lj

ZELEZARNA STORE:

Zakaj med najboljšimi?

V Zelezarni Store zelo skrbno za higiensko-tehnično varstvo pri delu. Njihov dosedanji trud ni bil zaman in so se v zadnjih dveh letih uvrstili med najboljše kolektive v črni metalurgiji Jugoslavije glede higiensko-tehnične varnosti. Razen komisije pri osrednjem delavskem svetu in sindikatu delujejo tudi pri obratnih delavskih svetih komisije HTV.

Za higiensko-tehnično varstvo so porabili v preteklem letu 33.428.590 dinarjev. Od te vsote so izdali za osebna zaščitna sredstva 22.732.000 dinarjev, za okrepila delavcev (čaj) na vročih delovnih mestih 6.035.000 dinarjev, za higiensko zaščito 3.650.200 dinarjev, ostalo pa za tehnično zaščito strojev.

Na tečajih in seminarjih, ki jih prireja izobraževalni center, je redni predmet — varnost pri delu. Novo sprejeti delavci dobijo ob zaposlitvi tudi pravilnik higiensko-tehnične varstva. J. M.

LIČ • ČRNOMELJ:

Prvič za izvoz

V podjetju »LIČ« (litoželezna industrija) Črnomelj bodo letos izdelali okoli 540 ton najrazličnejših vlitkov. Po dosedanjih razgovorih z inozemskimi kupci si obetajo, da bodo lahko izvozili okoli 150 ton tanko stenskih in strojnih vlitkov, za kar bodo iztržili 25.000 dolarjev. S tem se bo tudi to podjetje, ki zaposluje 72 delavcev in bo letos ustvarilo 125 milijonov dinarjev realizacije, vključilo v prizadevanja za povečanje izvoza. —mG

JESENIŠKA ZELEZARNA:

Nad 200 milijonov dinarjev za stanovanja
Jeseniški železarski kolektiv je v minulih letih zgradil 87 stanovanjskih objektov, v katerih je 171 trosobnih, 644 dvo-sobnih, 65 enosobnih in 90 samskih garsonjer oziroma skupaj 970 stanovanjskih enot. Razen tega je bilo zgrajeno in urejeno še nekaj samskih domov. Kljub temu pa je pri

stanovanjskem referentu vloženih še nad 700 prošenj za dodelitev družinskih in samskih stanovanj. Prosilci so pripravljani fizično in finančno pomagati pri graditvi. Kolektiv bo letos porabil nad 200 milijonov dinarjev za gradnjo novih stanovanj. V naselju Plavž bodo v letošnjem letu dograjeni in vseljivi trije novi stanovanjski bloki s 151 stanovanji in 36 garsonjerami. —k

ZAGORJE OB SAVI:

Res nezanimivo?

Kot zadnji v Zasavju so odborniki obeh zborov občinskega ljudskega odbora Zagorje ob Savi na skupni seji sprejeli letošnji družbeni plan in proračun. Razprava je bila dokaj borna, zlasti se glede izpolnitve predvidenih planskih nalog. O tem udeleženci niso tehtneje razpravljali, čeprav so statistični pogoji o gibanju industrijske proizvodnje za prva dva meseca letos zaskrbnjujoči. Niti ena od industrijskih gospodarskih organizacij v tem obdobju ni izpolnila predvidevanj.

Videti je, da večina odbornikov temu vprašanju ni posvetila dovolj pozornosti in je mirno razpravljala o drugih manj važnih vprašanjih, ki bi vsekakor bolj sodila k razpravi pod točko: Razno.

O takem delu odbornikov bi veljalo resno razmisлити. Hkrati pa bi kazalo ob bližnjih volitvah članov nove občinske skupnosti zagotoviti tak sestav skupščine, ki bo dovolj resno obravnavala vsa aktualna vprašanja. —k

JESENIČE:

Kje zaposliti žene in dekleta?

Predsedstvo konference za družbeno uveljavljanje žensk je minuli teden sklical razširjeno sejo. Na njej so udeleženci predvsem razpravljali o zaposlovanju žena, kar terja sodelovanje vseh činiteljev v komunih. Predlagan je bil posvet z direktorji in predstavniki DS gospodarskih organizacij v komunih, na katerem naj bi udeležence seznanili z vsemi problemi gle-

Tovarna kovčkov ter usnjene galanterije »Toko« iz Domžal bo v letošnjem letu odprla svojo maloprodajno trgovsko omrežje v vseh večjih krajih Slovenije ter delno že tudi v drugih republikah. Kot glavno novost specializiranih prodajalnih velja omeniti, da bodo potrošniki lahko v bodoče nabavljali v teh novih poslovalnicah komplete, na primer rokavice, torbice in čevlje v enakih barvah in ustreznih oblikah. Da bi čimbolje zadovoljili željam potrošnikov, se je tovarna »Toko« povežala v ta namen s prodajalci obutve ter usnjene konfekcije. — MILAN SPAROVEC

de nadaljnega zaposlovanja deklet. Z njihovim sodelovanjem, je bilo rečeno, bi bilo moč poiskati ustrezne rešitve predvsem tako, da bi preskrbeli več delovnih in učnih mest za dekleta tam, kjer sedaj delajo možiki, delo pa bi zmogla tudi dekleta.

O zaposlovanju in možnostih strokovnega izobraževanja žena in deklet naj bi vseboval potrebne določbe tudi družbeni plan komun. Vredno se je zamisliti tudi ob ugotovitvi, da je v tej komunih še precejšnja možnost za zaposlitev žensk v turizmu, posebno v gornjesavski dolini. —MI

JESENIČE:

Maja bo razstava tehničnih dosežkov

Gorenjska razstava tehničnih dosežkov bo letos na Jesenicah, in sicer od 18. do 26. maja. Zelezarna bo materialno podprla to prireditev. Na tej razstavi ne bodo sodelovali samo iznajditelji, novatorji in racionalizatorji iz železarne, temveč so obljubili sodelovanje tudi avtorji tehničnih izboljšav iz Kropce, Lesc, Elana, Kranja, Tržiča, Skofje Loke, Zelezarnik. Nekateri iznajditelji, novatorji in racionalizatorji se bodo na tej razstavi predstavili s svojimi eksponati samostojno, drugi pa bodo razstavljali svoje dosežke kolektivno. —Z

»ODPAD«

PODJETJE ZA PROMET Z ODPADKI
LJUBLJANA, PARMOVA 33

razpisuje

javni natečaj za spremembo imena podjetja

Udeleženci natečaja naj pri svojem predlogu za novo ime podjetja po možnosti upoštevajo, da se podjetje ukvarja z odkupom in prodajo odpadnih surovin, s pripravo in predelavo odpadnega materiala za potrebe industrije, s proizvodnjo, končnih proizvodov iz odpadnih surovin in z rušenjem ter odstranjevanjem objektov, naprav in strojev. Trije najboljši predlogi za spremembo imena podjetja bodo nagrajeni z denarnimi nagradami, in sicer:

1. nagrada 80.000 dinarjev
2. nagrada 50.000 dinarjev
3. nagrada 30.000 dinarjev

Javnega natečaja naj se še posebno udeležijo delavci železarske, tekstilne in papirne stroke, učenci osnovnih ter di-jaki srednjih in strokovnih šol. Kolikor njihovi predlogi ne bodo nagrajeni, pridejo v poštev za nagrade po žrebu, in sicer:

10 učencev oz. dijakov po	10.000 dinarjev
10 delavcev po	10.000 dinarjev

Denarne nagrade izžrebanih predlogov učencev oziroma di-jakov bodo pripadle njihovim razrednim skupnostim. Novo ime podjetja naj bo lahko izgovorljivo in zvoneče ter ni nujno, da simbolizira dejavnost podjetja.

Predloge za spremembo novega imena dostavite podjetju »Odpad« Ljubljana, Parmova ul. 33, do 15. aprila 1963. Udeleženci natečaja naj skupno s programom napišejo svoja imena in priimke, naslov bivališča, naslov gospodarske organizacije, v kateri so zaposleni oziroma naslov razredne skupnosti, ki ji pripadajo.

Po 15. aprilu dostavljeni predlogi oziroma predlogi z nepopolnimi podatki udeležencev natečaja se ne bodo upoštevali.

KOMISIJA
ZA SPREMEMBO IMENA
PODJETJA »ODPAD« LJUBLJANA

KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV •

Razen tega bo nedvomno bolje za mladega človeka, če bodo njegovi starši morali prispevati za šolanje vsaj del stroškov, ker bodo pri tem starši bolj zainteresirani za napredek svojih otrok. Seveda pri vsem tem ne bo mogoče teh odnosov takoj docela »ekonomizirati« in bo treba bržčas še precej časa na te probleme gledati tudi s socialnih vidikov (družine z več otroki in nižjimi osebnimi dohodki). In ne nazadnje bo treba boljše pretehtati, če ni sistem priučevanja na delovnem mestu za podjetje, za mladega človeka in za vso skupnost boljši in rentabilnejši, kot pa je danes sistem vajenskega šolanja.

Kaj moramo izboljšati pri prehrani in stanovanju naših delavcev

Zaprosili smo socialnega delavca Jerneja Jeršana, ki ima tudi diplomo šole za sanitarne tehnike v Ljubljani, da nam opiše dejansko stanje po naših menzah in naseljih.

»Že za časa študija na višji šoli za socialne delavce sem slišal o dobri organizaciji menz in o urejenosti naselij v podjetju Gradis. Ob vstopu v službo je bila ena izmed mojih prvih nalog analizirati stanje naših menz in naselij. Pri-znati moram, da je tov. Skofic, ki je do sedaj vodil in vršil higien-

ske preglede v naseljih, delo temeljito in uspešno opravljal.«

KAKO SO UREJENA NASELJA?

»Delavska naselja imajo skupno 85 montažnih barak s 643 sobami in 2412 ležišči. Kapacitete vseh samskih domov znašajo 305 sob s 1193 ležišči. Skupna kapaciteta delovnih naselij in samskih domov je torej 3605 ležišč. Od povprečno 4694 zaposlenih delavcev (kolikor jih je bilo meseca decembra v podjetju) imamo torej na razpolago 3605 ležišč. Povprečno so v eni sobi 4 člani kolektiva. Oprema prostorov je sodobno urejena: železne postelje z žimnicami, garderobne omare, miza s stoli itd. Za vzdrževanje reda in snage je zadolženo več oseb.«

Na kakšne probleme in nepravilnosti ste naleteli ob prvem pregledu?

»Med drugim je bilo ugotovljeno, da prostore vsak dan čistijo. Toda kljub vsem pregledom v več kot polovici stanovanjskih prostorov (barak) higiensko stanje ni zadovoljivo. Najpogosteje najdene pomanjkljivosti so: umazane stene in tla polna odpadkov, polno papirja in raznih predmetov na garderobnih omarah, zamašene straniščne školjke itd. Temu je predvsem kriva nedisciplina in malomarnost samih stanovalcev. Kaj pomaga vsakodnevni trud snažilk, če nekateri delavci gredo na sveže poribana tla z blatnim obuvalom. Najslabše pa je, da uporabljajo ležišče za delovno oble-

ko na sebi in celo z obuvalom, kar se žal, ne zgodi tako redko. Tudi vprašanje urejenosti delovne okolice ni povsem zadovoljivo.«

Ali so v vseh domovih in naseljih dani vsi pogoji za primerno bivanje in čistočo?

»Prav gotovo, da so. V vseh naseljih je dovolj čistilk in tudi prostori so dobro urejeni, skratka, delavcem so dani vsi pogoji za primerno bivanje. Manjkajo le prostori, predvsem po barakah, kjer bi stanovalci imeli vse možnosti za kulturno, družabno in politično delo.«

Ob obisku ste pregledali tudi menze. Koliko delavcev se danes hrani v naših menzah?

»Od skupno zaposlenih delavcev se hrani v naših menzah 2377 delavcev. Od tega števila pa pre-jema celodnevni obrok, to je zajtrk, kosilo, večerjo in malico le 711 delavcev. Večje število je tistih, ki jemljejo samo enega od teh obrokov. Malico po prejema preko 3000 delavcev.«

Ali hrana ustreza predpisani kalorični vrednosti?

»Po izračunani kalorični vrednosti in po mnenju samih delavcev hrana kvantitativno in kvalitativno ustreza.«

Kako se gibljejo cene prehrane po posameznih ednicah?

»Najnižje cene za celotni obrok 250 din so v Mariboru, medtem ko je prav tako za celotni obrok na Ravnah na Koroškem 375 din. Po

Prizor iz šaljive igre, Vitomila Zupana »Če denar pade na skalo«

Ob Zupanovi »šaljivi igri brez emocij«

Pred štirinajstimi dnevi mi je neki dramski pisec dejal, da v hipu, ko izroči svoj tekst gledališču, ta ni več povsem njegova lastna umetnina. Morda zato, ker je vsaka odrska uprizoritev kolektivno delo, podvrženo najbolj raznoličnim interpretacijam? In kaj ni sploh vsaka literatura, ali v rokah režiserja in igralcev ali povsem navadnega bralca, deležna iste usode — različnega dojemanja, razumevanja, reakcij? Toda z dramo, komedijo in tragedijo na odru je vendarle malce drugače. Vsaj na zunan in za avtorje.

Vitmil Zupan sicer pravi, da sam ne misli tako. In vendar, če se spominjam njegove majcene nejevolje pred

ja igra in čakam, da bo čas prinesel objektivnejši odnos do nje in mojega dela. Majčkena negotovost, majčkeni strah.

Za Molko je »Denar« zanimiv po ideji, ki je aktualna ne le v današnjem času, temveč sploh. Ni pisan po ustaljenih, klasičnih principih drame, ima vrsto modernih prijemov, ki se jim pozna vpliv Zupanovega pisanja za film. Hitro se menjavajo prizori, dueti z masovkami. Zupanov tekst, poudarja Molka, je heterogen. Začenja se realistično — prerokovalka Barbaruha sprejema svoje stranke, konča povsem fantazijsko — Barbaruha, posebljen je denarja, izgine v dimu. Igra izključuje vs

Stara in vselej nova pot odrskega teksta

premiero. »Če denar pade na skalo« v Drami SNG v Ljubljani, ko mu je režiser v zadnjih štirindvajsetih urah črtal nekaj stavkov, jih celo spremenil in se težko odločil za to ali ono varianto, je bil po besedah in reakcijah kar precej podoben onemule piscu.

Sploh so bili predpremijski dnevi »šaljive igre brez emocij«, kot je podnaslovlil Zupan svojo grotesko in je doživela krstno uprizoritev 22. marca, tako za avtorja samega kot za ansambel, ki je delo pripravil, tipičen, skoncentrirani del one nenapisane igre, ki se venomer ponavlja, odkar poznamo gledališče, za katero pa se tako redni obiskovalec parterja komaj sluti, da obstaja in kakšna pravzaprav je. To je pot, ki jo prehodi odrsko delo od svoje prve zamisli v avtorju in vse do optično slušne izvedbe pred gledalčevimi očmi, na odru.

Vitmil Zupan, ki je podobno kot mnogi ameriški pisatelji prišel preko najrazličnejših poklicev in študija do literarnega ustvarjanja, je bolj poznan kot filmski scenarist, avtor radijskih in televizijskih iger kot pa gledališki dramatik in prozaist. Trenutno ga gotovo lahko štejemo med zelo plodovite slovenske pisce, ki intenzivno živijo s časom, čeprav sam pravi, da se »bolj zanima, kaj misli o njem bodoča publika, kot pa današnja, in da pač bolj pripada jutrišnjemu dnevu kot pa temu Danes.«

Kje in kdaj je dobil misli za svojo igro »Če denar pade na skalo«, tega niti sam prav ne ve. Pač pa pripoveduje, da ga je od prvega dne, ko se je pričel v Zahodni Nemčiji tako naglo dvigati standard, zanimala življenjska psihoza, ki se je pojavljala z njim in kako je pričel nenadoma opažati pri nas podobne reči: mehanizacijo, motorizacijo, denar, denar, denar. Znanci, ki o tehniki sicer niso imeli kdovekakršnega pojma, so v hipu, ko so si kupili avtomobile, pričeli vse češče govoriti o vplinjačih in zavorah; gospodinje o hladilnikih in denarju za pralni stroj; celo otroci so naenkrat vrednotili denar drugače. Denar, s katerim se da vse kupiti. Nesmiselno bi bilo, meni Zupan, če bi imeli željo po vseh mogočih strojih in pripravah in željo po denarju, s katerim si le-te lahko nabavimo, za slabo, popačen, za nekaj, kar bi bilo treba odpraviti. Ne, takšen je čas in njegova zahteva. Toda v hipu, ko postane denar sam sebi namen, ko obvlada človeka, vsega človeka, njegove misli, cilje, sanje, se pomen denarja in človeka spremeni. Prično se deformacije.

Zupan o vsem tem razmišlja. Hote ali nehot? Kdo ve. Rojevanje literarnega dela je sila zamotana zadeva, naj se sliši še tako čudno. Kadar pa kak avtor pripoveduje o njem, se nam pogosto zgodi, da si rečemo: To bi lahko napisal tudi sam. Samo, da bi se vsega tega domislil. Samo?!

Nenadoma se je Zupan odločil, da napiše filmski scenarij. Zakaj si je premislil in napravil odrsko delo? Kdo veli? Prišel je iskati osebe, okolje. V naravi? Da in tudi ne. Avtor ustvarja iz svoje sredine in samega sebe. Z realnosti, fantazijo in s svojimi nazori. Treba se je bilo izogniti cenenosti, ki jo prinaša s seboj tako neumetniška tema, kot je denar. Je možna realistična oblika igre? Teško. Farsa? Se zdi Zupanu moraliteta. Groteska? Da. Denar personificiraj. Junake, kraj in čas dogajanja dvigni pet centimetrov od tal.

Drama SNG v Ljubljani je zaprosila Zupana, naj ji predloži kakšen tekst. Novitete pač pridejo na oder, če jih avtorji sami ponudijo gledališčem, ali pa jih ta »izvohajo« ali razpišejo natečaje. Politika naključij in načrtnosti. Kot pač vse naše življenje. In Zupan je prinesel več tekstov. Poslednjega — »Če denar pade na skalo«. Na njegovo veliko začudenje, so se v Drami odločili prav zanj. Samemu avtorju se je zdel po obliki tako svojevrsten, da je menil, Drama se za take oblikovne eksperimente pač ne more navdušiti.

Gledališče pripravljala uprizoritev. Kdo bo režiral? Po pravilu, mora vsak redno nastavljeni režiser postaviti na oder tri tekste v sezoni. Katere? Tiste, ki mu bolj »leže«. Preprosta logika. In — »Če denar pade na skalo« je prišlo v roke Viktorja Molke.

Molka mi je sicer razlagal, zakaj se je navdušil za Zupanov tekst. Toda, zdi se mi, če vendarle ni povedal vsega. Tudi scenograf in igralci so bili malo zadržani. Menda po preprostem pravilu: sem soudeležen poustvarjalec in ustvarjalec hkrati; zato je tudi mo-

čustveni svet in avtor je svojemu podnaslovu do kraja zvest.

Pri takih tekstih je vprašanje stilne izvedbe bistvene važnosti. In treba se je bilo odločiti za grotesko — za odmaknjenost v realen svet; tudi pri prvih realističnih prizorih.

Režiser bere delo. Ze so tu prve zamisli za uprizoritev. In stapljanje z delom. Neka ljubezen celo brez imena. Toda končna podoba je še daleč. Treba je izbrati igralce glede na njihovo sposobnost za grotesko izvajanje. Potem posveti s scenografom, ki mu režiser določi osnovni floris. In vendar je tudi scenograf samo ustvarjalec optične podobe, scene, odra.

Pri Zupanovi igri je scena delo Svete Jovanovića. Poskusil je podpreti avtorjev tekst. Napravil prve osnutke. In kaj se je zgodilo? Ob dokončanem, temeljitem razgovoru z režiserjem ki je razgrnil pred njim svoj režiserski koncept, je bilo treba ta koncept upravitelj. Delo se je pričelo znova. Delo z odnosom na tekst, režiserja in svoje lastne zamisli.

Tudi scena naj dobi groteskni videz, zanimiva naj bo po tehnični atraktivnosti. Sobe v vsakdanjem pomenu besede ni več. Je samo ponazorjena. Jovanović jih nakazuje s spletenimi žicami raznih variant, ki so hkrati tudi simboli. Kovinske žice učinkujejo luhkotno. Poleg lahкотnosti je bistvenega pomena dinamika, tekoč ritem predstave. Na odru je vse usmerjeno v vertikalo. Spušcanje, dviganje in pogreznjenje scene pa vodi v scenografijo spektakla.

Na scenografovi mizi se »kopčijo« skice. Načrti so izdelani. Odšli bodo v delavnice. In tehnične možnosti naših gledališč so skromne, vsak dinar dragocen.

Kaj ni po vsem tem vsaka scena gradnja stanovanjske hiše v malem? Gradnja za ljudi v sedanosti, preteklosti, v sanjah, za simbole. Nehvaležno delo, a kako lepo, če uspe. In uspe, pravi Jovanović, če dosežeš s sceno pri gledalcih neposreden vtis, ki ob gledanju ne dopušča razmišljanja, ampak govori obenem z igralci svoj in tudi enak jezik z njimi.

Teden za tednom je razobešen na oglasni deski v gledališču razpored vaj. »Če denar pade na skalo«. Danes ta prizor, jutri tretja slika, prvo dejanje...

V parterju sedi režiser in usmerja igralce na odru. Tekst sam malodane ni več problem. Bralne vaje so naredile svoje. Zdej je na vrsti luštenje pravilnega poudarka, gibanje duha in telesa. In tu smo priče novega sodelovanja režiser — igralce.

Režiser je kot dirigent orkestra. Vsak instrument pa poje, kot narekujejo prstom znanje, razumevanje in srce. In koliko je ur, ki jih prebije igralec doma, ko sam »vadi« in prevzema neko tuje življenje za svoje? Nekateri se življajo v svoje vloge z razumom, drugi instinktivno. Kakršni smo pač ljudje. Tu ni pravil, ni formul za uspeh.

Barbaruha, Zupanov denar v igri, je Angelca Hlebctova. Bala se je, da bi ne bila kot kakšna kraljica v Snergulčiji. Ko je tekst prvič prebrala, se je spomnila tudi na Slehernika. Njena vloga je temna, intelektualno skonstruirana, brez razpona. Ni individuum marveč avtorjeva fikcija. In povsem nova. Res, zato ne moreš primerjati, kako jo je interpretiral nek igralec — kolega na drugem odru ali v preteklosti. Toda vsaka noviteta ima svoj čar. »Zakaj pa smo tu igralci?« se vprašuje Hlebctova in s tem hkrati že tudi odgovori. In Zupanov tekst je »zelo pisano delo«.

In partner na odru? Soigralec, kot bi igral z njim ping-pong. Miselno čustveni ping-pong s težnjo, da dosežeš, kar si si pridobil s tekstom v roki, z razmišljanjem, z režiserjem. Na odru in za odrom.

Večer. Poslednji in prvi. Za zastorom nemir. Igralci s svojim nemirrom. In v dvorani vrvež, ki je miren, kot je pač vsako pasivno pričakovanje.

Zastor. V tišini avditorija aktivno spremljanje kolektivnega odrskega dela narašča. Denar, temna sila in njegovo nasprotje, človek, ki je v bistvu dober in močan, zato v kritičnem trenutku pozitivno v njem zmaga. O tem nam govore vsakdanji ljudje iz naših vrst, ki so topli, dobri, slabotni in trdni. Zato, avtorju verjamemo. Zato tudi: »Če denar pade na skalo«, naj bo še kakršenkoli, (o tem bodo pisali kritiki, ki sede v parterju) nam nekaj pove. Lahko bomo zaploskali. ALA PEČE

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Se pred nekaj leti so tožili dramaturgi po jugoslovanskih radijskih postajah, da nimajo tekstov, predvsem sodobnih radijskih iger.

Govorili smo o krizi domače radijske ustvarjalnosti. Zdej pa, kot da je prišla odjuga. Tekstov s sodobno problematiko je neprimerno več kot pred leti. Posamezne radijske postaje so stopile v stik z avtorji ali, kar je še bolj pogosto, razpisale so natečaje. Odziv nanje je posebno v sosednjih republikah velik, stanje pa se v zadnjem času hitro popravlja tudi pri nas, saj na vsakoletni natečaj ljubljanskega radia prihaja vedno več tekstov. Med njimi nekaj prav dobrih. Po vsem tem se zdi, da so pisci izgubili občutek, da je te vrste ustvarjalnost manj vredna. Ugotovili so, da je te vrste literatura prav tako lahko literatura v pravem pomenu besede.

Na ljubljanski radijski postaji smo letos že lahko poslu-

šali nekaj domačih tekstov lastnega nagradnega natečaja, zdej pa so v studiu posegli tudi po delu mladega makedonskega pisca Zorana Bogoeva. Za delo, ki so ga predvajali zadnji torek, je avtor dobil III. nagrado na natečaju skopskega radia. Predvajano radijsko igro odlikuje predvsem sodobna tema, ki jo pisec v tragikomediji obravnava.

Mladi makedonski pisatelj se je tokrat lotil problema naše ekonomske emigracije. Hotel je prikazati — in to mu je do kakaj tudi uspelo — vso tragiko, ki jo vzbudi nasprotje med utvarami in resnico, ki jo človek sreča v tujini.

Stari Sofronij, ali mister kot sam zahteva, da ga kličejo, se je po dolgih letih vrnil v domači kraj. Pripeljal se je z lepo limuzino in mladostnimi sanjami, pustolovskimi zgodbami, s fantazijo, z zlagano imenitnostjo, ki je daleč od bridke in trde resnice.

Junak Bogoeve drame, recimo ji raje tako, Sofronij, je čudak, spi kar v svoji limuzini, ne mara v hišo k sorodnikom, vsakomur, ki ga hoče poslušati, pripoveduje čudne pustolovske zgodbe, ki so se spletle v Sofronijevi fantaziji...

Kaj lahko rečemo o izvedbi te najnovejše premiere v ljubljanskem radijskem studiu? Da je igralsko odlično izpeljana, da je Stane Sever v vlogi betežnega Sofronija še enkrat zaželel, za režijo pa, da je skušal Marjan Marinc zgladiti nekatere obrtniške pomanjkljivosti teksta, kar mu je v večini primerov uspelo.

Izbor Bogoeve nagradne tragikomedije — Limuzina mistra Sofronija kaže, da si dramaturški oddelek ljubljanskega radia prizadeva poslušalcem predstaviti mlade avtorje, ki v svojih delih odpirajo aktualne probleme, pa čeprav njihova dela obrtniško niso vselej na neki zavidi višini. JANEZ GOVC

SODOBNA DRAMA O SODOBNEM PROBLEMU

»LIMUZINA MISTRA SOFRONIJA« NA RADIU LJUBLJANA

Simbol upora

EGIPTOVSKI FILM »ALŽIRKA DŽAMILA«

Nova možnost prevajalske politike

»MODROST V DIVJINI« EVE LIPS

Vsak narod si o borbi za obstoj in svobodo ustvarja svoje simbole, ki ostanejo v njegovi zgodovini kot svetla podoba nečesa velikega in nepozabnega. Za nas so to med drugim številna literarna in filmska dela, ki govorijo o junakih ljudstva in njihovi nesebični borbi in žrtvovanju. Za nas so to filmi »Na svoji zemlji«, »Slavica«, »To ljudstvo bo živelo« in drugi. O teh delih ne moremo govoriti zgolj s stališč umetniške kritičnosti, kajti zanje veljajo druga merila, ki so važnejša: merila o veličini in vsebinskem pomenu dela. In s takimi merili moramo oce-

njevati tudi egiptovski film o alžirski narodni junakinji Džamili.

Zgodba je povzeta po resničnih virih in govori o alžirski intelektualki, illegalki in borki Džamili, o njeni grenki mladosti in prvih spoznanjih o bojih alžirskega ljudstva proti francoskim okupatorjem. S svojim junštvom in trpljenjem je postala Džamila simbol upora in borbe alžirskih borcev in ta borba je v filmu izražena v posvetilu: »Arabci ne sovražimo francoskega ljudstva, toda sovražimo imperilizem. Borili se bomo proti tinarinji do zadnje kaplje krvi,

da dosežemo svoje osnovne človečanske pravice.«

Film ni enkratna agitka, ki bi nas s svojimi parolami utrujala. Je predvsem živa resnica o predanosti in žrtvovanju ljudi za velike ideale, za svobodo in mir Alžircev. Dogajanje na filmskem platnu ni monotono, temveč živo in razgibano, tako v zunanjih nasprotjih dveh vojskujočih strank kot v psihološkem doživljanju glavnih junakov. Med njimi je ustvarila človeško doživeto in pretresljivo, enkratno podobo predvsem glavna junakinja in nam bo taka ostala še dolgo v spominu. I. B.

Knjiga vzhodnonemške pisateljice Eve Lips »Modrost v divjini« je tekst, ki so ga rodila doživetja in spoznanja ob konkretnih stikih z nekaterimi afriškimi narodi in plemeni, Indijanci in Eskimi in znanstveno primerjalno delo. Pisan je z veliko ljubeznijo do Cloveka in s protestom zoper belce, ki skušajo vse prepoostoz razumeti in razlagati predstavnike drugih ras in izvenevropske narode samo s svojo logiko in s svojih stališč, jih zato pač ne morejo poznati, jih krivično imenujejo nekulturne in jim odrekajo celo mnoge splošno človeške umske sposobnosti.

Eva Lips, ki vidi v narodnem blagu resnično umetnost, nam skuša iz neštetihih pripovedk, basni, rekel, ki si jih pripovedujejo narodi in plemena iz ust do ust, iz roda v rod prikazati njihove človeške profile, zgodovinske usode, razvoj. Posebno pozornosa posveča prav humorju, zato bi si bralec mestoma želel bolj sproščene in ne tako znanstveno dosledne in zgoščene pripovedi.

Pisana vrsta zbranega gradiva, ki ga dosledno navaja včasih tudi do najbolj nadrobni iniač, je zanimiv literarni in jim odrekajo celo mnoge splošno človeške umske sposobnosti. Izbora vrsta zbranega gradiva, ki ga dosledno navaja včasih tudi do najbolj nadrobni iniač, je zanimiv literarni in jim odrekajo celo mnoge splošno človeške umske sposobnosti. Izbora vrsta zbranega gradiva, ki ga dosledno navaja včasih tudi do najbolj nadrobni iniač, je zanimiv literarni in jim odrekajo celo mnoge splošno človeške umske sposobnosti.

negu blaga. Povprečnega bralca bo utrujal in mu bodo več povedali izvajanja in komentariji Eve Lips same. Kolkikor so ti pravilni ali ne, ob pomankanju tovrstnih tekstov in slabega poznavanja oddaljenih dežel in njihovih prebivalcev, pač ne moremo soditi. Zato kaže knjiga »Modrost v divjini« na nove možnosti prevajalski politiki naših založb in je prav, da smo ta tekst dobili tudi v slovenščini.

Iz nemščine sta ga prevedla pokojni Herbert Grün in Božidar Borko. Izšel pa je v zbirki Nova ljudska knjižnica pri Cankarjevi založbi v Ljubljani. A. P.

Le kvaliteta zagotavlja družbeni pomen

DU

O vlogi delavskih univerz v vzgojno-izobraževalnem sistemu občin pravzaprav ne bi smeli več govoriti, saj je bila leta povsem jasno opredeljena že ob njihovem snovanju: delavska univerza naj bi v skladu s potrebami neposrednega zaledja razvila tako vzgojno-izobraževalno dejavnost, da bo zapolnila vrzel med sistemom splošno-izobraževalnega šolstva in sistemom strokovnega izobraževanja, postala naj bi specializirana ustanova za izobraževanje odraslih predvsem na družbeno-ekonomskem področju. Toda vse tako kaže, da to načelno stališče vendarle ni v tolikšni meri uresničeno, kot bi moralo. Pričakovani po dobrih treh letih njihovega dela. O tem priča tudi razprava na zadnjem posvetovanju o problemih delavskih univerz v ljubljanskem okraju, ki ga je sklical okrajni odbor SZDL.

Toda ta ugotovitev terja tudi svoj »zakaj«. Pravzaprav bi bilo treba odgovoriti na dvoje vprašanj. Najprej: v kolikšni meri so delavske univerze tudi dejansko priznali to osnovno vlogo neposredni koristniki njene vzgojno-izobraževalne dejavnosti in v kolikšni meri so ji zagotovili osnovne pogoje, da bi jo lahko uresničila. In potlej: v kolikšni meri so to svojo vlogo uveljavile tudi delavske univerze same v svoji politiki izobraževanja.

Da neposredni koristniki vzgojno-izobraževalne dejavnosti pogosto samo formalno priznavajo delavskim univerzam njihovo funkcijo in pomen v vzgojno-izobraževalnem sistemu, da se lahko prepričali že iz upadanja njihovih števil. Tako lahko v ljubljanskem okraju ugotovljamo, da je sprememba občinskih meja pogosto pomenovala tudi spremembo v številu delavskih univerz, kar pa spet priča o tem, da so jih občine ustanovljale ne oziraje se na dejanske potrebe po izobraževanju in na dejansko razvitost celotnega vzgojno-

izobraževalnega sistema. Ob tem pa tudi lahko ugotovimo, da pogosto niti neposredni koristniki dejavnosti delavskih univerz, to je družbeno-politične organizacije, niso priznali teh ustanov za izvajalce svojega vzgojno-izobraževalnega programa.

Temu primerno pa so zagotovili ustanovitelji in neposredni koristniki tudi materialne pogoje za razvoj dejavnosti delavskih univerz. Tako je za večino delavskih univerz v ljubljanskem okraju značilno, da jim občinski skladi za šolstvo zagotove sredstva le za osnovno dejavnost, kar pa pogosto pomeni le sredstva za osebne dohodke in najnujnejše materialne izdatke, kot na primer za najemino, razsvetljavo... In ne samo, da morajo v tem primeru delavske univerze usmerjati svoj vzgojno-izobraževalni program na tista področja, kjer bodo našle plačnike za svojo dejavnost, pogosto morajo tudi tako ustvarjena sredstva vlagati v tista področja izobraževanja, za katera bi moral sredstva zagotoviti že ustanovitelj. Večina delavskih univerz tudi nima — razen upravne pisarne — zagotovljenih potrebnih prostorov in tako morajo gostovati kot tretja ali četrta izmena v učilnicah rednih šol, v neprimernih zgradbah, v kmečkih ali gostilniških sobah. Vse to in povrh še slaba tehnična opremljenost pa povzročata, da je način posredovanja znanja na delavskih univerzah vse preveč verbalen in premalo nazoren.

Cep rav nekaj izjem, pa se večina delavskih univerz v ljubljanskem okraju ob teh materialnih težavah — in pogosto prav zaradi njih — nenehno srečuje s kadrovskim problemom. Tako kljub tolikokrat že dokazani trditvi, da brez stalno zaposlenega osebja ni možno zasnovati načrtnega, smotnega in kontinuiranega vzgojno-izobraževalnega dela, so delavske univerze v Zagorju, v Domžalah, Logatcu,

Metliki in v Trebnjem še vedno brez profesionalnega kadra. A tudi drugi podatki niso nič manj zgovorni: v začetku izobraževalne sezone je bilo na 27 delavskih univerzah v ljubljanskem okraju le 65 stalno zaposlenih delavcev, pri čemer pa je treba upoštevati, da jih je bilo 23 od tega števila zaposlenih samo na ljubljanski univerzi Borisa Kidriča in Zavodu za izobraževanje v Novem mestu.

Zaradi vseh teh nerešenih problemov, s katerimi se morajo še vedno spoprijemati v delavskih univerzah, zaradi odnosa ustanoviteljev in neposrednih koristnikov izobraževanja pa bo treba v občinah ljubljanskega okraja vnovič podrobneje opredeliti vlogo in pomen teh ustanov v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Tako opredeljeno funkcijo delavskih in ljudskih univerz pa bo treba uzakoniti tudi v statutih občin, pri čemer bodo morale biti jasno določene pravice in dolžnosti tako ustanoviteljev kot ustanov.

Vendar pa bi le težko pripisali vso krivdo, da delavske univerze še niso v celoti uveljavile svoje vloge, samo ustanoviteljem in neposrednim koristnikom. Deloma so temu krive tudi delavske univerze, saj je pogosto niso mogle uveljaviti prav zaradi neizdelane programske politike in usmerjenosti, zaradi preveč skromne kvalitete vzgojno-izobraževalnega procesa.

Programska usmerjenost delavskih univerz je sicer odvisna od konkretnih potreb in splošne izobraževalne politike posamezne občine, vendar pa te ustanove ne bi smele postati samo pasivni izvajalci naročil. Nasprotno, ena izmed osrednjih nalog teh ustanov je, da sprti analizirajo potrebe po izobraževanju in da na osnovi le-teh oblikujejo svoje kratkoročne in perspektivne programe izobraževanja. A kljub slabim materialnim pogojem, ki brez dvoma vplivajo na kvaliteto dela, bi morda delavske univerze lahko še doslej uveljavile v vzgojno-izobraževalnem delu več smotnosti, načrtnosti, funkcionalnosti, skratka, izboljšale kvaliteto svojega vzgojno-izobraževalnega procesa. Tesnejše medsebojno sodelovanje, večja skrb za izpopolnjevanje predavateljskega kadra, povečanje vseh vzgojno-izobraževalnih ustanov v komuni... in ne nazadnje tudi prav jasneje opredeljena programska orientacija — vse to lahko bistveno vpliva na raven vzgojno-izobraževalne dejavnosti. In kot na vseh drugih področjih družbenega življenja, tako tudi v izobraževanju le boljša kvaliteta zagotavlja večji družbeni pomen. BOJAN SAMARIN

Na odrh v Kamniku in Duplici bo 20. in 21. aprila dramska revija ljubljanskega okraja. Nastopile bodo štiri najboljše igralske skupine, ki jih bodo posebne komisije zbrale na občinskih revijah. F. S.

Občina Kamnik razpolaga letos s 3 milijoni dinarjev za kulturno-prosvetno dejavnost. Na plenumu občinskega sveta Svobod so se dogovorili, da bodo ta sredstva namensko razdeljevale njihove komisije, tako za dramsko dejavnost, klubsko, knjižnice itd. Komisije bodo dodeljevale sredstva na podlagi mesečne ocene dela v posameznih društvih.

»Občina omogoča in pospešuje kulturno dejavnost prek zavodov in drugih organizacij... sodeluje pri usmerjanju dela kulturnih zavodov... jih materialno podpira... skrbi na svojem območju za varstvo in vzdrževanje kulturnozgodovinskih spomenikov... (IZ OBČINSKEGA STATUTA)»

»Občinskih statutih so veliko govorili: Kakšni morajo biti? Kakšni ne smejo biti in kako morajo zrasti iz razmer, potreb in možnosti komunalnih skupnosti... Torej načelnih nasvetov dovolj. Pa so jih po občinah res napisali. Tudi prepisali. Razmere, potre-

Statuti in nedoločne glagolske oblike

»Kdo naj z njimi upravlja? Kako bo vpliv javnosti zagotovljen na to delitev? Ali: Kdo naj ugotavlja potrebe in želje in na področju kulture in jih usklajuje? Kje bo imel občan možnost vplivati na programiranje kulturne dejavnosti, da se mu le-ta ne bo preveč od tujila? Katere institucije v občini so matične in v zvezi s tem, kakšna je torej njihova konkretna odgovornost pred družbo in odgovornost družbe do nje? Kakšne so odgovornosti, pravice in dolžnosti organov samoupravljanja, družbenega upravljanja, političnih, subjektivnih sil pri formiranju kratkoročne in dolgoročne kulturne politike? Kako naj se vse tri smeri upravljanja v kulturi med seboj dopolnjujejo, da se ne bo uveljavil monopolizem katerekoli izmed njih? itd.»

»Ne gre za to, da bi bili vsi ti odnosi podrobno formulirani za vsako področje družbene dejavnosti posebej; tako za socialno skrbstvo, za zdravstvo, za telesno kulturo... kajti vrsto teh določil bi lahko zajeli pod enim členom... veljal pa bi lahko seveda za vse prej našteje družbene dejavnosti...»

Tega pa ni. Pogosto, žal, prepogosto imamo opravka z osemi mogočimi nedoločnimi glagoli, ki nam povedo kaj malo ali bolje nič. Zavajajo nas. Omogočati. Pospeševati. Sodelovati. Podpirati. Skrbeli. Ne vprašamo pa se: Kdo je tisti, ki naj omogoča? Kdo je tisti, ki pospešuje? Kakšno je sodelovanje? Kaj podpira? Ali, kdo naj sploh skrbi za kulturo?

Naj bo to komunam? To je preširok pojem. Preširok. Zato bi bila potrebna konkretnjša določila. J. G.

»be in možnosti. Cel kup jih imam pred seboj, razmnoženi so na ciklostilnem papirju, speti s sponkami, vezani... Nekateri so zajeti, drugi po obsegu skromnejši, nekaj pa imajo vendarle skupnega. Vsi govorijo o kulturi. Ker je kultura delovnemu človeku potrebna in ker bržkone ni sestavljavec, ki bi hoteli biti tako nekulturni, da bi v statutih na kulturo pozabili. Bral sem statute, kjer so ji posvetili kar tri člene, nekateri enega, če ne to, pa so prijetno zvoneči besedi kultura načelno odobrili mesto med zdravstvom, socialnim skrbstvom, telesno vzgojo in podobnimi dejavnostmi.»

»Občina bo skrbel za kulturo. Občina bo kulturo podpirala. Občina jo bo tudi spremljala.»

V statutih pišejo tudi o drugih stvareh. Bolj otipljivih. Bolj praktičnih. Bolj drobnih. V njih je določeno, katere vrste cest je treba vzdrževati. Najprej, kako mora biti urejena razsvetljava... Pa kaj bi...»

»Za kulturo pa bodo »skrbeli«. Kako. Kakor bo naneslo? Kolikor bo denarja? Saj imajo tako povsod nekakšne kulturne ustanove. Vsaj nekakšne vaške knjižnice z že zdavnaj prebranimi knjigami z zaprašenih polic... In če so te ustanove živele doslej, pa bodo tudi poslej. Nič zato, če je prenekatera ostala samo na papirju. Imajo jo pa le. In o njej poročajo in se o njej prerekajo. Vsako leto ji ob sprejemanju družbenega plana določijo neka sredstva, ki jih vsako leto potlej tudi »pristrižejo«, da ne bi zmanjkalo drugod. Za bolj važne stvari...»

»Pa da ne bo pomote. »Skrbijo« pač za kulturo, »pospešujejo« jo in

REZERVIRANI STOLPEC

POIZKUSNA POGODBA

ANČKA KORŽE-STRAJNARJEVA, PREDSEDNICA UPRAVNEGA ODBORA DELAVSKE KNJIŽNICE: O POGODBI NJHOVE USTANOVE S SKLADOM ZA KULTURO OBČINE LJUBLJANA-CENTER

Kako se odraža nov način financiranja ali bolje, kako so se izkazale pogodbe, ki so jih nekatere ljubljanske kulturne institucije sklenile v občini Center s Skladom za kulturo? So v teh prvih treh, lahko bi rekli, poskusnih mesecih, pokazale take rezultate, kot sta jih pogodbenici pričakovali — Sklad in katera koli kulturna institucija, ki je šla v pogodbeno sodelovanje?

Odgovor na ta vprašanja smo skušali najti v Delavski knjižnici v Ljubljani, torej pri eni prvih pogodbenic s Skladom za kulturo. Pogovarjali smo se s predsednico njene upravne odbora — tovarišico Ančko Korže-Strajnarjevo.

— Najprej vam moram povedati, da je to sodelovanje, ta pogodba s Skladom za kulturo, ena prvih. Naša institucija se je s Skladom domenila, da bo letno izposodila približno 140.000 knjig. To je neko povprečje, ki smo ga dosegli lani in za katero mislimo, da pomeni nek vrh naših zmogljivosti. Je že res, da Ljubljančani veliko berejo. Po nekaterih statistikah pride na vsakega prebivalca celo 6 ali 7 prebranih knjig na leto. Pri tem pa je treba poudariti, da naša ustanova s 140.000 izposodjenimi knjigami letno v sedanjih pogojih dela niti ne bi mogla izposoditi več kot izposodi. To število smo torej vzeli kot osnovo, pogodba s Skladom pa obvezuje Sklad, da nam prizna v povprečju za vsako izposojeno leposlovno knjigo 70 dinarjev, za vsako izposojeno znanstveno ali poučno literaturo pa 200 dinarjev družbenega regresa.

— Se pravi, da je poudarek na politični, znanstveni in poučni literaturi?

— Neke izjemne prednosti tej literaturi sicer ne moremo dati, ker kljub temu, da dobimo za politično, znanstveno ali poučno literaturo kar 200 dinarjev družbenega regresa, za leposlovno pa le 70 dinarjev — našim bralcem ne moremo vsiliti, da bi zdaj prebrali le znanstveno, politično ali poučno literaturo, če pa si žele tudi drugačnega branja, če bi radi prebrali beletristiko. Tega ne moremo napraviti. Možno pa je seveda drugo: da skušamo bolj kot doslej približati te vrste literaturo našemu bralcu, da z njo obogatimo naš knjižni fond, da mu jo naše knjižničarke svetujejo. In resnično se trudimo, da bi to dosegli. Seveda pa kljub trudu ne beležimo nekega hitrega vzpona, ki ga niti ne moremo pričakovati. Tako na primer iz mesečne statistike vidimo, da smo v lanskem januarju izposodili približno 1400 knjig s politično, znanstveno in poučno vsebino, v letošnjem pa kljub vsemu trudu le nekaj več. Niti deset ne... Morda te številke marsikomu ne povedo ničesar.

Res je, da to sodelovanje s Skladom vsaj za zdaj sloni v veliki meri na zaupanju. Ponekod so prav tako kot mi šli na pogodbeno sodelovanje s Skladom, so pa skušali in nekateri celo uspeli to sodelovanje igrati. Večji družbeni regres za znanstveno, politično in poučno literaturo so izkoristili tako, da so v svojih mesečnih statistikah prikazali napačno sliko. Beležili so izposojeno literaturo, ki ima visok družbeni regres (čeprav je v resnici šlo za izposojeno beletristiko), in tako trenutno pomagali lastni ustanovi, da si izboljša finančno stanje. Tako izigravanje politike Sklada so komisije ponekod že odkrile, je pa vprašanje, če bo Sklad za kulturo s takimi pogodbenicami v prihodnje pogodbo, kakršna je sedanja, podaljšal ali ne? Vedeti je namreč treba, da so bile prve pogodbe s Skladom sklenjene le za dobo treh mesecev in so tako neke vrste poizkus. Po treh mesecih pa bo upravni odbor Sklada analiziral dobre in slabe plati teh pogodb in tej analizi prilagodil svojo nadaljnjo kulturno-politično in finančno politiko.

Pri nas si od pogodbenih odnosov s Skladom veliko obetamo. Z boljšim delom, ki ga sedanje zahteve pred nas postavljajo, bomo rešili nekaj problemov, na katere doslej z lastnimi zmogljivostmi in dotacijo, ki smo jo dobivali, niti pomisliti nismo mogli. Najprej bi radi preuredili knjižnico, ki naj bi poslej delala po metodi prostega pristopa, z delno pomočjo Sklada pa bi želeli začeti reševati tudi stanovanjski problem naših uslužbencev itd.

Delavska knjižnica izposodi letno do 140.000 knjig

ZVEZA SINDIKATOV JUGOSLAVIJE,
OBČINSKI SINDIKALNI SVET MARIBOR-TABOR

razpisuje za 12. april 1963 ob 10. uri v prostorih občinskega
sindikalnega sveta

javno licitacijo

za prodajo vikend naselja na Hoškem Pohorju (v bližini
hotela Bellevue). Izklicna cena za 7 hišic s kuhinjo in sani-
tarijami ter inventarjem je 8.000.000 dinarjev.

Naselje je opremlje-
no z električno in
vodovodno napeljavo.
Dva dni pred licita-
cijo morajo intere-
senti položiti 10 %
kavcije od izklicne
cene na tekoči račun
NB 604-12-608-32, ob-
činski sindikalni svet
Maribor-Tabor. Vse
informacije daje ob-
činski sindikalni svet
Maribor-Tabor, Trg
revolucije 7/1, ali po
telefonu št. 27-51.

Občinski sindikalni
svet Maribor-Tabor

TIKI

ELEKTROSTROJNO PODJETJE
LJUBLJANA - ŠENTVID-TRATA ŠT. 12

sporoča vsem dosedanjim poslovnim prijateljem, da se je

PRESELILO v Aleševčevo ulico

v novozgrajene tovarniške prostore (preko železniške proge)

in se hkrati priporoča za nadaljnje sodelovanje. -
Cenjene stranke obveščamo, da smo spremenili tudi
telefonske številke, in sicer:

Hišna centrala: 36-060, 33-467, 31-990, 31-991

Direktor: 31-989

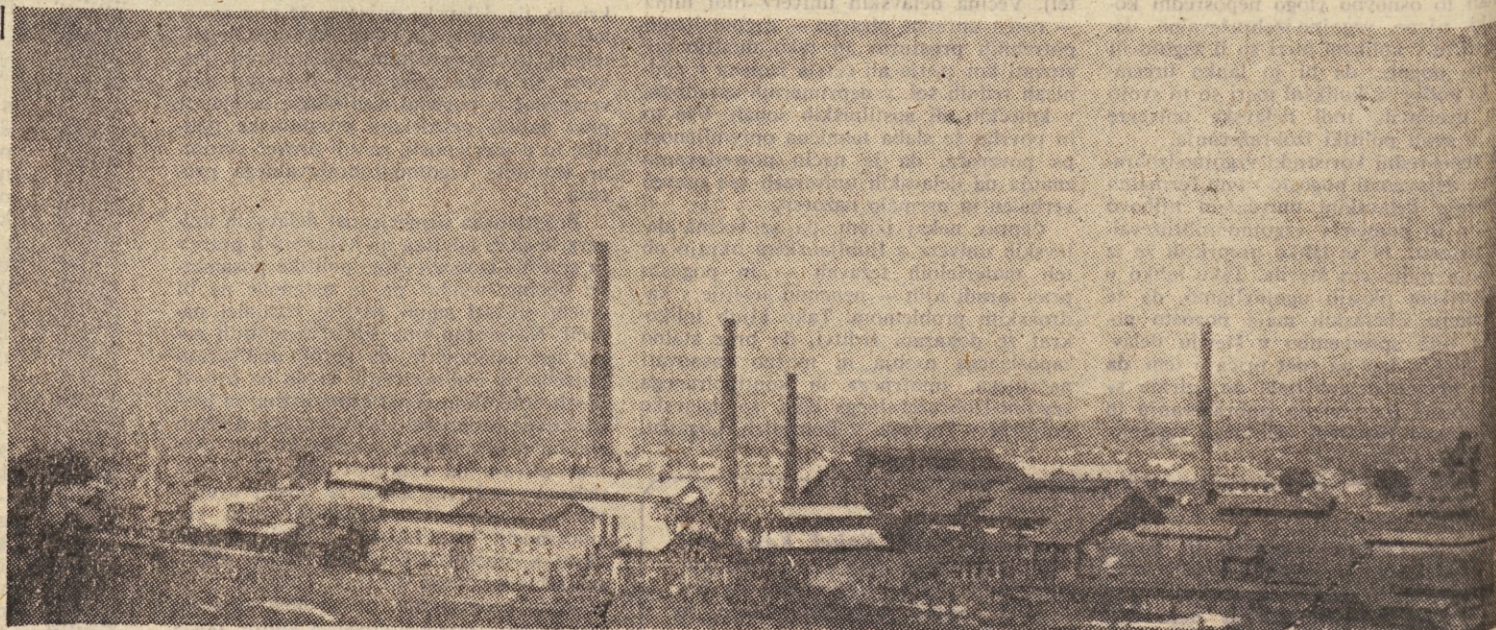
Komerciala: 31-950

CINKARNA

METALURŠKO-KEMIČNA
INDUSTRIJA

CELJE

NAŠI PROIZVODI:

Cinkovo belilo - zlati pečat
beli pečat
zeleni pečat
rdeči pečat

Natrijev hidrosulfid
Natrijev sulfid - surovi
Natrijev sulfid - čisti

Surovi cink - min. 97,80 % Zn
Cinkov prah - 97,0 % ZN total
Rafinirani cink - min. 98,70 % Zn
Fin cink - min. 99,75 % Zn
Redestilirani cink - min. 99,85 % Zn
Cinkova pločevina raznih dimenzij
in formatov
Cinkovi protektorji za kotle
Cinkove pralnice, valovite
Avtotipijske plošče
Offset plošče
Žveplena kislina 60 % Bé in 66 %
Kromov galun
Cinksulfat

Natrijev silikofluorid
Barijev sulfid
Zelena galica
Litopon
Ultramarin
Svinčeni minij 31 %
Svinčeni minij 33 %
Svinčena glajenka, čista
Superfosfat
Modra galica
Metalit
Suhe barve
Organske barve

Začarani krog

Igrišča nimamo, pa smo ga imeli. Društvo imamo in to kljub temu, da igralci nimajo kje vaditi. Ostaja pa nevarnost, da bomo dobili igrišče, tako čez nekaj let ali desetletje, potem pa članov v društvu ne bomo imeli. Takrat naj bi pričeli delati znova... Čez desetletje pa znova? Zakaj vendar? —

V tem začaranem krogu se vrtijo kegljači Radovljice. Kroga vsaj za zdaj še niso sklenili, ker je vprašanje, če ga bodo sploh uspeli. Vsaj v nekem doglednem času. Do tedaj, ko sploh še lahko trdijo, da imajo društvo in v njem veliko članov. Kajti čez nekaj let bi bila možna že druga varianta, ki v naših razmerah prav tako ni osamljena... Bojim se, da bodo rekli:

Igrišče imamo, zdaj pa društva ni več. In to lepo igrišče...

Za zdaj sicer še ni tako, čeprav je res, da bi bilo škoda društva, ki je bilo ustanovljeno prvo na Gorenjskem. Škoda pa je tudi časa, ki ga zapravljajo sami člani radovljiskega kegljaškega društva, medtem ko hodijo na vadbo na Bled ali Jesenice. Vse bi še nekako šlo, če bi tudi tam ne imeli svojih društev in članov, ki vadijo... Kajti gostje stojijo ob strani kot po-

liti kučki in čakajo, da se tudi za njih najde prilika, da uskočijo in malo pokegljajo. — Vse bi še nekako šlo, če bi dobili lokacijo in nekaj sredstev... Sami bi delali... — vsaj tako trdijo kegljači v Radovljici.

Prednost domačinov

Popolnoma soglašam, da so nogometni sodniki kljub vsemu le preprosti zemljani, katerih lastnost je med drugim tudi ta, da se včasih zmotijo. Toda, kdor zasleduje poslednje nedelje dogajanja na nogometnih poljih, se resno vprašuje, čemu je vedno več talih sodnikov, ki so do gostov — zelo blago povedano — mnogo mnogo bolj strogi kot pa do domače enajstoričice...

Pa niso to samo domneve! O tem pričajo nogometne statistike, iz katerih je razvidno, da so deležna gostujoča moštva povprečno po dvakrat več najstrožjih kazni (izključitev, enajstorcev), ki so pogosto odločilnega pomena za končni izid dvoboja, kot pa domači igralci. Tudi številke, ki pravijo, da so si doslej »priborili« domačini na nogometnem prvenstvu Jugoslavije kar 159 točk, gostujoča moštva pa le 79, dajo vedeti, da razmerje ni samo rezultat »prednosti« domačega igrišča in domače publike.

Po nedeljski tekmi med Zelezničarjem in Partizanom je dala na primer »Borba« o sodniku naslednjo izjavo: »Na očitno zaprepačenost vseh prisotnih se je sodnik Jakič — zavestno ali podzavestno — prevelil v najučinkovitejšega igralca domače ekipe...«

Potemtakem menim, da v sedanjih zadregi za sestavo

državne reprezentance za tekmo z Belgijo morda res ne bi bilo napačno, če bi realizirali predlog zagreškega športnega komentatorja »Argusa«, ki pravi: »S sodnikom Jakičem takoj v reprezentanco! Če on zaigra in se razigra, potem ne moremo izgubiti v Bruzellesu!«

Planica 63

Bockeloh: »Leteti v Planici je pravi užitek. Še na nobeni skakalnici nisem skakal s tako lahkoto...« ● Oman: »Če bo skakalnica še vnaprej ostala taka, na njej ne bom več skakal...« ● Kdor zna, pač zna... ● Velikan-ko imamo, izkušenj nimamo... ● Smo videli v Planici polete ali skoke?... ● Kje je skrb za tekmovalce?

NA TEMO: ZAKAJ NAŠI SMUČARSKI SKAKALCI NE NAPREDUJEJO TAKO, KOT SI ŽELIMO

Čaplje so odletele

Nestrpno pričakovani veliki dnevi so za nami. Naslednje leto je na vrsti Oberstdorf, potem Kulm in čez tri leta spet Planica. Torej, tri leta bo velikanka spet počivala, tri leta bo spet poteklo, da bo obiskalo Planico na desetisoče navdušenih ljubiteljev drznih smučarskih skakalcev, ki umejo varno jadrati po zraku sto metrov daleč, pa tudi več...

Z letošnjo prireditvijo na planiški velikanki si je organizacijski komite prislužil nedvomno laskavo priznanje. Dobro preiščene, široke in skrbno pripravne so rodile uspehe, kakršnih smo si želeli. Na splošno smemo trditi, da je planiška prireditev navdse uspela, da nam je bilo vrh vsega naklonjeno tudi vreme, da pa bi bila, za nas vse skupaj letošnja Planica še mnogo lepša, precej bolj mikavna, če bi se tudi naši tekmovalci za spoznanje bolje uvrstili. Lepo in prav bi bilo, da bi kdo izmed naših fantov zasedel vsaj eno izmed prvih 15 ali 20 mest in da bi tista mesta prav na repu seznama tekmujočih prepuštili drugim; zaradi slovesa Planice, zaradi tradicije, ki jo imamo v tej športni disciplini, in končno zaradi vse prejkot skromnih sredstev, ki jih vlagamo v gradnjo smučarskih skakalnic. Majhnih in velikih, potrebnih in nepotrebnih.

Vseh deset planiških čapelj, deset častnih nagrad, ki jih je prejela prvoplasirana desetorica, je odletelo. Medtem ko si je pred tremi leti eno izmed njih priboril Pečar, letos ni ostala nobena doma, saj je bil naš prvoplasirani tekmovalček komaj enainvajseti, to je šele med drugo polovico tekmovalcev. Z 99 točkami zaostanka za prvoplasiranim tekmovalcem iz NDR.

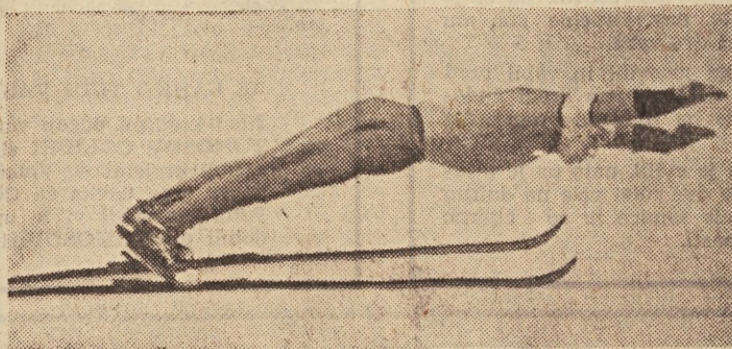
Posamezniki trdijo, da smo lahko s plasmajem naših tekmovalcev zadovoljni. Imam pa občutek, da nas utegne tovrstno samozadovoljstvo prav v kratkem pripeljati popolnoma na rep najboljših skakalcev Evrope, ko-

likor seveda sploh še upamo trditi, da štejejo naši tekmovalci v evropsko elito.

Letošnja Planica namreč ne potrjuje tega.

Ne da bi hotel podcenjevati naše tekmovalce, ne da bi jim odrekel veliko junaštvo in smelost — kajti vsakdo, ki si sploh upa poleteti na planiški velikan-ki, je zame športni junak — se ob nekdanjem slovesu naših skakalcev vprašujemo, koga so dosegli 21. mesto, je namreč še 10 tujih in 7 naših tekmovalcev, ki so zgoščeni bolj na samem repu kot pa v »zlato sredini«. Vsa imena, ki smo jih pričeli v veliki preizkušnji v Planici (Sudar, Csavas, Yli-niemi, Raska itd) so več ali manj neznana in prav malo pomembna. In veliko vprašanje je, kaj bi bilo, če bi bili v Planici prisotni tudi najboljši Finci (Halonen), Norvežani (Engan, Yggeset), Zahodni Nemci (Bolkart), Poljaki, Američani, skratka dober del svetovne elite, ki ga letos Planica ni videla?

Odgovor pravzaprav ni težak: razlika med našimi in tujimi tekmovalci bi bila po vsej verjetnosti še večja, še bolj boleča.

Naš najbolje plasirani tekmovalček Pečar se je letos moral zadovoljiti šele z 21. mestom...

In vendar, kako je moglo priti do tega, ko pa imamo prav mi največjo tradicijo v smučskih poletih, ko dajemo toliko sredstev za gradnjo smučarskih skakalnic?

Sami tekmovalci so po tekmi dali o tem naslednje izjave:

Nahtigal: Nimamo izkušenj...

Zajc: Skačem že šest let, toda velike skakalnice nisem vajen.

Eržen: Za veliko skakalnico imam še vedno premalo izkušenj...

Oman: Ne gre. Premalo smo vajeni velikih skakalnic. Vajeni smo le majhnih. V Planici se ne znajdemo.

Torej, nimamo izkušenj, nismo vajeni velikih skakalnic, kratko malo, na njih se ne znajdemo.

● Imamo pa Planico,

● Imamo eno izmed treh največjih skakalnic na svetu,

● Imamo bogato tekmovalno tradicijo in sloves, skratka vse, raven posluha za sistematično, načrtno in vztrajno delo z mladimi ljudmi, skozi vse leto, več let zapovrstjo.

Povsem napačno bi bilo pri vsem tem zvrčati krivdno le na tekmovalce in se izgovarjati, da pri nas sploh nimamo pogojev za enakovreden boj na svetov-

nem odru. Samo pogledjmo trumafalno ekipo Vzhodnih Nemcev, ki imajo prej slabe kot pa ugodne klimatske pogoje, ko njihova domovina sploh ni alpska država. In prav ti tekmovalci so zasedli v Planici vsa prva mesta ter temeljito pokazali in tudi dokazali, kaj je moč doseči z vsestranim in sistematičnim delom.

Malce čudno so izzvenele po končanem tekmovalstvu tudi izjave nekaterih naših tekmovalcev, češ, da je skakalnica slaba, da je odskočna miza prenizka, hrbet skakalnice pa predolg. Znano je namreč, da slovijo prav Bloudkove gradnje v Planici po vsem svetu kot ene izmed najlažjih skakalnic, in da so po vsaki prireditvi deležne le hvale in vsestranskega odobravanja. Letošnji planiški zmagovalček Bockeloh je na primer povedal za tisk in televizijo o skakalnici takole: »Leteti v Planici je pravi užitek. Še na nobeni skakalnici nisem skakal s tako lahkoto.« Podobne izjave je bilo prav tako slišati od velike večine ostalih tekmovalcev, pa četudi so letos šele prvič preizkušali našo velikanko.

In naj ob koncu še enkrat poudarim osnovno misel, ki je porodila te vrstice.

Ce hočemo, če želimo, da bo naša smučarska skakalna elita enakovredna tujim tekmovalcem, da bo doma in v tujini dostojno zastopala našo Planico in vrsto njenih nekdanjih junakov. Poldo, Finggarja, Pečarja, ter da ne bo razlika med našimi in tujimi tekmovalci iz leta v leto večja, bo potrebno prej kot slej pridružiti pozornosti za same skakalne naprave ter organizacijo tekmovalstva še skrb za tekmovalce. V primeri z ostalimi stroški, ki jih danes terjajo skakalni šport, to ne bo pomnilo tako velikih izdatkov, da jih ne bi zmogli. Vložena sredstva pa se bodo prav gotovo dobro obrestovala.

ANDREJ ULAGA

LAHKO BI LETELI 150 m, VENDAR TO NI POTREBNO

V zvezi z letošnjo skakalno prireditvijo v Planici so se gledalci veliko pogovarjali o možnostih novega rekorda velikanke. Razumljivo je, da želijo ljudje videti in doživeti kaj izrednega, vendar sodimo, da bi v smučarskem športu zašli na stranska pota, če bi mislili samo na rekorde in senzacije.

V Planici je možno skakati približno do 129 m. Naši skakalci so pristajali na daljinah okrog 80, 90 in do 100 metrov. Ali je potemtakem umestno misliti na novo velikanko, ki bi omogočala nove svetovne rekorde? Nedvomno je možno zgraditi skakalnico tudi za 150 ali 160 m, so pa posebne težave z doskočiščem, ki bi moralo biti tako strmo, da se sneg ne bi več držal. Švicarski strokovnjaki dr. ing. Straumann celo meni, da bi bilo možno na smučeh jadrati, vendar s pogojem, če bi dosegel skakalec hitrost 180 km na uro. Dosejel pa znaša svetovni rekord v smuku »šele« 163 km na uro. Smuk po steptanem svetu pa je nedvomno lažji od poleta po zraku.

Tudi arhitekt H. Klopfer, ki je zgradil skakalnico v Oberstdorfu in Squaw Valleyu, ima pomisleke pred napravo za nove rekorde: prvič zaradi doskočišča, drugič zaradi velikanske snežne površine, ki bi jo bilo treba tepati in vzdrževati. Če upoštevamo še človeški faktor, to je stopnja duševne in telesne pripravljenosti skakalcev, tedaj se je treba že kar resno zamisliti. Seveda pa je treba proučiti tudi vprašanja rentabilnosti gradnje, ki bi veljala nekaj sto milijonov, koristili bi jo pa samo na vsaka tri leta enkrat.

Dobro je tudi prisluhniti mišljenju skakalcev in funkcionarjev. Albin Rogelj, naš najstarejši skakalec, je izjavil takole: »Zdaj imamo Silberjev svetovni rekord; če zgradimo novo velikanko, ga bomo izubili, ker bomo omogočili tujemu skakalcu, da bo poletel dlje.«

Na neki konferenci smučskih strokovnjakov je postavil S. Ruug, ekspert za skoke pri FIS takole vprašanje: »Ali menite, da bi bilo potrebno graditi še večje skakalnice, kakor so v Planici, Oberstdorfu in

Kulmu?« Navzoči so odgovarjali takole:

R. Straumann: »Lahko bi leteli tudi 150 m daleč, vendar to ni potrebno.«

A. Gnidovec: »Dolžine lahko rastejo, dokler skakalci nalet popolnoma obvladajo.«

S. Bradl: »Ni treba graditi večjih skakalnic.«

B. Ruud: »Dvomim, če koristimo športnemu gibanju, če gradimo večje skakalnice.«

A. Daescher: »Se strinjam, ne smemo pretiravati.«

S. Bloudek: »Premišljam sem, če bi Planico povečal. Odločil sem se za stare dimenzije. Skakalnica nisem povečal, da bi lahko na njej več skakalcev tekmovalo.«

S. Ruud je postavil na istem posvetu tudi takole vprašanje: »Ali bi bilo potrebno zgraditi v Evropi več velikih skakalnic?«

A. Daescher: »Za Evropo so tri dovolj.« Glede Skandinavije, tradicionalne domovine skakalnega špor-

REKREACIJSKI CENTER NA ZELENICI

Ze nekaj let sem govorimo o Zelenici nad Trzičem in vsej ljubljanski dolini kot o kraju, kjer naj bi zrasli objekti, ki bi tvorili središče bodočega turističnega, športnega in rekreacijskega centra ne samo za trziški kot, temveč za vso Slovenijo.

Z dograditvijo mednarodne ceste od Naklega do predora na Ljubelju, ki bo letos odprt za mednarodni promet, bodo ti predeli postali na mah dostopni vsem, ki jih privlačijo visokogorski svet. Prav zaradi nove ceste so v trziški občini pohiteli tudi z izdelavo načrtov za ureditev celotnega področja v bodoči turistični center. Stevilka, ki nam govori o posteljnih kapacitetah, pove, da gre tu predvsem za množičnost in za to, da bi nudili prijeten in ceneno oddih čimveč ljudem, ki si tega želijo.

V letošnjem družbenem planu trziške občine med drugim piše: »Posebno mesto pri gospodarskih investicijah imajo letos investicije v turizem. Gre za izgradnjo turističnega, športnega in rekreacijskega centra na Zelenici in v ljubljanski dolini. V planirane investicije je vključena dokončna dograditev doma v moderen gorski hotel s kapaciteto 76 postelj in preureditev počitniškega doma »Stane Zagarc« v hotelske namene s kapaciteto 65 ležišč ter vsami odgovarjajočimi gostinskimi prostori. Za zvezo od Podlublja do doma na Zelenici pa služila žičnica, dvosedelnica z vmesno postajo. Prvi del bo predvidoma dograjen letos, drugi pa prihodnje leto.«

Žičnica bi pripeljala goste prav od ceste pa do vrha smučišča, kjer bo stal tudi hotel, ki je do tretje gradbene faze že dograjen. Tako bo žičnica koristila smučarjem in ne samo tistim, ki bi radi prišli do hotela.

Investicijska vsota za ureditev vseh teh načrtov znaša 315 milijonov dinarjev. To vsoto v grobem lahko porazdelimo na posamezne objekte takole: za dograditev doma 45 milijonov dinarjev, za preureditev počitniškega doma »Stane Zagarc« 37 milijonov in za »obe etapi« žičnice 231 milijonov dinarjev. Od tega bi letos porabili najmanj 195 milijonov, ostalo pa drugo leto, s čimer bi zaključili dela.

To so načrti in predračuni, vendar pa je za njihovo uresničenje potrebnih 157 milijonov kredita, ki naj bi ga odobrila Gospodarska banka LRS. Trziški občani, njihov ljudski odbor ter vse športne in politične organizacije utemeljujejo gradnjo tega centra s tem, da bi bil to objekt, ki bi služil vsem delovnim ljudem Slovenije. To bi bil predvsem center za dnevno in tedensko rekreacijo in oddih. (Iz Ljubljane bi lahko prišli na Zelenico v dobri uri!)

Načrti predvidevajo v zimski sezoni predvsem razvijanje smučarskega športa in pa sankanja.

Zabave bo dovolj tudi poleti, saj bodo zgradili igrišča za rokomet, odbojko in tenis, pozabiti pa ne smemo tudi na velike mednarodne motodirke, ki bodo od letos dalje predstavljale mednarodno tekmovalstvo v moto-crossu. In medtem ko se bodo konec junija smučarji v zgodnjih jutranjih urah spuščali po zeleniških smučiščih, se bodo popoldne lahko okopali v novem trziškem kopališču.

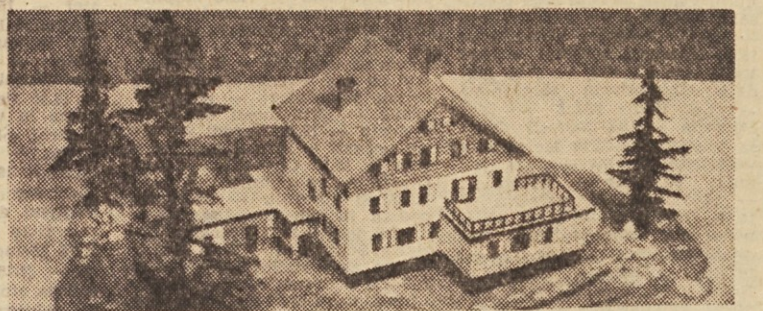
To področje bo odprto vsem in določeni bodo tereni, kjer bodo delovni kolektivi lahko postavljali weekend hišice in počitniške domove. Prav s tem pa bodo omogočili res množičnost in možnost, da bo čimveč ljudi tu iskalo razvedrila in se odpočilo.

In na koncu še enkrat: vse to bo v dveh letih zgrajeno, če bo odobrenih 157 milijonov dinarjev kredita...

VLADO ERJAVSEK

ta, pa je B. Ruud izjavil, da bo ena velikanka dovolj — s pogojem, seveda, če se bodo zanjo odločili. Na vprašanje, kaj mislijo o tem v Sovjetski zvezi, je dejal B. Ruud, da oni niso zainteresirani za velikanko.

Naša misel bi bila, da dandanes ni več odločilnega pomena, kdo ima večjo skakalnico, temveč kdo ima sposobnejše skakalce. Planica je širrom po svetu dovolj popularna — in njena senčna stran je samo v tem, da ne stoji za njo vrsta tako sposobnih jugoslovanskih skakalcev, da bi bil naš smučarski sloves na bolj trdnih nogah. D. U.

Maketa bodočega doma na Zelenici

john steinbeck:
ULICA RIBJIH KONSERV

Ulica ribjih konzerv 93

V Restavracijo pri zastavi se je vrnila prva izmena. Nova pošiljka je naravnost bakanalsko razposajeno privrskala v do-covo hišo. Zdaj se je šele začela prava za-bava. Kifeljci so se spet vrnili, pregledali hišo, omočili svoja suha grla in zaplesali z njimi. Vtem so si Mack in fantje izposo-dili policijski avto in se odpeljali v točil-nico Jimmyja Bruscie in se vrnili z vinom in Jimmyjem.

Razgrajanje se je razleglo od začetka do konca Ulice ribjih konzerv in kaj kma-lu je kazala zabava vsa znamenja ljudske vstaje. Doc se je nehoti spomnil na boje na barikadah. Moštvo s tunolovke se je vrnilo in na lepe prošnje so jih sprejeli v veseli krog, seveda ni manjkalo tudi objemov in pohval junaškega bojevanja. Neka dama, ki je stanovala pet ulic dalje, se je po telefonu pritožila na policijo za-radi kaljenja nočnega miru, prosila za za-ščito, ki ji je pa niso poslali. Kifeljci so sporočili na okrožje, da so jim žal ukradli avtomobil. Pozneje so ga našli spodaj na obali.

Doc je sedel na mizi, se tiho smehljal in s prsti udarjal po kolenih, kot bi igral klavir. Mack in Phyllis sta uprizorila in-dijsko rokoborbo in skozi razbito okno je rahlo pihljaj iz zaliva severni veter. Ta trenutek se je nekomu zazel najprimer-nejši, da je v knjižnici prižgal osem metrov dolgo vžigalno vrvico.

XXXI.

Velik hrček je priskakljaj po praznem zemljišču v Ulico ribjih konzerv in se med divjim slezom zakopal v rahlo črno zem-ljo. Prostor je bil naravnost imeniten. V temnem zelenju se je bohotil divji slez in

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11		12		13	14			15	
16	17	18						19	
20		21		22			23		
	24			25			26		
27	28			29		30	31	32	33
34			35			36		37	
38			39				40		41
42						43			

KRIZANKA

Vodoravno: 1. nenadna srčna slabost, 6. otok v srednjem Ja-dranu, 11. italijanska znamka tovornjakov, 12. nauk o gibanju, 15. grška črka, 16. glas, 18. zvita torta, 19. etiopski plemenski po-glavar, 20. vulkanski otok, 22. urad, 23. veliki nemški ideali-stični filozof (Immanuel), 24. spomladanski mešec, 25. nota v solmizaciji, 26. težko orožje, 27. mesto in pristanišče v Alžiriji, 29. veznik in prislov, 31. čev-ljarsko orodje, 34. velika poso-da, 35. način dela, 37. del žival-skega telesa, 38. del kolesa, 39. jutranja predstava, 41. kemični simbol za kositer, 42. slikarska deščica za barve, 43. otroška kožna bolezen.

Navpično: 1. merska točka na zemljevidu, 2. zavitek, 3. tujka za »k, proti«, 4. pojedina, 5. do-mišljavec, 6. znano kopalnišče

pri Benetkah, 7. stara votla me-ra, 8. egipčanska duša, 9. stra-teška prvina, 10. prehod čez re-ko, 13. vrsta organskih kemičnih spojin, 14. zelo naporna atlet-ska disciplina, 17. pripadnik pa-stirskega plemena, 19. srednje-veško orožje, 21. industrijska rastlina, 23. pleten izdelek, 27. jarek okoli utrdbe, 28. človeška vrsta, 29. reka v Črni gori, 30. del gledališča, 32. sijaj, 33. mem-brane, 35. izraz pri šahu, 36. po-gan, 39. osebni zaimek, 40. sa-moglasnika.

REŠITEV PREJŠNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. literat, 7. Bo-livar, 13. erar, 14. sabor, 16. Né-ro, 17. saten, 19. Nabel, 21. niz, a, 22. imenik, 24. galeja, k, 27. Iran, 28. kote, a, 29. pretep, 31. reneta, k, 34. let, 35. Dakar, 37. nikar, 39. udav, 41. kabel, 43. Nemo, 44. Ganimed, 45. solarij.

Pa še res je...

BREZ BESED

Kar zadeva presežek delovnih moči, predlagam, da odпустimo tovariša Lojzeta...

ko je dozorel, je izžival s svojimi sadovi. Tla so bila pravšnja, niti pregrudasta niti prekrhka; podzemeljski rovi se niso ugrezali. Hrček je imel vedno dovolj hrane na zalogi, zato je bil debel in okrogel; imel je čedne in lepo oblikovane uhleje, in oči, črne kot oglje, so bile prav takšne. Pred-nji tački, s katerima je kopal, sta bili močni; hrbet se mu je rjav svetlikal, medtem ko je imel prsi svetlejšje barve, skoraj takšne kot mlada srna. Imel je dolge zobe, rumene in ukrivljene, košat rep — skratka bil je lep hrček v najlepših letih.

Priklatil se je z dežele na prazno zem-ljišče in ker mu je tu ugajalo, si je po-stavil dom na rahli vzpetini, od koder je imel najlepši razgled skozi slez na Ulico ribjih konzerv, na tovornjake na cesti, opazoval je lahko noge Macka in tovari-šev, kadar so prihajali preko praznega zemljišča v Palace hotel. Ril je globlje in globlje v črno zemljo in je bil vedno za-dovoljnejši, kajti pod zemljo so bile ve-like skale. Ker si je izkopal shrambo pod skalami, je lahko neurje še tako divjalo, njegove kleti ni zalila voda. Resnično, pro-stor je bil kot nalašč za naselje. Tu bo lahko zakotil otroke in cele družine otrok in svojo zgradbo bo lahko razširil na vse strani.

Ko je prvič pokukal iz luknje, je prav-kar vzhajalo sonce, njegovi žarki so se zeleno lesketali skozi slez na odprtino, v kateri se je hrček udobno pretegnil in zleknil.

Potem ko je izkopal iz shrambe štiri izhode, je začel nabirati zalogo. Nagrizel je samo zdrava stebelca, jih po dolžini enako obgrizel in zložil, da niso mogla zavreti ali se skisati.

Ulica ribjih konzerv 94

Na svojih potepanjih je hrček odkrival vedno nove prednosti svojega bivališča. Daleč naokoli ni bilo nobenega vrta, tako da mu nihče ni mogel hoditi v zelje. Res, da je bilo mnogo mačk, toda te so se tako nažrle z ribjimi glavami in ostalami od-padki, da so se na lov požvižgale. Tla so bila dovolj luknjicasta, da voda ni zastajala in tako je lahko hrček v miru na-polnil svojo shrambo. Nato je izkopal stranski prostor in temu dodal novega in novega. V teh naj bi nekoč živeli otroci in vnuki; v nekaj letih jih bo na tisoče. Nasledniki naj bi se razširili na vse strani iz udobne votline prednikov!

Šele ko je prišel čas za ženitev, je po-stal nekolikanj nestrepen. Nobene samičke ni mogel najti. Zjutraj je posedal pred votlino in je pretresljivo cvilil, česar člo-veško uho ni zaznalo, pač pa so ga čuli globoko pod zemljo ostali hrčki. Toda še vedno se ni prikazala nobena samička.

Navsezadnje je nepotrpežljivo preiskal prazno zemljišče, dokler ni našel drugega hrčka. Pokukal je v luknjo in cvilil in va-bil. Slišal je šelestenje, zaduhal samicco in nenadoma je planil iz luknje neznansko velik hrček; ugriznil ga je in tako trpin-čil, da se je s skrajnim naporom privlekel do doma. Tri dni je potreboval, da si je opomogel. Od te pustolovščine sta mu manjkala spredaj dva zoba.

In spet in spet je cvilil in vabil pred svojim krasnim domovanjem sredi ču-dovite okolice, toda na njegovo hrepenen-je ni bilo nikogar.

Še nekaj časa je cvilil, nato pa je utih-nil. Preselil se je dve ulici više na daljini vrt, kjer so živele samice in so s e-herno noč nastavljali pasti.

Prodajni servis

Modna hiša

Ljubljana — Cigaletova ulica

vam nudi bogato izbiro pomladanskih novosti tekstila in konfekcije

Calibri

JE LAHKO TUDI VAS

Novi kreditni pogoji vam odslej nudijo možnost odplačevanja posojila v štirih letih. TOMOSOV COLIBRI si torej lahko nabavi vsak, ki ima vsaj 15.000 dinarjev mesečnih prejemkov. Vplačate samo polov v višini 10 odstotkov tovarniške cene, ki znaša brez davka za COLIBRI-12 165.000 dinarjev, in vozilo je vaše! Izkoristite tudi vi to ugodno možnost nakupa! Vse podrobnejše informacije boste dobili pri TOMOSOVIH področnih zastopstvih in trgovskih zastopnikih.

Spored RTV Ljubljana za teden od 1. do 7. aprila 1963

POSEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETER	SOBOTA	NEDELJA
<p>1. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Skladatelj Matija Tomc — 9.25 Veselo v novi teden — 8.55 Za mlade radovedne — 9.25 Iz Chopinovih albumov — 9.45 In-donezijske narodne pesmi — 10.15 Odlomki iz opere Ivajlo skladatelja Marina Goleminova — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Dalmatinske narodne pe-smi — 12.30 V paviljonu za-bavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Simfonični orkester RTV Beo-grad — 14.05 Kolikor traja mi-nutni valček — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zvenec kaskade — 15.30 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Od-daja slovenskega samospeti — 17.45 Vedri ritmi — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Melodije v večernem mraku — 18.30 Jaz mam pa konjca belega... — 18.45 Radijska univerza — 19.00 Obvestila — 19.05 Glas-bene razglednice — 19.30 Ra-dijski dnevnik — 20.00 Skupni program JRT — 20.45-21.00 Novo v znanosti — 22.15 Naš-nočni kaledoskop — 22.50 Li-terarni nokturno — 23.05 Ple-sna glasba — 24.00 Zadnja po-ročila in zaključek oddaje</p>	<p>2. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Dve veliki senci iz Gotovčev-ica »Era« — 8.40 Igra ansambel Jožeta Privška — 8.55 Radijska sola za srednjo stopnjo — 9.25 Nekaj glasbe ob delu — 9.45 Poje Mariborski ženski vokalni kvintet — 10.15 Dva obraza iz naše glasbene pre-toklosti — 10.40 Napredujte v angleščini — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kme-tijski nasveti — 12.15 Kvintet bratov Avenik — 12.30 V pa-viljonu zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 »Slike z razstave« — Mo-desta Musorgskega — 14.05 Radijska sola za višjo stopnjo — 14.35 Odlomki iz revije pev-skih zborov rudarskih krajev — 15.15 Trikrat pet — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po-željaj poslušalcev — 18.00 Po-ročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Narodi v svo-jih pesmih — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Za godala in pihala — 20.15 Ra-dijska igra — 21.11 Karajan di-rigira Schuberta — 21.36 Nekaj glasbe za razpoloženje — 22.15 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 23.05 Za lahko noč vam igra orkester Percy Faith — 23.20 Skupni program JRT — Studio Zagreb — 24.00 Zad-nja poročila in zaključek od-daje</p>	<p>3. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Odmeki iz slovenskih dežel — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Zvočni mozak — 10.15 Novi in stari znanci iz jugoslovanske glasbe — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Po-zor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Slo-venske nar. v priredbi za glas in klavir — 12.30 Ansambelski prizori iz Donizettijeve opere »Don Pasquale« — 13.15 Obve-stila in zabavna glasba — 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.05 Radijska sola za srednjo sek: I. suita za godalni orke-ster — 15.15 Dva prvaka in-strumentalistov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Od Zile do Kolpe — 17.40 Lepe melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Prvi večerni ples — 18.25 Pihalne godbe — 18.45 Ljudski parla-ment — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Spo-znavajmo svet in domovino — 21.15 Melodije na tekočem tra-ku — 22.15 Mojstrske partiture našega stoletja — 22.50 Literar-ni nokturno — 23.05 Ples ob radijskem sprejemniku — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje</p>	<p>4. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Carl Orff: Praeludio iz »Ca-tulli Carmina« — 8.20 Petnajst minut ob glasbenem avtomatu — 8.35 Diversimeto z domačo instrumentalno glasbo — 8.55 Radijska sola za višjo stopnjo — 9.25 V gosteh pri zagreb-skih opernih pevcih — 10.15 Glasbena medigra — 10.20 Pet minut za novo pesmico — 10.40 Tečaj ruskega jezika — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Petnajst minut a kvintetom »Niko Stritof« — 12.30 V paviljonu zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Novost v na-šem arhivu — 14.05 Začetek dvajsetega stoletja v naši in francoski glasbi — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in po-zdravljajo — 15.15 Hammond orgie v ritmu — 15.30 Turistič-na oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba iz Tali-jinega hrama — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Naš pesni-karnet — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glas-bene razglednice — 19.30 Ra-dijski dnevnik — 20.00 Četrkov-večer domačih pesmi in nape-rov — 20.45 Plesna orkestra Les Brown in Max Greger — 21.00 Literarni večer — 21.40 Nokturno s skladbami Lucija-na Marjete Skerjanca — 22.15 Po svetu jazz</p>	<p>5. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Pariško veselje — 8.42 Malo instrumentov — veliko glasbe — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Samospeti iz nemške roman-tike — 9.45 Igra Pihalna god-ba JLA — 10.15 Stara zgodba — stara glasba — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kme-tijski nasveti — 12.15 Igra nam trio Avenik — 12.30 Zlata Ognjanovič poje Schu-berta — 12.45 Pet pevcev — pet popevk — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.05 Radijska sola za nižjo stopnjo — 14.35 Pesmi in pesi jugoslovanskih narodov — 15.15 Napotki za turiste — 15.30 Nekaj glasbe za dobro voljo — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkovo glasbeno popoldne — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Kar-po domače... — 18.30 Melo-dije v večernem mraku — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glas-bene razglednice — 19.30 Ra-dijski dnevnik — 20.00 Iz arhiva ZORN — 20.15 Tedenski zuna-riepolični pregled — 20.30 Stristo let klavirske glasbe — 21.00 Lahka glasba z orke-strom Raphaela — 21.15 Odda-ja o morju in pomorskih — 22.15 Od popevke do popevke</p>	<p>6. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Postareček — 8.35 »Pomladna misel« — 8.55 Radijska sola za nižjo stopnjo — 9.25 Igra vam zabavni orkester RTV Lju-bljana — 9.45 Partizanske pesni — 10.15 Eden izmed Mozart-ovih sodobnikov — 10.40 Se-znajte se s Parkerjevimi — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Slovenske narodne pe-smi — 12.30 S likitro skozi čas — 12.45 Paganinijeva violina — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.05 Si-mfonični plesi z Balkana na Madžarsko — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Lepe melodije — 15.40 Italijanska glasba v stoletju odkritij — 16.00 Vsak dan za vas — 17.00 Poročila — 17.05 Gremo v kino — 17.50 Deset minut z orkestrom Paul Weston — 18.00 Poročila — ak-tualnosti doma in v svetu — 18.10 Z uprizoritve Bizetove »Carmen« v operi Comique — 18.45 Naši popotniki na tujem — 19.00 Obvestila — 19.05 Glas-bene razglednice — 19.30 Ra-dijski dnevnik — 20.00 Domače in poskočne — 20.20 Jane Kav-čić-Janez Cuk: Prijatelj II. — 21.00 Za konec tedna — ples — 22.15 Oddaja za naše izse-ljece — 23.05 Sobotni ples —</p>	<p>7. aprila</p> <p>4.00-8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Skladatelji pišejo za otro-ke — 8.50 Jean Marie Leclair: Sonata v triju za violino — 9.15 Za nedeljsko razvedrilo — 10.00 Se spomnite, tovariši... — 10.30 Za prijetno dopoldne — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Z lokom po strunah — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 12.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.05 Kon-cert pri vas doma — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in po-zdravljajo — II. — 15.15 Igra orkester Percy Faith — 15.30 David Ojstrah igra Mendelso-sona — 16.00 Humoreska test-a tedna — 16.20 Orrica s po-pevkami in prijetnimi melodi-jami — 17.05 Zvoki hammond-orgele — 17.15 Radijska igra — 18.10 Iz Chopinovih znanin in manj znanih del — 16.30 Sport na nedelja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Ruska opera — 22.15 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje</p>